N. STEINHARDT

În genul... tinerilor

Mănăstirea ROHIA
POLIROM

N. Steinhardt

Table of Contents

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI
REPERE BIOBIBLIOGRAFICE
TÂNĂRUL STEINHARDT: SPRE UN PARTID AL „MODERAŢILOR VIOLENŢI“ ŞI AL „CONSERVATORILOR ÎN TRENCH-COAT“
BEŢIA DE CUVINTE 1934
- ÎN GENUL LUI... EMIL CIORAN
- ÎN GENUL LUI... CONSTANTIN NOICA
- ÎN GENUL... ANTOLOGIEI POEŢILOR TINERI
- ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR PROFESOR SAU UNUI STUDENT DE LA FACULTATEA DE FILOSOFIE ŞI LITERE DIN BUCUREŞTI
- ÎN GENUL LUI... E. MARGHITA
- ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR DE STÂNGA-DREAPTA
- ÎN GENUL LUI... MIRCEA ELIADE
- ÎN GENUL LUI... GEO BOGZA
- ÎN GENUL LUI... PETRU COMARNESCU
- THE ROUMANIAN YOUNG WRITER (TÂNĂRUL SCRIITOR ROMÂN)
- ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR DOCTOR
- ÎN GENUL... UNEI REVISTE DE AVANGARDĂ
- ÎN GENUL LUI... EUGEN RELGIS
- ÎN GENUL LUI... SAŞA PANĂ
- ÎN GENUL... UNUI AUTOR DE PIESE DE TEATRU CU MASSE
- ÎN GENUL LUI... ION I. CANTACUZINO
- ÎN GENUL... UNUI BĂIAT SERIOS
- ÎN GENUL LUI... PETRE BELLU
- SUFERINŢELE UNUI TÂNĂR PROLETAR SAU NEVINOVĂŢIA ŞCHIOPULUI
- ÎN GENUL... REVISTEI CUVÂNTUL LIBER
- ÎN GENUL LUI... MIHAIL ILOVICI
- NONBUNULSIMŢISMUL TINEREI GENERAŢII

ADDENDA
- ÎN GENUL... REVISTEI CRITERION
- ÎN GENUL... ZIARULUI VREMEA
- ÎN GENUL LUI... EUGEN IONESCU

REFERINŢE CRITICE
INDICE DE NUME
INDICE DE TITLURI
INDICE DE LOCURI

N. Steinhardt
(Antisthius)

În genul… tinerilor

Ediţie îngrijită, note, studiu introductiv,
referinţe critice şi indici de George Ardeleanu
Repere biobibliografice de Virgil Bulat

Mănăstirea Rohia
Editura Polirom
2008

© Mănăstirea Rohia, 2008
© 2008 by Editura POLIROM

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN eBOOK: 978-973-46-2090-6
ISBN: 978-973-46-1082-2

Opera integrală N. Steinhardt apare din iniţiativa P.S. Justin Hodea Sigheteanul, Preşedintele Fundaţiei „N. Steinhardt“.

Colectivul redacţional: Virgil Bulat, George Ardeleanu, Florian Roatiş, Ştefan Iloaie, Macarie Motogna.
Redactor: Giuliano Sfichi
Coperta: Radu Răileanu

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepseşte penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Prezenta ediţie reproduce volumul cu acelaşi titlu apărut în anul 1934 la Editura Cultura Poporului (semnat cu pseudonimul Antisthius). Textul a fost adaptat conform normelor ortografice actuale, fără a ignora – acolo unde este cazul – „amprenta“ lingvistică şi stilistică a epocii. De asemenea, a fost consultat şi textul apărut în 1996 la Editura Humanitas cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade…*

Ediţia este însoţită de un studiu introductiv, de un corpus de note explicative, de o Addenda (conţinând trei texte parodice publicate de autor – după apariţia volumului – în paginile *Revistei burgheze*: „În genul… revistei *Criterion*“, „În genul… ziarului *Vremea*“ şi „În genul lui… Eugen Ionescu“), de un dosar de referinţe critice şi de indici (de nume, de titluri şi de locuri). Notele îngrijitorului de ediţie sunt marcate cu un asterics înaintea lor. Ele nu trebuie confundate cu notele autorului (numerotate) şi nici cu cele redate – în cheie parodică – prin sintagma „nota editorului“ (de asemenea numerotate).

În ceea ce priveşte „anvergura“ notelor, dacă în cazul unor autori mai puţin cunoscuţi publicului larg (de exemplu, E. Marghita, Eugen Relgis, Petre Bellu, Ion I. Cantacuzino, Mihail Ilovici ş.a.) am consemnat principalele volume şi contribuţii publicistice din întreaga bibliografie, în cazul autorilor notorii (de exemplu, Mircea Eliade, Constantin Noica, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Petru Comarnescu, Geo Bogza, Saşa Pană, Tudor Vianu, Mihail Sebastian, Zaharia Stancu ş.a.) am consemnat doar volumele publicate şi revistele la care au colaborat până în 1934, anul apariţiei cărţii *În genul… tinerilor* (şi care au declanşat aşadar mobilul parodic al lui Antisthius – N. Steinhardt).

Pentru redactarea notelor, în afară de propriile cercetări, de un real folos ne-au fost următoarele dicţionare: *Dicţionarul scriitorilor români*, coordonatori Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, vol. I-II, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti (1995, 1998), şi vol. III-IV, Editura Albatros, Bucureşti (2001, 2002); *Dicţionarul general al literaturii române*, coordonator general Eugen Simion, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti (2004, 2005, 2006, 2007); I. Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti*, 1790-1990, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1996. Autorilor şi coordonatorilor acestor dicţionare le adresăm pe această cale sincere mulţumiri.

George Ardeleanu

REPERE BIOBIBLIOGRAFICE

1912 Nicu-Aureliu Steinhardt se naşte pe 29 iulie (stil vechi) la Bucureşti, în „casa părinţilor din Calea Moşilor, nr. 208“, după cum se menţionează în actul de naştere aflat în arhivele Mănăstirii Rohia. Copilăria şi-o petrece în comuna Pantelimon, unde tatăl său, inginerul Oscar Steinhardt, conducea o fabrică de mobilă şi cherestea. Face parte dintr-o familie activ implicată în viaţa socială şi în istoria României. Oscar Steinhardt îşi făcuse studiile în Elveţia, la Politehnica din Zürich, unde fusese coleg cu Albert Einstein. În 1913, Oscar Steinhardt este numit prin decret regal membru al Ordinului „Coroana României“ în rang de cavaler; în primul război mondial, este ofiţer în armata română, rănit la Mărăşeşti şi decorat. Pe linie maternă, N. Steinhardt se înrudea cu Sigmund Freud, pe care, de altfel, în tinereţe, îl vizitează la Viena.

1919-1929 Urmează şcoala primară „Clemenţa“, apoi Liceul „Spiru Haret“. Printre colegi se numără Alexandru Ciorănescu, Rafael Cristescu, Constantin Noica, Alexandru Paleologu şi Mircea Eliade. Debut publicistic în *Vlăstarul*, revista liceului.

1929 Îşi ia bacalaureatul şi începe să frecventeze cenaclul „Sburătorul“, condus de E. Lovinescu. O cunoaşte pe Monica Lovinescu.

1932 Îşi ia licenţa în Drept, dar frecventase şi cursuri de Litere la Universitatea din Bucureşti.

1934 Sub pseudonimul *Antisthius*, debutează cu volumul parodic *În genul... tinerilor*. De pe poziţiile unui „liberalism conservator“, sunt persiflate necruţător atât manifestările noii drepte şi elitiste, cât şi cele de stânga din literatura română interbelică. Printre parodiaţi se numără Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Eliade, Petru Comarnescu şi Geo Bogza. Este, de fapt, unica *istorie parodică* a literaturii române tinere, contemporană autorului. Prima reeditare, anastatică, apare în 1993, la Editura PAN, iar a doua (cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*) apare la Editura Humanitas în 1996. Tot în 1934 începe colaborarea la *Revista burgheză* (din care vor apărea doar şapte numere), iar mai târziu la *Libertatea* (1937-1940).

1935-1937 Ca urmare a preocupărilor teologale de început, împreună cu prietenul său Emanuel Neuman (frecvent amintit în *Jurnalul fericirii* sub numele Manole), publică studiul *Essai sur une conception catholique du Judaïsme* (*Eseu despre o concepţie catolică a Iudaismului*, Bucureşti), apoi *Illusions et réalités juives* (*Iluzii şi realităţi evreieşti*, Paris). În traducerea

doamnei Viorica Nişcov, sub titlul *Eseuri despre iudaism*, cele două studii apar în 2006 la Editura Humanitas.

1936 Sub îndrumarea profesorului Mircea Djuvara, îşi susţine doctoratul în Drept şi îşi publică teza *Principiile clasice şi noile tendinţe ale dreptului constituţional. Critica operei lui Léon Duguit*, prefaţată de profesorul Julien Bonnecase, care, la rându-i, reliefează viziunea liberal-conservatoare. Lucrarea va fi republicată în anul 2000, sub egida Fundaţiei „N. Steinhardt“, la Editura Solstiţiu din Satu Mare (ediţie îngrijită de Florian Razmoş); textul surprinde prin adecvarea la o vie dezbatere şi în acest început de mileniu, pronunţându-se pentru un sistem de vot mixt, îmbinând votul universal cu cel reprezentativ. În acelaşi an publică *Dreptul social. Pretenţii şi iluzii*.

1936-1939 La recomandarea lui Camil Petrescu, începe să colaboreze la *Revista Fundaţiilor Regale*. Primul text publicat în această prestigioasă revistă – „Elementele operei lui Proust“ (nr. 8/1936) – este considerat de N. Steinhardt *adevăratul* său debut în critica literară. În 1940 este înlăturat dintre colaboratori, în cadrul acţiunii de „purificare etnică“. În aceeaşi perioadă îşi întrerupe colaborarea la *RFR* şi viitorul său coleg de lot, Vladimir Streinu. Trăieşte până în 1944 o perioadă de umilinţe, privaţiuni, munci „în folosul comunităţii“ (măturat, curăţat zăpada etc.). După cum reiese din confesiunile de mai târziu, nu pare să fi fost prea afectat de această perioadă.

1937-1939 Călătorii de studii în Elveţia, la Paris şi la Londra. În 1938, la Interlaken, la congresul unei asociaţii religioase internaţionale (The Oxford Group), un irlandez îi prevesteşte lui N. Steinhardt botezul creştin.

1945-1947 Îşi reia colaborarea la *Revista Fundaţiilor Regale*, unde face parte dintr-un comitet pentru premierea tinerilor scriitori. Va fi înlăturat în 1947, împreună cu Vladimir Streinu şi Şerban Cioculescu, în urma unei „cereri ultimative“ a lui G. Călinescu publicate în ziarul *Naţiunea*. De altfel, la puţin timp după aceea, publicaţia va fi interzisă. Alte colaborări în această perioadă la *Universul literar* (1945), *Victoria* (1945), *Tribuna poporului* (1945).

1948-1959 Refuză să adere la „revoluţia“ comunistă din cultură îndreptată, prin „internaţionalismul proletar“, împotriva valorilor naţionale. O altă lungă perioadă de privaţiuni, de slujbe umile, dar şi din ce în ce mai insistentă apropiere de creştinismul ortodox.

1960 În 4 ianuarie, arestat de Securitate, refuză calitatea de martor al acuzării în *procesul „mistico-legionar“ Constantin Noica – Dinu Pillat* şi este condamnat la 12 ani de muncă silnică, alături de alte 22 de

personalităţi, printre care Alexandru Paleologu, Sergiu Al-George, Păstorel Teodoreanu, Vladimir Streinu şi Marietta Sadova.
În închisoarea Jilava, la 15 martie, ieromonahul Mina Dobzeu îl botează întru ortodoxie, martori fiind câţiva preoţi de diferite confesiuni, „spre a da botezului un caracter ecumenic“. Trece prin închisorile Jilava, Gherla şi Aiud.

1964 În august, este eliberat (în cel de-al treilea şi ultimul val) din închisoare. Ajuns acasă, îşi desăvârşeşte taina botezului la Schitul Darvari, prin mirungere.

1964-1968 Continuând să refuze „orice fel de colaborare cu comunismul“, lucrează ca muncitor necalificat la fabrica „Stăruinţa“ din Calea Vitan. În urma unui grav accident, nu mai poate presta munci fizice, iar prietenii (Noica, Paleologu, Virgil Nemoianu ş.a.) îl conving să revină în viaţa literară prin traduceri, medalioane ale unor scriitori străini etc. Între 1971 şi 1979 îi apar nu mai puţin de zece volume traduse din scriitori celebri – filosoful Alain, Robert Graves, Rudyard Kipling, Max Olivier-Lacamp ş.a.

1972 Termină de redactat textul capodoperei sale *Jurnalul fericirii* (570 de pagini dactilografiate). Dat spre lectură câtorva prieteni, ajunge în atenţia Securităţii, care îl confiscă (în 14 decembrie 1972). Autorul încearcă reconstituirea *Jurnalului*, rezultând un manuscris de circa 750 de pagini. În 1975, la insistenţele Uniunii Scriitorilor, Securitatea îi înapoiază autorului prima versiune, cu condiţia de a nu o mai difuza. Reuşeşte să-şi „clandestinizeze“ versiunile, adăpostindu-le pe la prieteni (unul dintre aceştia fiind Virgil Ciomoş), iar câte o dactilogramă a fiecărei versiuni ajunge şi la Paris, la Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca. În 14 mai 1984, Securitatea îi confiscă din nou prima versiune a *Jurnalului*, dar – cum alte copii ale textului fuseseră puse la adăpost – această confiscare nu-şi mai atinge scopul. De altfel, o versiune sintetică, rezultată din combinarea primelor două, va fi transmisă în 1989-1990 la postul de radio „Europa Liberă“. În 1990, împreună cu Virgil Bulat de la Editura Dacia, Virgil Ciomoş optează pentru publicarea primei versiuni, ce apare în 1991. În decursul anilor, Editura Dacia publică *Jurnalul* în peste 200.000 de exemplare, poate cea mai citită carte din România după 1989. În 1995 apare la Paris *Journal de la félicité*, cu o prefaţă de Olivier Clément, traducere şi note de Marily Le Nir, iar în acelaşi an, la Bologna, apare *Diario della felicità*, traducere de Gabriella Bertini Carageani, ediţie îngrijită de Gheorghe Carageani. Destinul internaţional al *Jurnalului fericirii* va fi confirmat în anii următori prin alte traduceri. Astfel, în 2006, apare ediţia ebraică a *Jurnalului*, în traducerea lui Yotam Reuveny; în 2007, la Editura Koinónia din Cluj-Napoca, apare traducerea maghiară a

cărţii (*Napló a boldogságról*), realizată de Dankuly Csaba şi Dankuly Levente, iar în acelaşi an, la Editura Maistros, apare o traducere în limba greacă, sub semnătura lui Nectarios Koukobinos. În sfârşit, tot în 2007, la Editura Sígueme din Salamanca, *Jurnalul* apare în traducere spaniolă (*El diario de la felicidad*), realizată de Viorica Pâtea şi Fernando Sánchez Miret, cu un amplu aparat critic elaborat de Viorica Pâtea şi George Ardeleanu. În proiect se află şi alte traduceri ale *Jurnalului fericirii*.

1973 Prin Constantin Noica şi Iordan Chimet descoperă „oaza de pace“ a Mănăstirii Rohia, iar în episcopul-vicar al Clujului, Justinian Chira Maramureşanul (fost stareţ al Rohiei), un prieten şi ocrotitor. Va vizita frecvent mănăstirea până în 1980.

1975 La Paris îi apare, în revista *Ethos*, cu sprijinul lui Virgil Ierunca şi sub pseudonimul Nicolae Niculescu, eseul de mari dimensiuni *Secretul „Scrisorii pierdute“*, „un adevărat *summum* al gândirii lui N. Steinhardt“. Este motivul pentru care Ion Vartic îl pune în fruntea volumului postum N. Steinhardt, *Cartea împărtăşirii* (Editura Biblioteca Apostrof, 1995). De altfel, bogata corespondenţă din perioada 1967-1983 cu Virgil Ierunca va fi publicată la Editura Humanitas în 2000, sub titlul *Dumnezeu în care spui că nu crezi… Scrisori către Virgil Ierunca (1967-1983)*.

1976 Îi apare primul volum de eseuri, *Între viaţă şi cărţi*, elogios primit de critica de specialitate. Fusese practic redus la jumătate de cenzură.

1978-1980 Primeşte, după ani de interdicţie, permisiunea de a călători în Occident. Locuieşte în casa de la Paris a lui Mircea Eliade, de sănătatea sa se îngrijeşte Marie-France, fiica prietenului său Eugen Ionescu, poartă lungi discuţii cu Emil Cioran şi proiectează cu Virgil Ierunca publicarea la Paris a *Jurnalului fericirii* atât în versiune română, cât şi franceză. Aproape un an stă la mănăstirea benedictină Chevetogne şi la Louvain: ţine prelegeri de cultură românească şi ortodoxie.

1980 Odată cu volumul *Incertitudini literare* (premiul pentru critică al Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti), începe – prin fostul său coleg de detenţie şi prieten Virgil Bulat – colaborarea cu Editura Dacia din Cluj, căreia (cu o singură excepţie, eseul monografic *Geo Bogza…*) îi va încredinţa toate cărţile sale antume.

După câteva tatonări, optează pentru Mănăstirea Rohia, părintele stareţ Serafim Man acceptând să-l primească în cinul monahal la 16 august. Eseurile teologale şi predicile vor fi semnate „Monahul Nicolae Delarohia“ (pseudonim propus de I.P.S.N. Corneanu, mitropolitul Banatului, pentru a-l pune la adăpost de vigilenţa cenzurii) sau „Părintele Nicolae“, alteori cu iniţialele sale. Pe măsura scrierii lor, autorul a încercat să le organizeze. Astfel se explică diferenţele dintre ediţiile apărute după 1989 – Monahul

Nicolae Delarohia, *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credinţă*, ediţia Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureşului şi Sătmarului, Baia Mare, 1992, şi N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, ediţie îngrijită de Ioan Pintea, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994, 1997, 1999, 2002. Tot sub îngrijirea lui Ioan Pintea va fi publicată în 2006, la Editura Humanitas, o ediţie cu titlul *Cuvinte de credinţă*. În acelaşi an, la Editura Mănăstirii Rohia, apare o ediţie cu titlul *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credinţă*.

1982 *La Editura Albatros, publică eseul monografic Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnităţii, Exuberanţei şi Patetismului.*

1983 Revine la Editura Dacia, cu volumul *Critică la persoana întâi*. Prestigiul său în creştere de critic nonconformist şi „incomod“, frecvenţa prezenţei sale în publicaţiile literare, mai ales în revistele studenţeşti *Echinox*, *Dialog*, *Opinia studenţească*, determină aşa-zisul „Consiliu al culturii şi educaţiei socialiste“ să-i amâne publicarea, apoi să-i transfere la Bucureşti volumele anunţate în planul editorial al Editurii Dacia.

1984 Are loc la Rohia vizita a patru scriitori bucureşteni, cărora bibliotecarul mănăstirii, Părintele Nicolae, le arată şi cărţile cu autograf (păstrate sub cheie, nu în raft!) primite de la Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu ş.a. La scurt timp are loc o percheziţie a Securităţii, care confiscă volumele şi face presiuni pentru scoaterea Părintelui Nicolae din cinul monahal. Şi de această dată, se opune ferm prietenul şi protectorul său P.S. Justinian Chira Maramureşanul.

1986 Din 4 februarie 1986 până în 2 mai 1988 datează consistenta corespondenţă cu scriitorul Nicolae Băciuţ. Ea se va concretiza în volumul de interviuri N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuţ*, Editura Tipomur, Târgu-Mureş, 1994, şi Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 şi 2006.

1987 Îi apare (în sfârşit, dar „împuţinat“), la Editura Cartea Românească, volumul *Escale în timp şi spaţiu sau Dincoace şi dincolo de texte*.

1988 În ianuarie, începe al doilea dialog-interviu prin corespondenţă, de această dată cu scriitorul Zaharia Sângeorzan, redactor la *Cronica*. Şi acesta le va publica postum în volumul Nicolae Steinhardt, *Monahul de la Rohia răspunde la 365 de întrebări incomode adresate de Zaharia Sângeorzan*, Editura Revistei Literatorul, Bucureşti, 1992 (ediţia a II-a, Editura Humanitas, Bucureşti, 1998).

La Aarhus, în Danemarca, apare cartea doamnei Svetlana Paleologu-Matta *Eminescu şi abisul ontologic*, căreia N. Steinhardt îi scrie o substanţială prefaţă.

Editura Eminescu îi publică, din nou „împuţinat“, volumul de eseuri *Prin alţii spre sine*, aflat „în aşteptare“ la Editura Dacia încă din 1984… O mare parte a articolelor din acest volum au fost publicate între 1936 şi 1947 în *Revista Fundaţiilor Regale*, *Universul literar* şi *Libertatea*. Acestea, ca şi altele publicate în perioada respectivă, vor fi reeditate, sub îngrijirea lui Ioan Pintea, într-o ediţie mult mai apropiată de intenţiile autorului, în 2001, la Editura Dacia, cu titlul *Eu însumi şi alţi câţiva*.

La Rohia, mai tânărul său prieten, poetul Ioan Pintea, îi propune să consemneze în scris, sub formă de interviu, o serie de „convorbiri“ pe teme de literatură, filosofie şi credinţă. Acestor texte (revizuite de N. Steinhardt) li s-a adăugat un alt lung interviu pe teme politice intitulat „Agonia Europei“, cu întrebări puse de Ioan Pintea şi Mircea Oliv, înregistrat tot în 1988 pe benzi de casetofon. A fost reluată şi o convorbire din 1984 – „Între viaţă şi cărţi“, publicată în 1985 în revista *Tribuna* şi în 1987 în volumul *Escale*… Ioan Pintea va alătura interviurilor o *addenda* conţinând câteva eseuri inedite. Aceasta este structura volumului postum N. Steinhardt, *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu Ioan Pintea*, apărut la Editura Dacia în 1993 şi 1998, precum şi la Editura Humanitas în 2006. De fapt, imediat după decesul Părintelui Nicolae, Ioan Pintea a luat din chilia sa de la Rohia manuscrisele găsite acolo, pentru a nu fi confiscate în timpul iminentei percheziţii a Securităţii. Mare parte a acestora (cu puţine excepţii) sunt inedite, scrise *după* călugărire, deci între anii 1980 şi 1989. Ele vor constitui conţinutul volumelor *Călătoria unui fiu risipitor* (Editura Adonai, 1995) – un text cu inserţii autobiografice, deocamdată nedatat – şi *Ispita lecturii* (Editura Dacia, 2000). O provenienţă aparte au eseurile din volumul *Drumul către isihie* (Editura Dacia, 1999 şi 2000) sau fragmentele din microromanul cu caracter autobiografic *Eseu romanţat asupra neizbânzii* (Editura Timpul, 2003). De asemenea, articolele despre scriitorii generaţiei ’80, o parte publicate în volumele antume, iar altele rămase în paginile revistelor culturale, vor fi adunate de Radu Săplăcan şi Ioan Pintea în *Pledoarie pentru o literatură „nobilă“ şi sentimentală. Opinii despre generaţia ’80*, 2 vol., Editura Cronica, Iaşi, 2001-2002.

1989 Presimţindu-şi sfârşitul, la 24 martie îi scrie prietenului şi redactorului său de carte de la Editura Dacia, Virgil Bulat, să vegheze asupra tipăririi postume a volumului *Monologul polifonic* (care va fi publicat la Editura Dacia în 1991 şi 2002). Trece în lumea celor aleşi la 30 martie 1989.

Virgil Bulat

TÂNĂRUL STEINHARDT: SPRE UN PARTID AL „MODERAŢILOR VIOLENŢI“ ŞI AL „CONSERVATORILOR ÎN TRENCH-COAT“[1]

Există în volumul *Incertitudini literare*[2] un fragment în care N. Steinhardt nuanţează anumite moduri de interpretare a logicii lui „doi ori doi“ din *Însemnări din subterană* de F.M. Dostoievski. Personajul de acolo spunea că „doi ori doi egal patru“ este un principiu de moarte şi că n-ar strica uneori ca „doi ori doi să facă cinci“. A spus aşadar, remarcă Steinhardt, că *n-ar strica uneori* să facă cinci, şi nu că *ar trebui* să facă cinci. Dacă ne limităm să privim lucrurile strict matematic şi contabil, ajungem la „forma raţionalistă, seacă, sufocantă a demenţei“. „Doi ori doi fac uneori cinci“ este în acest caz o modalitate de aerisire a logicii, o soluţie de a ne elibera de pericolul închistării şi al abrutizării. Dacă însă îl *absolutizăm* pe „doi ori doi fac cinci“, ne pândesc „duhurile rele ale nebuniei şi deşănţării“. Este un text emblematic pentru modul în care Steinhardt percepe relaţia de consubstanţialitate dintre *libertate* şi *ordine* (ca şi dintre *etic* şi *estetic*, *cultură* şi *civilizaţie* etc.). Nu întâmplător, una dintre referinţele culturale care străbat cărţile sale, de la teza de doctorat din 1936, *Principiile clasice şi noile tendinţe ale dreptului constituţional. Critica operei lui Léon Duguit*[3], până la *Primejdia mărturisirii. Convorbiri cu Ioan Pintea*[4] (convorbiri care au avut loc în... 1988), este romanul *Fabian* al lui Erich Kästner, un text centrat tocmai pe o asemenea relaţie. Cât priveşte logica lui „doi ori doi“, aceasta este, în opinia scriitorului-monah, într-un permanent proces de resemnificare (iar în sistemele opresive devine, înainte de toate, o problemă morală[5]). Ca, de altfel, şi mereu actuala problemă a libertăţii, care este, în opinia noastră, tema centrală a creaţiei şi, deopotrivă, a biografiei lui Steinhardt. Altfel cum s-ar explica recurenţa obsesivă în textele sale a unei fraze celebre a lui Sören Kierkegaard: „Contrariul păcatului nu este virtutea, contrariul păcatului este libertatea“?!

Libertatea este însă un concept antinomic, paradoxal (s-ar mai putea spune: dilematic, contradictoriu, litigios, ambiguu etc.). O demonstrează chiar poziţia *iniţială* a lui N. Steinhardt faţă de scriitorii generaţiei sale, „tânăra generaţie“, cum şi-a spus, o generaţie recunoscută ca revoltată, insurgentă (*De generatione mucosorum*, o numea Călinescu). Iată, pentru început, caracterizarea pe care i-o face *ultimul* Steinhardt: „Am avut norocul să aparţin unei generaţii care se poate făli cu nume ilustre: Mircea Eliade, Eugen Ionescu, E.M. Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Alexandru Ciorănescu, Anton Dumitriu şi mulţi alţii. Pentru aceştia toţi, cu toată diversitatea stilului, opiniilor şi personalităţii, între cultură şi viaţă n-a existat un hiatus, ci o simbioză care aproape că a mers până la o contopire. Niciunul dintre ei nu şi-a imaginat vreodată că s-ar putea concepe cultura

altfel decât ca o altă ipostază a vieţii. Sau, eventual, ca o perspectivă din care viaţa poate fi privită, analizată şi constatată drept fenomen natural în plină efervescenţă. Acesta este adevăratul înţeles al termenului «trăirism», pe care unii l-au folosit pentru a caracteriza generaţia de care vorbeam şi atribuind termenului un caracter denigrator. E o eroare, voită sau nevoită, deoarece prin trăirism nu s-a înţeles şi nu trebuie să se înţeleagă decât afirmarea indisolubilităţii cuplului viaţă-cultură“[6].

Nu aceasta este poziţia tânărului Steinhardt când, în 1934, sub pseudonimul Antisthius (preluat din *Caracterele* lui La Bruyère), publică volumul parodic *În genul... tinerilor*, volum de care ulterior se va dezice (într-o anumită măsură!)[7],[8]. Revendicându-se de la Titu Maiorescu, N. Steinhardt identifică în cazul tinerei generaţii o acutizare a confuziei de valori şi a „beţiei de cuvinte“ pe care criticul junimist le repudiase în secolul al XIX-lea: „Astăzi, ca şi la 1872, cultura română este la o răscruce; astăzi, ca şi atunci, o *direcţie nouă* îşi face apariţia. Boala se prezintă sub acelaşi aspect, cu aceleaşi simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănţuit stă prostia triumfătoare şi alături de ea gândul adevărat care însufleţeşte producţia ce se numeşte tânără: lupta împotriva virtuţilor şi însuşirilor burgheze“ (N. Steinhardt, „Beţia de cuvinte“, 1934 – prefaţa volumului *În genul... tinerilor*, Editura Cultura Poporului, 1934, pp. 13-14; Editura Polirom, 2008, p. 68)[9].

Spectrul literaturii parodiate este destul de vast: nu numai literatura „noii generaţii“ (M. Eliade, C. Noica, E. Cioran, P. Comarnescu), ci şi avangarda interbelică (Geo Bogza, Saşa Pană) ori literatura stângistă de tip Petre Bellu sau Panait Istrati, nu doar direcţia de la *Criterion* şi *Vremea*, ci şi cea de la *Cuvântul liber* ori *Şantier*. Dincolo de diversitatea spectrului supus ironiei parodice, există, în opinia lui Steinhardt, de fapt, o anumită omogenitate: toate aceste direcţii stau sub umbrela „modernismului literar“, văzut ca un epifenomen al tuturor anarhismelor ideologice, indiferent dacă acestea se plasează la stânga sau la dreapta politică – mai exact, la extremele lor. Sunt parodiaţi nu numai autori şi opere, ci şi categorii, grupuri literare: titluri gen „Unui tânăr de stânga-dreapta“, „Unui tânăr doctor“, „Unei reviste de avangardă“, „Unui autor de piese de teatru cu masse“ vizează, în fapt, tot atâtea direcţii culturale sau ideologice.

Să contextualizăm: în 1934, N. Steinhardt este, de doi ani deja, licenţiat al Facultăţii de Drept şi colaborator al *Revistei burgheze* (apărută în doar 7 numere, între 5 noiembrie 1934 şi 10 mai 1935), alături de prietenul său Emanuel Neuman (Manole din *Jurnalul fericirii*), Rafael Cristescu (fostul coleg de la Liceul „Spiru Haret“), G.H. Juvara, Al. Valeş, Florian Fâşie etc. Revista are o atitudine declarat conservatoare (vezi, în acest sens, articolul-program intitulat *Constatări şi directive*, cu care se deschide primul număr), propunând ca modele politice partidul conservator englez, iar de la noi pe junimistul P.P. Carp şi partidul său de constituţionalişti (şi, evident, pe Titu Maiorescu, căruia i se dedică mai multe articole). „Nu avem superstiţia democraţiei. Democraţia poate fi o metodă ştiinţifică sau o realitate politică,

nu o dogmă“[10], afirmă semnatarii articolului, ceea ce nu înseamnă că democraţia ar fi ignorată. Caii de bătaie ai publicaţiei sunt sindicalismul, etatismul, bolşevismul, în general, barbaria socializantă, feminismul, idealul „fetei moderne“ etc. O atitudine împotriva acestor tendinţe n-ar putea pleca decât din interiorul burgheziei mici şi mijlocii, conservatoare a tradiţiilor, credinţelor şi valorilor proprii: individualismul, raţiunea umană, civilizaţia, familia şi principiile ei de bază (autoritatea, coeziunea, moralitatea), cultura, educaţia ş. a. În plan economic, publicaţia optează pentru *liberalismul economic*, iar în plan literar pentru *estetica pură*, polemizând deopotrivă cu *estetica editorială* şi cu *estetica cu tendinţă* (conform cărora „un scriitor e bun pentru că a apărut la o *anumită* editură sau pentru că face elogiul concubinajului ori al proletarilor“[11]).

N. Steinhardt este un colaborator asiduu al revistei, semnând în fiecare număr cel puţin câte un articol. Să enumerăm câteva titluri: „Admiratorii Domnului Paul Valéry“ (nr. 1, 5 nov. 1934), „Obiceiuri şi tradiţii engleze. Pitorescul în Parlament“ (nr. 2, 20 nov. 1934), „Obiceiuri şi tradiţii engleze. Ceremonialul deschiderii Parlamentului“ (nr. 3, 5 dec. 1934), „Admiratorii şi admiratoarele socialismului“ (nr. 4-5, 20 ian. 1935), „Premiul Femina“ (nr. 6, 20 febr. 1935), „Un mare critic burghez: D.E. Lovinescu“ (*ibidem*), „Admiratorii Fetei Moderne“ (nr. 7, 10 mai 1935); de asemenea, câteva recenzii, cum ar fi „*Les hommes de bonne volonté, vol. VII şi VIII*, de Jules Romains“ (nr. 2, 20 nov. 1934) şi – mai ales – o cronică devastatoare la volumul *Oceanografie* de Mircea Eliade (nr. 4-5, 20 ian. 1935) etc. etc. Nu insistăm asupra lor (ele sunt cuprinse în volumul *Articole burgheze* din *integrala Steinhardt*)[12]. Acestea sunt, de la caz la caz, fie elogii, justificări ale valorilor burgheze, ale *formelor* instituţionale ca expresii ale onorabilităţii sociale (în special cele despre parlamentarismul englez), fie taxonomii ironice, răvăşitoare ale multelor, prea multelor faţete ale PROSTIEI socializante şi ale „modernismelor“ care – în opinia autorului – li se subsumează. Laolaltă cu articolele din *Revista Fundaţiilor Regale* sau din *Libertatea*, ele îşi dezvăluie – în multe secvenţe – vocaţia profetică.

Să citǎm doar câteva fragmente, în măsura în care ne oferă o perspectivă de lectură a volumului *În genul… tinerilor*:

„Alpinismul lor [al tinerilor admiratori ai socialismului, n.n.G.A.] duce însă numai pe piscurile de unde se poate contempla, în toată plenitudinea ei, de la nord la sud şi de la răsărit la apus, prostia omenească şi geografia ei: accidente ale minţii, surpări ale bunului-simţ, erupţii ale insolenţei, cutremure de răutate, inundaţii torenţiale de vorbe goale, ploi trecătoare ale modelor politice şi câte altele. Tinerii aceştia nu citesc şi cred că socialismul înseamnă triumful repetenţilor, al clicilor, al nopţilor pierdute, al celor ce nu petrec din plăcere, ci din convingere că *restul nu contează*. Ironici cu ceilalţi şi între ei, plictisiţi, somnoroşi în timpul zilei, ei vorbesc rar şi cu subînţelesuri.“

(N. Steinhardt, „Admiratorii şi admiratoarele socialismului“, în *Revista burgheză*, nr. 4-5, 20 ian. 1935, p. 8)

*

„Toate *fetele moderne* au păreri socialiste şi activează în consecinţă în felul următor: fac excursii pe munţi cu băieţii, timp de câteva zile sau săptămâni. (Aceasta este cea mai importantă probă în faţa Tribunalului Modernismului. E şi o lucrare eliminatorie la examenul prestat în faţa Tineretului liber. Peste ea nu poţi trece.) Al doilea, nu numai că fumează, dar îşi cumpără singure tutunul în debite şi chioşcuri. Al treilea, trebuie să danseze cât mai bine. Al patrulea, iau parte activă la discuţiile despre chestiunea dacă o fată trebuie să vie în noaptea nunţii virgină, nevirgină sau reparată. Niciuna nu adoptă prima părere. Toate sunt pentru *experienţa anterioară*. Băieţii socotesc că şi ultima posibilitate nu le-ar diplace. În fapt, soluţia aceasta prevalează.“[13]

(*ibidem*, p. 4)

*

„Tinerii scriitori în stil modernist [alţi admiratori ai socialismului, n.n.G.A] îşi afirmă crezul socialist prin colectivizarea greşelilor de gramatică, prin confiscarea punctuaţiei, prin exilarea scrisului limpede, prin decrete de filologie dictatorială, prin publicarea de reviste îndrăzneţe, prin scrierea negru pe alb a unor cuvinte de ruşine şi alte măsuri tranzitorii. Până ce socialismul integral le va da conducerea tuturor tipografiilor, editurilor, publicaţiilor şi periodicelor care vor deveni mijloace de expresiune ale fecundului lor scris neconvenţional.“

(*ibidem*, p. 8)

*

„Scriitorii pornografi, care uită că cea mai mare parte din socialişti sunt mult mai ipocriţi, inchizitoriali şi tiranici decât îngăduitorii burghezi.“

(*ibidem*, p. 11)

*

„Dintre produsele timpului, pasiunea socialismului e cea mai mare şi cea mai ridicolă. Îmbrăţişată de ignoranţi, de oameni interesaţi, de snobi şi de copii prost-crescuţi, s-a întins ca o molimă. Nimeni n-a rezistat. Fetiţe isterice de 18 ani, tineri atoateştiutori şi poeţi profetici au dat tonul. Burghezii cei mai mulţi, orbiţi de luminile atâtor saloane unde e bine văzut să ai idei înaintate, asurziţi de zgomotul jazzurilor şi saxofoanelor care vestesc cu accente jalnice şi ascuţite, cu zgomote neaşteptate şi bubuituri catastrofa lumii cinstite, şi-au pierdut cumpătul şi au recunoscut tot ce li s-a cerut. Părinţii n-au mai ştiut să se poarte, s-au înclinat în faţa tuturor capriciilor şi, sfioşi, au cerut numai voie să aprobe din pragul uşii şi cu capul plecat petrecerile date de copiii lor în numele socialismului. Poate însă că va veni ziua în care îşi vor da seama că ei sunt aceia care servesc bufetul! Poate că întreaga burghezie îşi va da seama că îşi hrăneşte

duşmanii şi poate – mai ales – că toată lumea va vedea cine sunt în realitate admiratoarele şi admiratorii socialismului, adică o bandă vinovată de derbedei îngâmfaţi, de inculţi pretenţioşi şi de maniaci insolenţi, împinşi fără direcţie de vântul snobismului, prinşi, neputincioşi, în vârtejul prostiei.“

(*ibidem*, p. 12)

*

„În toate trei saloanele fata modernă vorbeşte puţin. Socialismul ei se traduce în aroganţă şi obrăznicie. E explicabil. Lumea în care trăieşte, oamenii pe care în mod natural îi poate întâlni îi dispreţuieşte ca revoltată. Muncitori de fabrică n-are unde vedea. Atunci tratează de foarte sus pe cei din jurul ei; de abia salută pe stradă. Cu răceală ţâfnoasă întâmpină orice bună ziua. Apoi surâde, depărtată, această profitoare a timpului nostru, această fată modernă sprijinită pe corul admiratorilor ei, ajutată de toţi imbecilii, indiferent de naţionalitate, credinţă religioasă sau convingere politică, răsfăţată de părinţii ei, singurii care în lumea aceasta reuşesc să fie ceva mai antipatic decât însăşi fata modernă: părinţii fetei moderne.“

(N. Steinhardt, „Admiratorii Fetei Moderne“, în *Revista burgheză*, nr. 7, 10 mai 1935, p. 15)

Genul acesta de „război“ al tânărului Steinhardt va continua – cu nuanţe, totuşi! – pe tot parcursul deceniului al patrulea. În cele două volume de iudaism scrise împreună cu Emanuel Neuman (*Essai sur une conception catholique du Judaïsme*, Editura „Cultura Românească“ S.A.R., Bucarest, 1935, şi *Illusions et réalités juives*, Librairie Lipschutz, Paris, 1937), de pe poziţiile unei profunde implicări iudaice, dar ale unui iudaism conservator, vor fi proclamate ideile unei totale incompatibilităţi a iudaismului atât cu socialismul şi comunismul (cărora li se dedică un întreg capitol, „Les illusions socialistes ou communistes“[14]), cât şi cu *la bochophilie*[15] – considerată una dintre *les maladies du Judaïsme* – şi cu modernismul. Să citǎm două fragmente despre cel din urmă:

„Par un singulier paradoxe, cette vieille religion (qu’est le judaïsme) est arrivée à symboliser les manifestations du modernisme. Il est curieux de voir comme toutes les élucubrations littéraires, musicales, philosophiques sont présentées, par leurs protagonistes ou par leurs adversaires, comme synonymes de l’esprit hébraïque. Modernisme, judaïsme, leur simple connexion est absurde.“

(N. Steinhardt, Emanuel Neuman, *Essai sur une conception catholique du Judaïsme*, ed. cit., p. 17)[16]

*

„Délivrons-nous de la philosophie allemande, de l’apathie, de la négligence prétencieuse de notre noble religion, des chefs juifs dont

l’autorité est définitivement compromise par les mauvais exemples de leurs fils, délivrons-nous en un mot du modernisme sous toutes ses formes.“

(*ibidem*, p. 43)[17]

În sfârşit, în aceeaşi *Revistă burgheză*, la rubrica „Da şi Nu“ (un fel de „revistă a revistelor“), nesemnată, dar în spatele căreia putem identifica dacă nu persoana, cel puţin adeziunea totală a lui N. Steinhardt, sunt făcute praf şi pulbere toate numele, toate publicaţiile, toate fragmentele, toate direcţiile (şi încă altele) – de data aceasta, într-un registru sarcastic, uneori fără umor – care vor fi parodiate şi în volumul *În genul... tinerilor*.

Din nou, câteva citate semnificative:

„În *Criterion*, D.C. Noica, după ce omoară în titlu pe Omul de mâine, precizează profesiunea tineretului de azi: «Ştiţi ce facem noi? Slujim pe omul de mâine». O asemenea frază răpeşte ridicolul expresiunii obişnuite: Caută ziua de ieri.“

(Revista burgheză, nr. 1, 5 nov. 1934, p. 33)

*

„Nemulţumit cu ziua de mâine, Mafalda-Eliade se ocupă de *poimâine* şi se indignează autobiografic că această zi aparţine «acelei clase de oameni care au fost atât de fals numiţi *intelectuali*».“

(*ibidem*, p. 33)

*

„UN NEBUN SCAPĂ DIN OSPICIU ŞI ADRESEAZĂ O SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE GENERAŢIA SA DE AMBELE SEXE

Semnalăm ospiciilor din ţară următoarele rânduri semnate Victor-Valeriu Martinescu în *Meridian* (Caietul patru): «Voi dezvolta toată această chestie (sexologia cuvintelor) într-un viitor esseu pe care nădăjduesc că-l voi termina mai înainte de a-l începe».“

(*ibidem*, p. 34)

*

„Minora Maria Banuş, conruptă la literatura proastă de revista *AZI*, publică în aceasta un sonet dedicat zeului deşucheat Pan.“

(*ibidem*, p. 34)

*

„Oricine scrie în publicaţiile *moderne* trebuie să fie împotriva Raţiunii. Aşa e consemnul. Mircea Eliade – El însuşi – atacă în ultimul număr al *Vremei* pe dl Prof. P.P. Negulescu pentru că d-sa îndrăzneşte să nu fie (O! ce jalnică nenorocire) mistico-intuitivo-fenomenologo-juridico-sexologo-socialbergsonian meditativ.“

(*ibidem*, p. 35)

*

„Publicaţia *Frize* îl numeşte pe Emil Cioran – cu accent dispreţuitor – un burghez. Ar trebui să ştie că burghez e un titlu de mare cinste, pe care Cioran-prăvăleşte-te-lume-şi-rupe-mi-aş-părul-din-cap-în-sunetul-unor-muzici-bizare nu-l merită câtuşi de puţin.“

(Revista burgheză, nr. 2, 20 nov. 1934, p. 35)

*

„*Vremea* consacră – sinceră – un număr *Imoralităţii*. Toată lumea e împotriva moralei. Emil Cioran vrea o nouă morală sexuală, în care să trăim «mistica surselor vitale». Mircea Eliade nu are cu morala cât are cu „ipocrizia şi nevroza“ burgheziei infame. Şi fraţii Donescu sunt contra moralei. Şi F. Aderca, apărând pe Wilde şi pederastia «lucidă şi sarcastică». Şi – fireşte – Petru Comarnescu, care propune «adevărata trăire» pentru ca inima, sufletul, corpul, gândirea, experienţialismul şi frumosul să fie satisfăcute. Comunistul I. Peltz zice că vagabonzii, lucrătorii şi femeile de stradă sunt autentici, iar burghezii – femei şi bărbaţi – imorali incurabili.

De ce mai există cenzură în oraşul acesta?“

(*ibidem*, p. 36)

*

„Pornograful descreierat Geo Bogza, în răstimpul pe care i-l lasă reportagiile asupra *tragismului* diferitelor oraşe basarabene şi maidane, a publicat o «poezie» în care stă de vorbă cu un numit Blecher. Împreună iubesc vacile din regiunea Braşovului, vacile «ca nişte uzine extraordinare», iau contact prin lapte cu viaţa «concretă şi tocmai de aceea atât de sfântă», se declară contra «canaliilor care se îndoapă» (aceştia suntem noi, burghezii, când cutezăm – ce ostentaţie! – să stăm la masă), pe care «îi urâm» şi pentru «lucrurile esenţiale» ale vieţii. (Aceasta fiind probabil «claviatura de emoţii» şi «tenebrele metafizice ale somnului».)“

(*ibidem*, p. 36)

*

„*Revista Burgheză* înregistrează cu satisfacţie hotărârea Corpului II Armată de a dizolva organizaţiile comuniste.“

(Revista burgheză, nr. 3, 5 dec. 1934, p. 29)

*

„Revista *Criterion*, în ultimul ei număr, continuă dicţionarul expresiilor lipsite de înţeles. Iată acum faimosul cuvânt *Generaţie*, prezentat de dl Mircea Vulcănescu. Printre manifestările enumerate de acesta ca *specifice* tinerei generaţii se găsesc setea de experienţă, aventura, autenticitatea, tensiunea dramatică, tragismul, negativismul, disperarea, pesimismul eroic şi altele de un efect comic irezistibil, de nu am şti că sunt semnificative pentru o stare de spirit pe cât de tristă, pe atât de îndrăzneaţă.“

(*ibidem*, p. 30)

*

„*Cuvântul liber*, revista tinerilor-noi-suntem-pentru-cei-din-puşcării-şi-pentru-tot-ceea-ce-e-nou-jos-cu-burghezia, propune invazia liceelor, prăbuşirea conducătorilor în folosul «masselor largi muncitoare», proslăvirea ceferiştilor revoltaţi, depunerea «florii roşii» pe mormântul elitei burgheze etc. Iată interesantul cuprins (plus inevitabilul Bogza-cel-tragistic şi câteva poezii despre sau din ocne) al publicaţiei neştiutorilor de bun-simţ.“

(*ibidem*, p. 31)

*

„Cu o lipsă de tact care ţine de specificitatea şi autenticitatea tinerei generaţii, dl Mircea Eliade s-a dus acum câteva zile la dl P.P. Negulescu spre a se lamenta că la noi nu există nicio catedră de istoria religiilor, pe când în Bulgaria tragismului integral sunt trei. Avem de ales între următoarele soluţii: a) Să-i chemăm pe cei trei profesori în Bucureşti; b) Să ne ducem noi să-i ascultăm, la Sofia; c) *Să emigreze dl Mircea Eliade în Bulgaria*. Nu vom avea în curând o catedră de Fakirism încredinţată dlui Mircea Eliade şi una de Disperare rezervată dlui Em. Cioran?“

(*ibidem*, p. 31)

*

„Emil Cioran scrie în *Vremea*: «Nu ne-ar strica tuturora un delir de grandoare». Un asemenea delir l-a cuprins mai de mult, nu numai pe el, ci şi pe alţi «megalomani de lungă durată». Dar Cioran adaugă: «Şi mai multă nebunie în problemele centrale ale existenţei noastre naţionale». De data aceasta se întrece cu gluma şi o lege serioasă a presei ar trebui să sancţioneze asemenea atentate la demnitatea şi prestigiul statului.“

(Revista burgheză, nr. 4-5, 20 ian. 1935, p. 35)

*

„*Cuvântul liber*, deschis inculţilor cu pretenţii mondiale şi studenţilor cu examenele în restanţă pe doi sau trei ani, scrie: *circensum et panem*.“

(*ibidem*, p. 36)

*

„Răspuns Şantierului

Revistei *Şantier*, care ne întreabă ce avem de răspuns la o notiţă proastă şi scrisă într-o românească ruşinoasă, inserată în coloanele ei de către un tânăr comunist cu pijamale de mătase, student îmbătrânit pe băncile Facultăţii, cu competenţa ce i-o dau examenele de anul I în restanţă, îi atragem atenţia că îngăduinţa şi curtoazia noastră nu merg până într-acolo încât să pornim o polemică cu exemplare din specia sa.“

(*Revista burgheză*, nr. 7, 10 mai 1935, p. 24)

*

„Fakirul Avramescu

Un tânăr din Capitală perseverează în caraghioslâc publicând MEMRA, publicaţie de profeţii glumeţe şi revelaţii indice înspăimântătoare. Suntem în aşteptarea momentului când îşi va putea face demonstraţiile la cursul dlui Mircea Eliade, conform programului anunţat de noi în numărul precedent.“[18]

(*ibidem*, p. 24)

*

„Două articole de ansamblu, «Consideraţii asupra literaturii tinereşti din România» şi «1900-1925, stupidul sfert de veac», de dnii M. Streinul şi V. Valeriu-Martinescu, vântură judecăţi generale asupra aşa-zisei generaţii de azi. Dl Martinescu, în stilul său obişnuit («Te vreau rebelă fără rebeliune, denunţătoare fără denunţuri, anacronică fără anacronisme…»), îi spune, adresându-se componenţilor ei: Să vă văd aşa cum sunteţi, nu aşa cum aveţi dioptria că sunteţi. Ceea ce în realitate înseamnă că ar trebui să-i vadă reclamagii, inculţi, linguşitori, interesaţi, ambigeni, banali, lipsiţi de demnitate, dezechilibraţi, fecunzi fără conţinut şi valoare, reformatori fără idei şi propuneri, impertinenţi fără eleganţă şi pretenţioşi fără realizări.“

(*ibidem*, p. 25)

O altă formă de contextualizare: se pare că anul 1934 (atât Dan C. Mihăilescu, în postfaţa ediţiei de la Humanitas[19], cât şi Nicolae Mecu, în articolul semnalat, sugerează acest lucru) a fost prin excelenţă un an al negaţiei. În acelaşi an, Emil Cioran publică *Pe culmile disperării*, Constantin Noica *Mathesis sau bucuriile simple*, Mircea Eliade *India*, *Lumina ce se stinge*, *Întoarcerea din rai* şi *Oceanografie*, iar Eugen Ionescu *Nu*. Se pare însă că *in anno Domini* 1934 negaţia se premiază. Atât *Pe culmile disperării* de Emil Cioran, cât şi *Mathesis…* de Constantin Noica, precum şi celebrul *Nu* de Eugen Ionescu au fost încununate cu Premiul Scriitorilor Tineri, primele două volume fiind editate la Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“, iar ultimul la Editura Vremea (vezi nota de la *Addenda*). Aceasta spune totuşi ceva – în pofida spiritului hipercritic al „împricinaţilor“ – despre climatul democratic al epocii (cu toate „glisările“ aferente). După 1948, un asemenea lucru ar fi fost de neconceput.

În genul… tinerilor ar fi, în opinia lui Dan C. Mihăilescu, *Nu*-ul lui Steinhardt. Sunt prinse în mecanismul textelor de tip *à la manière de*: disperările cioraniene oarecum instituţionalizate, nihilismul drapat într-o retorică barocă („Nu vreau decât sfâşiala melancoliei tulbure. «Cum nici în neant şi nici în existenţă nu e salvare, praful să se aleagă de această lume, cu toate legile ei eterne. » «Chiar dacă aş fi ales Dumnezeul acestei lumi, mi-aş da imediat demisia»“ sau „Din milă pentru viaţa lor lipsită de sens, am consimţit să-mi tipăresc volumul şi să iau premiul Fundaţiilor Regale, în loc să mă arunc de pe margini în prăpăstiile gândirii flămânde sau să mă usuc în specificul anonimului colectiv şi fierbinte, perpelindu-mă în seri de vară,

calde şi greţoase, pe băncile grădinilor publice. În nebunia mea divin-absurdă *ce înţelege totul*, eu ştiu însă că acesta e numai primul pas“); doctrina esenţelor abstracte şi a „ideilor nepoluate (*unpolluted*)“ din *Mathesis sau bucuriile simple* al lui C. Noica (devenit la Steinhardt *Thempesis sau Prostiile neobişnuite*): „Când scriem: 2 + 2 = 4, ar trebui să săltăm de bucurie. Să cântăm în tonuri majore, să înălţăm imnuri de slavă. Dacă trecem mai departe şi scriem: 4 + 2 = 6, înseamnă că ne mulţumim cu viaţa în biologia trivială a clipei trecătoare. Pe când, dacă ne oprim, putem idolatriza pe îndelete gloria formelor schematice ale raţiunii. Putem iubi universalitatea umană [...]. Să ne rugăm Unităţii ce stă deasupra vieţii: Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă nişte triunghiulaşe regulate de toată frumuseţea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulţi ani-lumină de azi înainte sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea! [...] Să nu mâncăm. Să visăm că mâncăm atâtea *alte* lucruri posibile. De ce să şezi, istoriceşte, inferior, la o masă? Vă invit la Marele restaurant «Kant», pe Bulevardul Formelor Pure. Acolo se mănâncă cu preţuri moderate o mâncare substanţială, nu fiecare la o masă izolată şi *à la carte* – sistem de izolări particulariste şi în istorii –, ci *table d'hôte*. Să ne contopim ideile la masa comună a purismului unificator. Ce vom mânca? Veţi zice ghiveci sau viţel cu fasole? Sau peşte maioneză? Vă întreb: de ce? De ce *acestea*, când sunt atâtea alte posibilităţi în lumea pură a lui Hermann Cohen? Nu, vom mânca, frugal, idei fripte pe grătarul special al uitării geometrice formale, servite *à la Leibniz*. Iar ca desert, în loc de colţunaşi cu brânză, triunghiuri abstracte cu sos picant de posibilităţi infinite *à la purismul neocriticismului kantian*. [...] Să nu mâncăm orb, ci în lumina ideilor. [...] Să mâncăm după calcule geometrice“. De aici şi până la vasul ce conţine „esenţa kantiană a lucrului în sine“ al lui Urmuz nu mai e decât un pas; obsesiile autenticiste şi exotismul bengalic din textele lui Mircea Eliade: „Scobor neuric în portul fantastic în noapte, rezultanta trudei mijlocizatorii. Ezit să pun piciorul pe ţărmul cu instituţii şi caractere: pământul instituţional, caracteriţional, unde experimentul nu e introvert, unde ambarele sunt irelevante şi hărnicia honestă o datorie. Pun totuşi piciorul jos şi privesc cu un mepriz bergsonian-cinic grămădura din faţa mea. (Sunt fericit că-i văd aci, îmi par nişte angeli radioşi, dar sunt stăpân pe mine şi nu arăt nimic.) Le întind mâna cu un gest eurasiatic şi aştept melancolic ca un autarh nestoric cu particulă feudică. Din grup înaintează Zaharia Stancu Sahib şi ambii Donescu Sahibs. În loc de ghirlande şi şerpi ei îmi oferă, unul, o colaborare la *Vremea*, şi celălalt, acelaşi lucru la *AZI*. [...] Peste o jumătate de ceas, în gara portului, Dim. Gusti Sahib mă anunţă că mâine mă va introduce în Templul ce se numeşte Universitate şi-mi va pune la dispoziţie conform obiceiului ţării pe cea mai frumoasă dintre fiicele lui, pe neîntrecuta Facûl-Tatea, din nobila familie de Phil'Osophie. Dânsa, mi-o descrie Gusti Sahib, e cenuşie ca piatra, dar e fecundă şi în mai puţin de o lună îmi va dărui o

drăgălaşă Az-Istenţă, de nu chiar o Côn-pherinţă. Sunt împotriva onorurilor, îi spun eu însă cu glas vibrând, eu nu voiesc fecioarele voastre, nu voiesc decât contemplaţia blândă a castităţii intrazeificate“. (Ironia este aici swiftiană: aşa cum, la întoarcerea din Liliput, Gulliver le strigă pe stradă oamenilor să se dea la o parte, transferându-şi aşadar reprezentările din ţara piticilor în lumea normală, Mircea Eliade – din parodia lui Steinhardt – rămâne „încremenit în proiectul“ bengalo-tibetan, operând cu noile sale reprezentări în lumea noastră balcanică.)

Dacă modelul indic este obsesia lui Eliade, modelul cultural american se dovedeşte a fi obsesia lui Petru Comarnescu. Textul parodic pe care i-l dedică Steinhardt poartă titlul „The Roumanian young writer“, iar perspectiva narativă îi este cedată unui „prieten“ al lui Mr. Peter, Thomas C. Brown. Firește, „victimele“ parodiei lui Antisthius sunt volumele *Homo americanus*, *Zgârie-norii New-York-ului* (ambele publicate în 1933) şi *America văzută de un tânăr de azi* (publicat în 1934), ca şi sejurul bursier american al lui P. Comarnescu (1929-1931). Interesant aici este că procedeul parodic devine un mozaic intertextual, textul fiind o sinteză a parodiilor anterioare. Pe de altă parte, modelul lingvistic al „noii generaţii“ se dovedeşte astăzi de o uluitoare actualitate:

„Şi Peter Comarnescu îmi spune despre cele două cărţi pe care le-a scris despre *State*. Dar cum pe pământ (**But how on earth**) a succedat el în a face ceva! e gândul meu, dar acum mă selfcontrolez destul ca să nu exclam.

— Bine (**well**), spun, spune-mi totul despre voi, tinerii scriitori români.

— Acum (**now**), trebuie să ştii că tânărul scriitor român e foarte variat. Nu toţi spun şi vor acelaşi lucru. Ei nu sunt standardizaţi.

— Foarte bine (**very well**). Şi ce vor?

— M. Eliade propune o contemplaţie castă.

— Aôh!

— C. Noica ne invită în lumea ideilor nepoluate (**unpolluted**).

— Aôh!

— E. Cioran şi I.I. Cantacuzino cer să ne întoarcem la animalitate. Ei propun oamenilor o animală contemplaţie…

— Ce excitant! (**How exciting!**)

— **Yes**. Al doilea şi E. Relgis sunt în contra corseturilor.

— **Shocking!** Dar, prin drum (**by the way**), cine e băiatul acesta, Eliade?

Peter Comarnescu îmi explică mie că el e un şef al generaţiei lui, cum s-ar spune coach-ul team-ului său. (Eu cred că eu am înţeles că echipa lor se numeşte *Vremea* sau ceva ca asta, dar nu sunt sigur de el.)“

Doctrina instinctualităţii, promovată de Ion I. Cantacuzino, prefigurează parcă mişcările anarhiste ale anilor ’60-’70: „Trăirea în ritm agresiv e sătulă de viaţa în cadrul stăpânirilor. Cerem omului să devină animal. Obscuri, inconştienţi, vor da atunci curs liber şi vioi ambiţiilor lor ascunse. Fiecare va satisface vechile lui dorinţe. Fără frică, cu pasiune dulce şi crudă.

Realizările efective ale impulsurilor sângeroase vor înfăptui întoarcerile totale la animalitate. Revenirea noastră în vaste cocini pline cu lături violente, în grădini zoologice organice. Adio străzile, casele, tribunalele, sergenţii. Da, vrem să fim animale“. O precizare: volumului *Note pentru azi* de Ion I. Cantacuzino, publicat în 1934 la Editura Vremea, i se parodiază până şi… aşezarea în pagină.

Evident, nici stânga avangardistă ori socialistă („socialiştii de la ora cinci“) nu este neglijată. Insurgenţa anti-burgheză (*épater le bourgeois*), prozaismul, ca şi sintaxa narativă a *Poemului invectivă* al lui Geo Bogza sunt copios parodiate prin hiperbolizarea liniilor în *Balada celor trei smintiţi şi a altor mulţi pârliţi*: „La balamucul din valea lungă unde e/ Director Temistocle Vergotoulos zis Haidarada zis Măsea/ Sunt trei smintiţi. // Cel dintâi a făcut cele mai teribile/ Blestemăţii/ Fără deosebire de vârstă sau de sex; / S-a dat la coşciugul de lemn (ieftin) în care era/ Bătrâna lui străbunică moartă la nouăzeci şi trei de ani/ Şi s-a făcut vinovat de necrofilie. / Câte a mai făcut nici/ Nu se poate scrie“ etc.

Circulă, cel puţin la acest capitol, două prejudecăţi: prima, că în faţa experimentelor avangardiste reacţionează doar spiritele obtuze, fundamentaliste, neosemănătoriste. În realitate, avangardei i se poate contrapune – iată – şi raţionalismul de tip liberal, burghez. A doua, că, în faţa acestui fenomen de tip *épater le bourgeois*, spiritul burghez rămâne inert, stă şi „încasează“, într-un fel de contemplaţie mută, dacă nu chiar admirativă. Antisthius ne demonstrează însă că unui asemenea fenomen i se poate răspunde printr-un fel de… *épater le prolétaire*.

Nu aceeaşi va fi atitudinea lui N. Steinhardt faţă de creaţiile lui Geo Bogza în micromonografia dedicată acestuia (*Geo Bogza, un poet al Efectelor, Exaltării, Grandiosului, Solemnităţii, Exuberanţei şi Patetismului*), apărută în 1982 la Editura Albatros; aici, atitudinea parodică va fi convertită într-o relaţie de complicitate. *Poemul invectivă* va fi analizat prin efectul, transcris sigletic, de REPFIŞ („efect de reportaj intensificat prin date de fişier“), iar concreteţea extremă (sordidă, seacă), „eternul paraconcret revelator de existenţe“ vor fi comparate cu misterul fotografic al filmului *Blow-up* al lui Antonioni.

Stereotipiile prozei proletarizante sunt spumos ironizate în romanul scris „în genul lui Petre Bellu“, apărut în „colecţia celor 15 lei“ şi intitulat *Suferinţele unui tânăr proletar sau nevinovăţia şchiopului*, cu o „prefaţă“ de Panait Istrati. Protagonistul romanului este fiul unei prostituate, bineînţeles, virtuoase şi al unui conte care, evident, nu îşi asumă paternitatea. El creşte în bordel, convins fiind că prostituatele ajunse acolo din cauza „brutalităţilor societăţii burgheze“ sunt, firească, mai nobile decât femeile cinstite. Este iniţiat, în ciuda infirmităţii sale, încă de la vârsta de trei ani în tainele erosului de către Regina. Printre prostituate se află şi o fată stăpânită de dorinţe exaltate, socialistă, care ţine discursuri revoluţionare în timpul acuplării (anticipând-o pe Estera din *Orbitor*-ul lui Mircea Cărtărescu). Ulterior, protagonistul ajunge preşedintele pentru România al

„Asociaţiei prietenilor URSS“. Mama sa se va retrage din bordel şi, izbăvită, va trăi onorabil, iar contele scăpătat (tatăl său) va ajunge majordom în casa femeii pe care o repudiase. „Tensiunea epică“ va fi întreţinută prin alternarea naraţiunii de tip heterodiegetic cu cea homodiegetică. Nici stilul ştiinţific, academic nu este neglijat de parodistul Steinhardt. *Cazuri de isterie la sugacii de azi*, tratat scris „în genul unui tânăr doctor“, ar putea fi comparat, în opinia noastră, cu „Fragment din ARTA PÂRŢULUI“ al lui Salvador Dalí[20].

Dacă relaţiile lui Steinhardt cu avangarda interbelică aveau să se modifice în decursul vieţii sale („Am fost în tinereţile mele un adversar al suprarealismului şi în general al modernismului. Iată însă că acum mă descopăr, uimit, foarte legat de idolii pe care i-am ars cândva întocmai ca regele Clovis al francilor şi pus în situaţia de a privi cu înduioşare vechii idoli ai depărtatelor mele tinereţi“[21] sau „Am întreţinut cu suprarealiştii relaţii de adversitate, nu curăţite însă de paradoxale, complexate simpatii“[22]), nu acelaşi lucru se poate spune despre relaţiile sale cu stânga socialistă, proletarizantă, de tipul celei care se exprima în *Cuvântul liber* (publicaţie care a funcţionat între 1933 şi 1936). În proiectul de scrisoare adresat în *Jurnalul fericirii*[23]lui Em. Neuman (proiectul este datat 1964), el îi mulţumeşte acestuia pentru că, „ani numeroşi înainte de Raymond Aron, ai ştiut şi mi-ai dovedit că opiumul intelectualilor se numeşte socialism“, iar în articolul publicat în 1937 în *RFR*, intitulat „Liberalism“, afirmă că „liberalismul are un singur duşman: socialismul, sub cele trei aspecte: socialismul marxist (cu variantele lui), democrat şi corporatist“. Acelaşi lucru îl mărturiseşte şi în textul citat din *Escale în timp şi spaţiu*: „Pe dogmatici nu i-am suferit niciodată. Când şi-au dat arama pe faţă şi au demonstrat ce se pricep să facă în anii ’50, spre pildă, m-am simţit nu numai cu inima uşoară, ci şi fără mustrări de conştiinţă: bine am făcut ţinându-mă departe de ei“[24].

În textul *credinţa noastră (manifest-program)*, dedicat „memoriei veşnice a lui Nae Caţavencu“, avem de-a face cu un dublu joc parodic: colajul din textele lui Caragiale (ca-n filmul lui L. Pintilie, *De ce trag clopotele, Mitică?)* devine un „filtru“ prin care stilul *Cuvântului liber* este pastişat. O întrebare se impune aici: să nu fi descoperit Steinhardt în 1934 dimensiunea paradisiacă & creştină a lumii lui Caragiale[25], de vreme ce discursul personajelor sale este „pervertit“ într-un astfel de joc intertextual (şi cu un asemenea referent)?

Este lesne de înţeles, la capătul acestui amplu excurs textual, că între *În genul… tinerilor* şi demersul din *Revista burgheză* relaţia este de complementaritate adâncă. Cartea lui Antisthius devine o transcriere în cheie ficţional-parodică a „tezelor“ din revista cu pricina.

Nu putem, în acelaşi timp, să nu sesizăm priza tânărului Steinhardt la *ultima* actualitate, dacă se poate spune aşa. *Majoritatea* volumelor parodiate au apărut în 1934, deci în acelaşi an cu textul parodic (ceea ce ne

oferă un indiciu atât despre febrilitatea, cât şi despre rapiditatea cu care a fost scris): nu numai volumele – deja menţionate – aparţinând lui C. Noica, E. Cioran, M. Eliade, E. Ionescu, ci şi *America văzută de un tânăr de azi* al lui Petru Comarnescu, *Note pentru azi* al lui Ion I. Cantacuzino, *Apărarea are cuvântul* al lui Petre Bellu, *Negativismul tinerei generaţii* al lui Mihail Ilovici, *Antologia poeţilor tineri* de Zaharia Stancu şi – *last but not least* – revista *Criterion*.

Era inevitabil ca volumul lui N. Steinhardt să producă reacţii. În numărul 5 din 1934 al revistei *Criterion*, Mircea Vulcănescu avea să răspundă: „Într-o generaţie de oameni autentici, această drapare a unui sentiment ştrengăresc în toga unei înalte moralităţi şi cuminţenii aduce o contribuţie neaşteptată, de altfel specific burgheză: ipocrizia! Oricum cartea lui Antisthius se va vinde. Dar nu pentru surogatul de morală pe care-l cuprinde, ci pentru că cei pe care-i parodiază au succes. E, firește, şi aceasta o comportare tipică de burghez. Să exploatezi succesul altora. Dar e o comportare pe care o practică şi proletarii“.

De altfel, polemica dintre N. Steinhardt şi Mircea Vulcănescu, respectiv dintre *Revista burgheză* şi *Criterion*, este – dincolo de paradoxul unor destine asemănătoare, ale publicaţiilor şi ale autorilor, ambele reviste apărând în doar 7 numere şi ambii cărturari trecând, după război, prin infernul închisorilor comuniste[26] – ceva mai complexă (vezi în acest sens articolul semnat de Florian Roatiş, „Mircea Vulcănescu şi Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată“[27], din care am reprodus un fragment la dosarul de receptare critică). O recenzie neutră, destul de didactică, nesemnată va apărea în acelaşi an în *Adevărul literar şi artistic*[28]; de asemenea, una ceva mai caustică, semnată de Dan Petraşincu (Angelo Moretta), coleg de cenaclu cu Steinhardt la „Sburătorul“ lui Lovinescu, va apărea în *Viaţa literară*[29], în 1934 (acesteia din urmă i se va răspunde, pe un ton destul de iritat, în nr. 3 al *Revistei burgheze*). Destul de intransigent se arată şi Octav Şuluţiu la rubrica sa „Scriitori şi cărţi“ din revista *Familia* (nr. 9/1935), care îl recuză pe Antisthius în primul rând pentru că *a luat atitudine* (vezi „Referinţe critice“). Alte două recenzii apărute în *Adevărul* (din 31 octombrie 1934, respectiv 14 februarie 1935), plus una în *Veghea* (din 22 noiembrie 1934) şi alta în *Curentul* (din 2 decembrie 1935) ridică la nouă numărul recenziilor apărute destul de prompt în epocă. Ceea ce contravine, într-o anumită măsură, tezei de mai târziu a lui Steinhardt – cea a „tăcerii“ cu care ar fi fost întâmpinată cartea sa de debut[30].

Pe de altă parte, tirul parodic al lui Antisthius va continua şi după publicarea volumului în paginile *Revistei burgheze*: în nr. 2 va apărea „În genul… revistei *Criterion*“, în nr. 3 „În genul… ziarului *Vremea*“, iar în nr. 4-5 „În genul lui… Eugen Ionescu“ (toate reproduse în „Addenda“).

Care ar fi poziţia acestui volum în contextul operei lui Steinhardt? Întrebarea este cu atât mai legitimă cu cât unii dintre autorii parodiaţi (C. Noica, M. Eliade, E. Cioran, E. Ionescu) îi vor deveni, în anii comunismului, buni prieteni; vor întreţine o serioasă corespondenţă, iar N. Steinhardt va

scrie texte elogioase despre ei, de n-ar fi decât să amintim „Fantasticul lui Mircea Eliade“ (din vol. *Incertitudini literare*), „Opera literară a lui Mircea Eliade: literatura ca semnificant“, „Eugen Ionescu, Antiabsurdul“ (din vol. *Critică la persoana întâi*), „«Delirul» e o apocalipsă“, „Cât ştiu“ (din vol. *Prin alţii spre sine*) ş. a. Mai mult decât atât, în 1960, N. Steinhardt va fi inculpat în „procesul Noica“, iar capetele de acuzare vor fi lectura şi discutarea unor texte ale aceloraşi autori: *Lettre à un ami lointain* şi *La tentation d'exister* de E. Cioran, *Răspuns al unui prieten îndepărtat*, *Povestiri din Hegel* şi *Anti-Goethe* de C. Noica, *Forêt interdite* de M. Eliade ş. a. Se închidea astfel o „buclă istorică“, revelându-şi – vai! –multiplele ei faţete dramatice.

Este o întrebare care, din nou, a dat naştere unor interpretări polemice. Dan C. Mihăilescu crede că distanţa dintre „primul“ şi „ultimul“ Steinhardt este ca de la cer la pământ: „Într-adevăr, ce contradicţie flagrantă între această carte din 1934 şi predicile cuprinse în volumul *Dăruind vei dobândi* (1994), între verbiajul febricitar, plăcerea aproape drăcească a travestiului şi jubilaţia persiflării de aici şi duhul atotcuprinzător şi înţelegător din desluşirile biblice ale bătrânului evreu, fost dandy al lecturii în adolescenţă şi creştinat în închisoare!“[31]. Nu de aceeaşi părere este N. Mecu, în opinia căruia n-ar exista o ruptură între tânărul şi bătrânul Steinhardt: „Aşa cum convertirea religioasă a omului a fost rezultatul firesc al unei treptate evoluţii «într-acolo», tot astfel eseistica sa din ultimele decenii o confirmă în chip natural pe cea veche“[32]. Am fi de acord mai degrabă cu acesta din urmă – mai ales dacă privim lucrurile din perspectivă ideologică –, viciul lecturii lui Dan C. Mihăilescu fiind… decontextualizarea. Este curios cum insurgenţa parodică a acestui volum a fost situată în vecinătatea… avangardei (nu Dan C. Mihăilescu este – să recunoaştem – cel care comite o astfel de confuzie). Insurgenţa în sine nu este suficientă pentru o asemenea circumscriere, contează *perspectiva* din care ea se produce. Ceea ce avem aici este o *parodie* a insurgenţei, o pastişare a nonconformismului, o negaţie a negaţiei, în ultimă instanţă, de pe poziţiile conservatorismului burghez. Am aduce însă, faţă de N. Mecu, şi alte explicaţii. În primul rând, pastişa din *În genul... tinerilor* nu este una vitriolantă, nu desfiinţează; ea presupune, dimpotrivă, o ascunsă relaţie de complicitate, un fel de exerciţii de admiraţie cioraniene *avant la lettre*. În aceleaşi dialoguri cu Ioan Pintea din *Primejdia mărturisirii*[33], N. Steinhardt recunoaşte: „A fost cartea mea un act de critică, dar înapoia criticii se aflau paradoxul şi admiraţia. […] A fost şi din partea mea un act de revoltă sau mai bine zis de neconformism tineresc, un act de contestare, dacă nu obraznic, în orice caz ludic“. Pastişa, în sine, ar presupune o astfel de complicitate: „Imitatorul se dezbracă de sinea sa şi nutreşte simpatia necesară adaptării la o altă construcţie mentală, alt mod de exprimare şi alte racordări ale mijloacelor de informaţie, sensibilizare şi coordonare. Dar operaţia însuşirii şi subsumării – oricât de subtilă şi izbutită ar fi – tinde mereu spre exagerare, stă sub întreitul semn (advers) al ironiei, caricaturii şi comicului. Autori ca Paul

Reboux şi Charles Muller, cu ale lor trei volume de *À la manière de...*, au realizat perfecţiuni“[34].

Pe de altă parte, creştinismul lui Steinhardt de după convertire nu este în niciun caz unul inflexibil, în sens îngust, dogmatic, ci unul deschis (inclusiv spre viziunile ludice) şi, de ce nu, în sens teologic liberal. Altfel cum s-ar explica faptul că o operă rock precum *Jesus Christ Superstar*, care a provocat un imens scandal în lumea eclezială, este considerată de Steinhardt un exerciţiu de isihie: „Opera rock-pop *Jesus Christ Superstar* intră şi ea, cred, în definiţia de mai sus[35]. O socotesc ca pe ceva asemănător cu nuvela lui Anatole France *Le Jongleur de Notre-Dame*, care de altfel e prelucrarea unei istorisiri din *Pateric*. Măscăriciul face ce ştie şi ce poate în faţa icoanei Maicii cu Pruncul. Îşi aduce prinosul pe singurul drum ce-i stă deschis, al giumbuşlucurilor. Oficiantul regulamentar, de după un stâlp, priveşte îngrozit bâlciul. Dar Pruncul râde şi bate din palme, iar Maică-Sa şterge cu marama Ei sudoarea sfintei nevoinţe de pe fruntea saltimbancului“ (aceleiaşi opere i se consacră o amplă analiză la paginile 308-312 ale *Jurnalului*...). Sau celebrele picturi ale lui Salvador Dalí (precum *Răstignirea*, *Cina cea de taină* ori *Ispitirea Sfântului Anton*), îndeobşte considerate forme de apostazie, cărora Steinhardt le identifică subtile sensuri creştine: „Sunt convins că Salvador Dalí este un mare artist şi tot atât de convins că este şi un mare artist creştin. M-am referit la *Răstignirea* pictată de el, unde trupul spânzurat pe lemn nu este privit din faţă şi de pe sol, ci din înălţimea cerurilor, aşa cum l-ar fi văzut Dumnezeu, privind către crucea de pe Golgota. Tabloul înfăţişează numai capul prăbuşit, umerii încovoiaţi şi un soi de comprimare a trupului zărit în perspectivă verticală. Este o lucrare de formidabilă putere emotivă, o viziune cu totul neaşteptată, cutremurătoare şi, fireşte, de mare îndrăzneală, căci cutează să substituie viziunii obişnuite a omului (artistului) viziunea unui observator sideral. Tot splendid este şi tabloul care înfăţişează *Cina cea de taină*. Doar Dumnezeului i se vede partea superioară a trupului şi capul. Ucenicii, în jurul unei mese rotunde, îşi ţin capetele plecate peste masă, feţele nu li se văd. E şi aici o viziune teocentrică. Lumina dumnezeiască a feţei lui Iisus străluceşte, în vreme ce muritorii cuprinşi de spaimă şi adoraţie îşi pleacă umiliţi feţele“[36].

Poate că nu exagerăm dacă afirmăm că, în materie de gust literar şi artistic, monahul Nicolae se dovedeşte a fi mai flexibil, mai nonconformist decât tânărul Steinhardt, decât „scorţosul“ Antisthius (eroarea acestuia constând – în opinia noastră – într-o aplicare prea mecanică a categoriilor ideologicului în estetică, de vreme ce vede în *toate* manifestările „modernismului“ extensii ale extremelor politice).

Altfel cum se explică faptul că la senectute înţeleptul de la Rohia avea să-şi descopere, retrospectiv, aşa cum am văzut, afinităţi cu avangarda interbelică ori să simpatizeze cu scriitorii postmoderni ai anilor ’80? Să fie toate aceste autorevizuiri expresii ale experienţelor provocate de „năstruşnicul Timp şi de nu mai puţin creatoarea de surprize Istorie“? Să fie

expresii ale beatitudinii monastice de după convertire şi mai ales de după momentul de graţie 16 august 1980? Credem că ambele ipoteze sunt valabile.

Încercând să-l fixeze pe tânărul Steinhardt (cel din *În genul... tinerilor*) într-o anumită direcţie estetică şi ideologică (şi care să-i legitimeze atitudinea din volumul parodic), N. Mecu (art. cit.) este de părere că o asemenea atitudine se circumscrie liberalismului clasic. Am spune, încercând o nuanţă, că e vorba mai degrabă despre un liberalism conservator sau un „liberalism patrician“, dacă e să aplicăm taxonomia lui Virgil Nemoianu din volumul *România şi liberalismele ei*[37], în care se distinge între liberalismul clasic, ultraindividualism, socio-liberalism şi liberalism patrician. Articolele din *Revista burgheză* din anii 1934-1935, printre care cel intitulat „Un mare critic burghez: dl E. Lovinescu“ sau cel despre „Liberalism“, publicat în *Revista Fundaţiilor Regale* în 1937 (ambele reproduse în nr. 1-2/1992 ale *Revistei de istorie şi teorie literară* şi în volumul *Eu însumi şi alţi câţiva*[38]), precum şi cele din *Libertatea* (1937-1940) sunt argumentative pentru o asemenea circumscriere. O face şi Julien Bonnecase, profesor la Facultatea de Drept din Bordeaux, în prefaţa la teza de doctorat a lui N. Steinhardt, din 1936: „Nu ştiu dacă domnului Steinhardt îi este predestinată o carieră politică: în caz afirmativ, îl întrevăd alăturându-se partidului liberal conservator“. Poate că n-ar fi inutil să amintim în treacăt o idee a lui Steinhardt care poate părea paradoxală azi, dacă nu provocatoare: liberalismul nu e compatibil cu democraţia ori cu sufragiul universal. „Fără a fi în vreun fel creaţia liberalismului“, afirmă N. Steinhardt, „sufragiul universal, care îi e duşman, e o instituţie funestă pentru civilizaţie. A produs toate tiraniile, de la comunism la bolşevismul alb, a distrus libertatea. Democraţia nu poate fi conservatoare a libertăţii? Nu. Ea lunecă cu siguranţă spre atotputernicie şi introduce socialismul. Numai liberalismul e conservator“[39]. Mai departe: „Regimul parlamentar, creaţie a aristocraţiei engleze, nu are nimic a face cu democraţia. Liberalismul, creaţie a marilor burghezi şi a nobilimii franceze liberale, îi e opus. Regimul parlamentar presupune respectul minorităţii, pe când în democraţie *majoritatea e tiranică* [s. n., G.A.][40]. Şi încă: „Liberalismul nu e democraţie. Cu atât mai puţin e demofilie“[41]. În taxonomia lui Norberto Bobbio din volumul *Liberalism şi democraţie*[42], în care se identifică trei ipostaze ale raportului desemnat prin titlu – raport de posibilitate (liberalism *vel* democraţie), raport de imposibilitate (liberalism *aut* democraţie) şi raport de necesitate (liberalism *şi* democraţie) –, cel de-al doilea tip de raport, cel de imposibilitate, este specific mai ales liberalilor conservatori, în sensul că democraţia dusă până la consecinţele ei extreme sfârşeşte prin a distruge statul liberal. Pericolele fundamentale ale democraţiei ar fi deci, şi în opinia lui Steinhardt, anarhia şi tirania (ca dictatură a majorităţii). Autorii de la care se revendică scriitorul român sunt Benjamin Constant, Guizot, Royer-Collard, Thiers şi Broglie, Prévost Paradol, Georges Suarez, G.J. Renier ş. a. Teza tiraniei majorităţii apare la

mulţi dintre clasicii liberalismului, dacă ar fi să ne gândim doar la un Benjamin Constant, la un François Guizot sau la un Alexis de Tocqueville (acesta din urmă – fără a nega democraţia – consacrându-i un întreg capitol în cea de-a doua parte a cărţii sale din 1835-1840, *Despre democraţie în America*[43]).

În fapt, dacă nuanţăm, putem vorbi despre o evoluţie ideologică a tânărului Steinhardt în deceniul al patrulea, de la articolele din *Revista burgheză* la cele din *Libertatea*, evoluţie pe care o recunoaşte el însuşi într-un dialog epistolar cu Nicolae Băciuţ din 1987: „Prin 1937-1938, convingerile mele conservatoare au cunoscut o cotitură. Le-am nuanţat, am trecut de la paseism şi retro la o concepţie în care «modernul» poate fi modelat în categoriile concepţiei conservatoare. Am conceput un partid al «moderaţilor violenţi» şi al conservatorilor în trench-coat. Drept care şi necesitatea de a mă redefini şi a-l reaşeza pe omul modern în cadrul valorilor tradiţionale. A fost o perioadă de exaltare şi euforie. Sunt şi acum un liberal-conservator «modern»“[44].

Naţionalismul, fie el românesc sau iudaic, este de asemenea incompatibil cu *liberalul* Steinhardt (şi, de aici, un alt element al distanţei – în interbelic – faţă de generaţia Noica, Eliade, Cioran): „Le nationalisme, doctrine à la mode, devient chez les Juifs le porte-parole d’une confusion entre religion et nation. La doctrine est aussi peu claire. Elle prend les aspects qui lui conviennent, allant de l’athéisme au vitalisme. Elle oublie la foi, mais a une foi aveugle dans la «Culture» comme panacée mystique“[45].

Am propune încă o explicaţie pentru incisivitatea parodică a volumului din 1934. O explicaţie pe care ne-au oferit-o prefaţa la monografia dedicată lui Geo Bogza din 1982 şi studiul „Paul Morand, un cronicar al «anilor nebunatici»“, inclus în volumul *Incertitudini literare*[46]. Este vorba despre Epoca (aşa o transcrie Steinhardt) de după primul război mondial (epoca dintre 1918 şi 1929): „E vremea jazzului (mai întâi în forma sa moderată şi melodică: Dixieland), a fetelor care-şi poartă fustele scurte şi părul tăiat băieţeşte, a dansurilor trepidante, a unei arte în mare măsură inspirată de măştile şi ornamentele negrilor, a disonanţelor muzicale, a răspândirii psihanalizei, a idolatriei tinereţii şi tineretului, a romanelor poliţiste, exuberanţei şi vitezei“[47], în care predominante au fost „setea de întâmplări şi bucuria de a trăi, exaltarea aceea fără seamăn şi fără pereche (cu excepţia Renaşterii) în prezenţa aventurii omeneşti, în prezenţa darului fără preţ făcut speciei noastre: dreptul de a participa din plin la rostirea şi existenţializarea verbului *a fi*, cu toate consecinţele şi implicaţiile sale, în prezenţa norocului extraordinar hărăzit nouă: capacitatea de a ne lăsa încântaţi şi surprinşi, de a ne uimi şi extazia (sau şi înfiora) în prezenţa universului, lumii oamenilor, frumuseţii, misterelor, posibilităţilor, varietăţilor, infinitelor complexităţi şi copleşitoarelor desfăşurări ale istoriei generale ori şi psiho-dramelor particulare“[48]. O analiză a Epocii este făcută şi în romanul *Călătoria unui fiu risipitor*, apărut în 1995 la Editura Adonai (un roman al tinereţii iudaice): „Pot pricepe toată epoca de după război,

nevroza, epoca revoluţionară, sinuciderile, divorţul, sexualitatea nestăpânită şi cărţile despre aceasta, manifestaţiile de artă ultramodernă, iar jazzul, luminile, totul trece repede ca uneori la cinematograf în imagini suprapuse. Tot aici mai intră copii răsfăţaţi care când se întâlnesc sting luminile în odăi, cum numeşte tatăl meu tot tineretul de la război încoace, ciorapii de mătase care se vând prin contrabandă, scriitorii moderni grupaţi în şcoli şi cenacluri cu nume noi şi titluri de cărţi neaşteptate şi care, unele, arată fermecătoare, scriitori ducând o viaţă dezordonată, purtând cravate roz la haine negre şi ţipând prin cafenele şi străzile din oraşele, unele provinciale, din centrul şi apusul Europei. Şi afacerile mari, răsturnarea ierarhiei sociale, egalizarea în săli şi locuri de petrecere unde vin şi cei ce s-au îmbogăţit de război (ca să scriu cum vrea Aneta Gattini, după care forma război e rece şi prea democratică). Tabloul capătă în atmosfera de jazz şi în semiobscuritate o coloraţie vie şi mişcare“[49].

Sub semnul acestei epoci stau creaţia lui Geo Bogza (cu tot scandalul pe care l-a provocat) şi, am zice, *În genul... tinerilor* al lui Steinhardt (deşi în 1934 „Epoca“ era deja încheiată – este totuşi perioada *formării* lui Steinhardt). Analiza pe care N. Steinhardt o face *spiritului critic*, *negator*, existent în Epoca „anilor nebunatici“ (*les années folles*) s-ar putea aplica şi volumului său: „Niciodată – la autorii Epocii ori la Bogza – critica n-a devenit motiv de acră tristeţe, deznădejde, simţământ de adâncă alienare, otravă şi solipsism fără ieşire. Ei, până şi în imprecaţiile lor, au rămas încrezători în fenomenul viaţă, îndrăgostiţi de verbul *a fi*, dornici de a scandaliza şi şoca (asemenea, poate, unor adolescenţi poznaşi care, după ce şi-au îngăduit şotii şi extravaganţe, se întorc seara, ori în zori, acasă), aproape neîncetat veseli, iubind paroxistic lumea, cuvintele, culorile, plăcerile, zarva şi arierplanurile ei“[50].

Există două categorii ale lui Rudolf Otto prin care N. Steinhardt obişnuia să-şi sintetizeze propriul destin: *mysterium fascinans* şi *mysterium tremendum*. Tinereţea – acest cocteil din ingrediente de toate felurile: cinism, nepăsare, curaj, milă, scârbă de putregai, de minciună, de mumii şi de lozinci – ţine de *mysterium fascinans*. Revelaţia acestui adevăr nu este însă simultană cu momentul *trăirii* lui. Este nevoie să irumpă violent în scenă, „pe căi negingaşe“, cealaltă categorie, cealaltă faţetă a medaliei, *mysterium tremendum* – noile şi *adevăratele* sisteme inchizitoriale, noile şi *adevăratele* valori de stupiditate şi conformism –, pentru ca individul, printr-un act asemănător cu procesul *satori* din doctrina zen, să fie determinat la o „revizuire totală, nemiloasă, a conceptelor şi perspectivelor sale“, să se împace cu un trecut pe care-l repudiase, poate pe nedrept, să pornească într-o căutare nostalgică a „timpului pierdut“. Zgomotele jazzurilor şi ale saxofoanelor din anii ’30 au, în anii ’80, o *altă* sonoritate pentru „septuagenarul neastâmpărat“. Cam aşa s-ar putea defini – convertind propriile-i expresii într-un joc parodic – relaţia dintre *primul* şi *ultimul* Steinhardt, împăcarea dintre cei doi, între aceştia interpunându-se o

experienţă carceralã, un botez şi o autentică *eliberare* sub semnul monahismului.

George Ardeleanu

1 Fragmente din acest material au apărut în articolul „Tânărul Steinhardt: anii 30-40 ai secolului XX (relaţia cu «tânăra generaţie» şi cu avangarda)“, în revista *Nord literar*, nr. 2-3/2003, nr. 4/2003.
2 Editura Dacia, col. Discobolul, Cluj-Napoca, 1981.
3 Editura „Curierul Judiciar“ S.A., Bucureşti, 1936; Editura Solstiţiu, Satu Mare, 2000; Editura Polirom, Iaşi, 2008.
4 Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1993, p. 50.
5 Vezi şi *Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991; Editura Polirom, Iaşi, 2008.
6 N. Steinhardt, *Primejdia mărturisirii...*, ed. cit., p. 13.
7 În *Revista de istorie şi teorie literară* (nr. 1-2/1990), Nicolae Mecu mărturiseşte, într-un articol intitulat „Portretul înţeleptului la tinereţe“, că în 1983, când i-a solicitat lui N. Steinhardt fişa biobibliografică pentru articolul din dicţionarul coordonat de Mircea Zaciu, acesta a menţionat volumul din 1934 şi colaborarea de la *Revista burgheză* din 1934-1935, însă data debutului a fixat-o în 1936, cu articolul „Elementele operei lui Marcel Proust“ din *Revista Fundaţiilor Regale*.
8 Vezi şi vol. N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuţ*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001 (prima ediţie, Editura Tipomur, Târgu Mureş, 1994), din care reproducem un fragment: „Volumul lui Antisthius a fost întâmpinat mai ales prin tăcere. Prea intrasem, la 22 de ani, în literatură «cu bastonul»!“ (p. 50).
9 Volumul a fost reeditat, în ediţie anastatică, în 1993 la Editura PAN şi în 1996, cu titlul *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, la Editura Humanitas.
10 *Revista burgheză,* nr. 1, 5 nov. 1934, p. 5.

11 *Idem*, p. 5.
12 Vezi şi Nicolae Mecu, art. cit., cel mai serios studiu dedicat până în prezent operei de tinereţe a lui Steinhardt; vezi, de asemenea, studiul introductiv al volumului *Articole burgheze*, Polirom, 2008.
13 Vezi şi *În genul... tinerilor*, capitolul „În genul... unui băiat serios“, Editura Cultura Poporului, pp. 203-208; Editura Polirom, pp. 225-231; sau *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...*, ed. cit., pp. 145-148.
14 Illusions et réalités juives, ed. cit., pp. 97-102.
15 *Ibidem*, p. 119 (vezi şi N. Steinhardt, Em. Neuman, *Eseuri despre iudaism*, trad. din franceză de Viorica Nişcov, Editura Humanitas, Bucureşti, 2006, pp. 142-148, 163).
16 Vezi trad. rom. cit., p. 40: „Printr-un straniu paradox, această veche religie care este iudaismul a ajuns să simbolizeze manifestările modernismului. E curios de văzut cu toate elucubraţiile literare, muzicale, filozofice sunt prezentate, de către protagoniştii sau adversarii lor, ca sinonime cu spiritul ebraic. Modernism, iudaism, simpla lor conexiune e absurdă“.
17 Vezi trad. rom. cit., p. 60: „Să ne eliberăm de filozofia germană, de apatie, de neglijenţa pretenţioasă, de rabinii profanatori ai nobilei noastre religii, de şefii evrei a căror autoritate este definitiv compromisă de exemplul prost al fiilor lor, să ne eliberăm, într-un cuvânt, de orice formă de modernism“.
18 În numărul 6 al *Revistei burgheze* este publicat – evident, în cheie parodică – un „Program al Facultăţii de Filosofie din Bucureşti pe anul 1955“. Conform acestui „program“, lui E. Cioran i

se rezervă catedra de „Disperare“, titlul cursului fiind „Zăpuşala istoriei dramatice. Catastrofismul reverberaţiunilor stranii“, lui Mircea Eliade catedra de „Fakirism“, avându-i ca seminarişti pe fakirii Wady şi Avramescu, lui C. Noica i se atribuie catedra de „Quintesenţialitate ideală“, curs pe care îl ţine în „Amfiteatrul Rabindranath Tagore“, lui T. Teodorescu-Branişte catedra de „Rusofistică“, lui F. Aderca „Esperanto“, lui M. Sebastian catedra de „Metafizică biologică“ etc. etc.
19 „Pledoarie pentru o lectură descruntată“, postfaţă la volumul N. Steinhardt, *În genul lui Cioran, Noica, Eliade*..., ed. cit., pp. 187-194.

20 Trad. rom. în *Jurnalul unui geniu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1994.
21 *Primejdia mărturisirii*..., ed. cit., p. 29.
22 Escale în timp şi spaţiu sau Dincoace şi dincolo de texte, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987, p. 103.
23 Ed. cit., 1991, 2008.
24 *Escale*..., ed. cit., p. 103. (Există totuşi o uşoară alunecare spre stânga în câteva articole pe care N. Steinhardt le publică, imediat după cel de-al doilea război mondial – mai exact, între 1944 şi 1945 –, în ziarele *Victoria* şi *Tribuna poporului*.)
25 Cf. „Secretul *Scrisorii pierdute*“ din vol. *Taina împărtăşirii*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 1995.
26 Mircea Vulcănescu sfârşindu-şi zilele în acest sistem concentraţionar.
27 Reluat în volumul *Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice*, Editura Aius, Craiova, 2006, pp. 37-42; vezi şi Nicolae Mecu, art. cit.
28 Vezi „Referinţe critice“.
29 Vezi „Referinţe critice“.
30 Vezi şi aprecierea lui E. Lovinescu în“Referinţe critice”.
31 Dan C. Mihăilescu, art. cit., p. 189.
32 N. Mecu, „Portret al înţeleptului...“, în *R.I.T.L.*, nr. 1-2/1993, p. 123.
33 Ed. cit., p. 24.
34 Escale în timp şi spaţiu, ed. cit., p. 356.
35 „Isihie: fericire. Şi nu numai în anumite locuri, la sfântul munte. Pretutindeni. O reţetă universală.“ (*Jurnalul fericirii*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991, p. 171)
36 Primejdia mărturisirii, ed. cit., p. 81.
37 Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 2000, pp. 127-134.
38 Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
39 Vezi art. „Liberalism“, în *Revista Fundaţiilor Regale*, anul IV, nr. 9, 1 sept. 1937, p. 591.
40 *Ibidem*, p. 593.
41 *Ibidem*, p. 592.
42 Trad. rom. de Ana-Luana Stoicea, Editura Nemira, Bucureşti, 1998, p. 74.
43 Trad. rom. de Magdalena Boiangiu, Beatrice Stoian şi Claudia Dumitriu, Editura Humanitas, Bucureşti, 1995; vezi vol. I, pp. 321-337.
44 *Între lumi*, ed. cit., p. 62.
45 N. Steinhardt, Em. Neuman, *Essai sur une conception catholique du Judaïsme*; vezi trad. cit., p. 39: „Naţionalismul, doctrină la modă, devine la evrei purtătoarea de cuvânt a unei confuzii între religie şi naţiune. Doctrina este la fel de puţin clară. Ea îmbracă aspectele care îi convin, mergând de la ateism la vitalism. Uită de credinţă, dar are o credinţă oarbă în «Cultură» ca panaceu mistic“.
46 Ed. cit., pp. 189-197.
47 *Ibidem*, p. 189.
48 N. Steinhardt, *Geo Bogza*..., ed. cit., pp. 8-9.

49 *Op*. cit., p. 62.
50 N. Steinhardt, *Geo Bogza...*, ed. cit., p. 9.

Je pardonne, dit Antisthius, à tous ceux dont j'ai attaqué les vices sans toucher à leurs personnes.

La Bruyère, Les Caractères

BEŢIA DE CUVINTE 1934

Deschizând cineva volumul întâi al *Criticelor* lui Titu Maiorescu şi citind bucăţile „Limba română în jurnalele din Austria“, „În contra direcţiei de astăzi“ şi „Beţia de cuvinte“, cu greu s-ar putea obişnui cu ideea că acestea au fost scrise în anii 1868, 1872 şi 1873, deci acum mai bine de şaizeci de ani, şi că nu privesc oameni, idei şi fapte din zilele noastre. Atât de bine se potrivesc în 1934 şi atât de mult şi-au păstrat nu numai frăgezimea stilistică (precum, fireşte, interesul istoric), ci şi, din păcate, desăvârşita actualitate. Pagină cu pagină, rând cu rând, cuvânt cu cuvânt, totul îşi găseşte rostul acum încă, ba chiar constatările aspre şi triste ale criticului neîntrecut par a fi mai curând îndreptăţite prin cele ce se scriu astăzi decât prin cele ce le avea în faţa lui atunci. Căci nu toate exemplele citate de Maiorescu sunt atât de grave şi nici atât de ridicole. Întâi că ele aparţineau unei epoci de început. Al doilea că unele sunt luate din publicaţii periodice (deci cu o însemnătate micşorată), din ziare, ale unei provincii care, cuprinsă de atâta vreme într-un imperiu străin, găsea iertare mai lesne pentru faptul uitării limbii naţionale. Al treilea că cele mai multe sunt doar ridicole sau numai urâte. Astfel, la p. 243, în „Beţia de cuvinte“, fraza dată ca exemplu:

Nicio voce nu răspunse, toată lumea tăcută şi cuprinsă de o adâncă întristare păstra un silenţiu lugubru

provoacă indignarea celui ce o citează. Şi totuşi nu i se pot aduce decât două obiecţiuni: că e greşită (lumea tăcută păstra un silenţiu) şi că nu e estetică (silenţiu lugubru). Dar atâta tot. Sau o alta, la aceeaşi pagină:

Astfel se făcu trista şi ruşinoasa instalare a lui Mihnea III, cu pronosticuri atât de lugubre, şi în condiţiuni atât de funebre pentru ţară

nu conţine decât greşeala alăturării unor adjective oarecum nepotrivite şi a expresiei „condiţiuni funebre“, pe care Maiorescu o găseşte lipsită de interes în româneşte. Dar oare aşa este? În realitate, expresia nu e decât neobişnuită şi, poate, forţată. Şi nimic mai mult.

Asemenea rânduri ajungeau însă pentru ca indignarea autorului *Criticelor* să ajungă la culme. Dar ce-ar fi spus dacă, după atâţia ani de progres cultural, ar citi (şi nu în jurnalele din Transilvania) tot ceea ce se scrie şi se publică în numele nu ştiu cărui modernism? Pentru că o

deosebire esenţială există între mijlocul şi a doua jumătate a veacului al XIX-lea, pe de o parte, şi al doilea pătrar al veacului al XX-lea, pe de alta: înainte vreme, societatea era destul de sănătoasă ca să impună simţul normalului în gânduri, dacă nu şi în cuvinte. *Silenţiu lugubru* poate fi ridicol, dar nu e dezechilibrat. Şi la fel cu toate celelalte exemple din *Critice*. Banale, seci, lipsite de frumuseţe, pline de erori, au totuşi înţeles. Or, astăzi, neobrăzarea stilistică e întrecută cu mult de îndrăzneala bolnăvicioasă a cugetării. Mai mult: înainte, bolnavul era compătimit, incultul dispreţuit şi ţinut la locul lui, nebunul închis. Astăzi, omul normal e privit de sus, nebunia îşi proclamă dreptul la conducere, inteligenţa e lucru de ruşine.

Împerecheri ciudate şi nefireşti de cuvinte, împleticiri şi rostogoliri beţive de idei îşi găsesc apologeţi prin faptul că sunt scrise de *tineri*, că dovedesc concepţii *tinereşti*, moderne. Tânăr! În faţa acestui cuvânt fermecat, orice lege trebuie să cadă, sintaxa să se lase călcată în picioare, bunul-simţ să se ascundă pe unde poate. Şi *tinerii*, indiferent de vârstă şi sex, se reped asupra limbii, asupra gramaticii, asupra logicii. Dar mai ales asupra sintaxei. Şi lucrul este însemnat, a spus-o un medic care e totodată un scriitor mare şi un critic genial, Léon Daudet. Nebunia sintactică e un semn al nebuniei adevărate. De la un timp încoace, neobrăzarea prinde şi se întinde. Astfel încât de-abia acum cele scrise de atâta timp de Maiorescu sunt la locul lor mai mult ca oricând. „Stăpânirea frazei încetează“, scrie el, şi acesta este semnul timpului în care trăim şi în 1934. „Sunt în limba germană cuvinte, mai ales noţiunile compuse, a căror abstracţie este cu neputinţă de reprodus în limbile romane“, mai scrie altundeva. Dar acest adevăr simplu este cu totul nesocotit şi în numele filosofiei germane moderne apar cuvinte nemaiauzite şi nemaipomenite, monştri filologici dansând nebuneşte în Noaptea Valpurgiei gramaticale. Maiorescu citează *cultura specială de chemare* ca traducere a cuvintelor germane *spezielle Berufsbildung* şi *în faţă de Magdala* pentru *im Angesichte von Magdala*. Dar ce sunt acestea pe lângă sarabanda nesfârşită de cuvinte în *tate* şi *ism* şi *ic*, care nu mai sunt traduceri, ca în cazurile lui Maiorescu, ci se dau cu trufie (în tratate, în volume, iar nu în partea informativă a ziarelor) drept *adevărata* limbă românească modernă! Tinerii filosofi vor câştiga citind la p. 102 a volumului citat: „Orice încercare de a confunda aceste margini de abstracţiune produce o falsificare a geniului propriu al naţiunii şi rămâne neînţeleasă pentru marea majoritate a poporului, prin urmare, este osândită în fapt“. Şi mai departe: „Aşadar, nu suntem şi nu putem fi chemaţi a introduce în spiritul român toate fiinţele idealismului terminologiei germane, şi orice cuvânt german, care trece peste nivelul mai coborât al abstracţiunii române, trebuie să fie redus la acest nivel, chiar cu pierderea unui grad din idealitatea sa; idealitatea pierdută i se compensează prin mai marea lămurire şi simplicitate ce dobândeşte“.

Dar ce nu se găseşte în *Critice* care să nu aibă valoare azi? O altă mare greşeală a scriitorilor mai mult decât moderni constă în dubla „introducere

de prisos a cuvintelor noi acolo unde avem alte cuvinte vechi cu acelaşi înţeles“ şi „întrebuinţarea nemotivată de cuvinte vechi pentru alt înţeles decât cel obişnuit“. Într-adevăr, alături de barbarisme se pun provincialisme, anacronisme. Alături de o expresie filosofică pe care abstracţiunea şi forma o fac de neînţeles urmează un cuvânt dezgropat din cine ştie ce cronică, adunat din cine ştie ce colţ de provincie. Într-un cuvânt, exagerare într-un sens şi în altul, orice numai drumul drept al judecăţii sănătoase nu. Aşa cum e, limba română nu e bună? Nu, căci, dacă suntem tineri, de ce să nu o schimonosim? Dar nu se poate, e răspunsul, şi tot Maiorescu îl dă: „Singurul rol ce scriitorii... îl pot avea în privinţa limbii lor materne este de a i se supune fără împotrivire, de a o recunoaşte ca autoritate legală a naturii proprii a poporului lor“. O sintaxă bolnavă, am spus-o, este semnul unui gând bolnav. Sau poate să mai fie ceva: rezultatul unei lipse de gândiri. Falsă cultură. Dar nu şi lipsă de cultură? Sau amândouă, ceea ce e totuna? Adică lipsă de bună-cuviinţă socială şi intelectuală?

O maimuţă nu poate bea un pahar cu vin. Omul întreg îl gustă şi nu-i face rău. Nici arta scrisului nu stă la îndemâna oricui. Cine nu e pregătit se îmbată. Şi cum se manifestă beţia? Tratatul de patologie literară care e „Beţia de cuvinte“ descrie boala: „Simptomele patologice ale ameţelii produse prin întrebuinţarea nefirească a cuvintelor ni se înfăţişează treptat după intensitatea îmbolnăvirii. Primul simptom este o cantitate nepotrivită a vorbelor în comparaţie cu spiritul, căruia vor să-i servească de îmbrăcăminte. (Constatare exactă, care se aplică întocmai întregii producţii literare *moderne* de azi.) În curând, se arată al doilea simptom, în depărtarea oricărui spirit şi în întrebuinţarea cuvintelor seci; atunci, tonul gol al vocalelor şi consonantelor a uimit mintea scriitorului sau vorbitorului, cuvintele curg într-o confuzie naivă şi creierii sunt tulburaţi numai de necontenita vibrare a nervilor acustici. (Vezi întreaga *Antologie a poeţilor tineri*.) Vine apoi slăbirea manifestă a inteligenţei: pierderea oricărui şir logic, contrazicerea gândirilor puse laolaltă, violenţa nemotivată a limbajului“. (Descriere profetică a lui Emil Cioran.)

Maiorescu a spus totul şi nu se mai poate adăuga nimic. Boala şi-a atins acum apogeul, şi să nu se vorbească de o erupţie necesară asemănătoare bolilor infantile, deoarece răspunsul final îl dă tot Maiorescu – incomparabilul –: puterile unui popor, fie morale, fie materiale, au în orice moment dat o cantitate mărginită; dacă ai un singur bloc de marmură şi îl întrebuinţezi pentru o caricatură, de unde să mai poţi sculpta o Minervă?

Astăzi, ca şi la 1872, cultura română este la o răscruce; astăzi, ca şi atunci, o *direcţie nouă* îşi face apariţia. Boala se prezintă sub acelaşi aspect, cu aceleaşi simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănţuit stă prostia triumfătoare şi alături de ea gândul adevărat care însufleţeşte producţia ce se numeşte tânără: lupta împotriva virtuţilor şi însuşirilor burgheze.

Vârsta autorului paginilor ce urmează îl pune cu desăvârşire la adăpost de argumentul răsuflat al luptei dintre generaţii şi al neînţelegerilor din pricina vârstei.

Tânăr de azi şi el, a căutat să prezinte sub forma imitaţiei, aceea care mai ales în Franţa a cunoscut dezvoltare cu titlul de *à la manière de...,* câţiva autori mai semnificativi pentru timpul nostru şi câteva categorii mai reprezentative în care mai multe nume proprii ar putea fi cuprinse. Autorul, scriind aceste pagini, cititorul, citindu-le, nu trebuie să uite însă, niciunul, nici altul, că fac la fel ca şi nemuritorul Figaro – al lui Beaumarchais, unul din primii mari burghezi –, că râd pentru ca să nu plângă.

Autorul

ÎN GENUL LUI... EMIL CIORAN[1]

PAROXISMUL EROTICULUI DIABOLIC[2]

Capitol din volumul inedit ce va apărea în curând: ÎN ABISURILE HAOSULUI NESFÂRŞIT

Aş vrea să mă rostogolesc pe câmpiile roşii ale vieţii debordând de florile luminoase ale frământărilor organice. Să mă prăvălesc peste sisteme, raţiuni, motive şi categorii, cu simţământul îmbătător că clocotirea mea cuprinde totul şi că agonia lumii erupe irezistibil în cărnurile mele aprinse. O ceaţă cenuşie vrea să transcendă pulsaţiile eternităţii din mine şi din cosmos, individuală, rece, mecanică. Dar eu nu las cugetarea să se apropie, negativ, de maladia mea. Vreau să trăiesc, fiind bolnav, sau să mor din senin în clipe de sănătate nebănuită, departe de toţi şi totuşi în *mijlocul* lor.

Din neant se ridică flacăra ondulatorie a bucuriei nestăpânite. Problematica oamenilor serioşi – substanţial diferiţi – o vor întunecată de exteriorizări obiective. Dar viaţa nu este esenţială şi patetică decât în tragedia inaccesibilului uman. Viscerele, nu chelia. Ei vor gălăgia faptelor lor periferice şi uită că *haosul râde satanic din mocirla luminărilor stinse ale nonexistenţei totale*.

Elanul ţâşnit din rădăcinile adâncului vegetal-organic atinge înălţimile aerului creator şi începe să plângă deznădejdea humei eroice. Lacrimile lui sunt elementul în care se topeşte singurătatea izolării prezente. Sau râsul barbar, sângeros, al bestialităţii Erosului monstruos.

*
* *

Vrei să mori înjunghiat pe piatra sângerândă a sacrificiilor depărtate şi vechi? Vrei să trăieşti în veci, cerşind la colţ de stradă, în oraşe viitoare, haotice şi paralelipipedice? (Noaptea, focul e roşu.) De nu, viaţa e mediocritatea raţiunii zgomotoase!

*
* *

Să şerpuie de-a lungul braţelor sângele neliniştit şi de culoare închisă al extaticei clocotiri! De nu, poţi să te duci să mănânci cu cuţit şi furculiţă pui la frigare; eu ofer – intuitiv demonic – hoiturile rostogolite în untura grasă a păsărilor de pradă (untură ce cade greoi la stomac), prinse în laţurile frământării fără consistenţă – numai vibraţii – în regiunile inaccesibile sănătăţii trufaşe şi tacâmurilor de argint.

*
* *

Să pluteşti, fără punct de sprijin, în văzduh. De o parte şi de alta, două frânghii groase te rod încet. Până la dispariţie, până la contopire cu Eterul crud. Sufletul se ridică extatic în sus, în jos cad grăunţe de nisip viu, fluturi din pielea corpului tău. Doar în mijloc se ridică vibrând, din pulsaţiile produse de frecarea nesfârşită – teribilă, nemaipomenită, plenitudinea erotică.

Vreau să râd şi să plâng numai la sfârşitul valorificărilor ciudate. Când, părăsind *totul*, intri, tu, în neantul eternităţii grozave.

Mii de ace îmi înţeapă tălpile înroşite la focul sacru al simultaneităţii. Simt că îmi vine să crap şi să sar... oriunde, numai în direcţia geometrică a celor patru puncte cardinale nu. De ce n-o fac? Pentru că mi-e scârbă de luciditatea acţiunii. Îmi vine să vărs de ciudă că nu pot trăi în veşnicia ireductibilă. De ce nu vărs? Pentru că nu găsesc scuipătoarele tragismului cosmic, găleţile generozităţii putregaiului biologic.

Nu vreau decât sfâşiala melancoliei tulbure. „Cum nici în neant şi nici în existenţă nu e salvare, praful să se aleagă de această lume, cu toate legile ei eterne.“ „Chiar dacă aş fi ales Dumnezeul acestei lumi, mi-aş da imediat demisia.“[3]

Când şi de ce? Da sau nu? Absolut sau relativ? Jos sau sus? Cu sos sau friptură? Întrebări sterile, dincolo de care începe înţelegerea *lăuntrică* a femeii. La marginea patului sau la mijloc? Cu fereastra deschisă sau cu perdelele trase? Limitări ale minţii, unde mai există finalitate, unde nu se consumă exaltarea suferinţei cărnoase a paradoxului!

Totuşi, mişcare? Atunci vreau să urc (şi nu să cobor) scările, în lumina verde a misterului. Fiecare treaptă e îngenuncherea ironiei receptive. Deznădejdea vârtejului fluid.

Pe margini, din butoaie (cu fund), înţelepţi cu ochelari a căror dioptrie e potrivită de medici specialişti scâncesc subţire. Eu vreau strigătele ticăloase ale nemerniciei, scuipate satanic de cei ce poartă ochelari *fără* prescripţie

medicală! Sublimul grotesc al miopului parşiv şi orgolios care poartă un număr de presbit!

Fiecare pas înseamnă viziunea viitorului simfonic unde nu mai sunt criterii; entuziastul absurd se cocoaţă pe pomul înalt al tragicului iraţional. De pe ultima treaptă, se vede universul graţios, în vârtejul melodiei fără morale. În faţă, pomul întunecat al nebuniei. Ameţeală. Urlă vântul produs de curenţii de aer din infinitul orb. Răcnete şi zăpăceală, ţipete şi patos. Iubire demonică şi nonechivalenţă intuitivă. Te prăbuşeşti iluminat şi autentic. Te individualizezi substanţial în cădere abruptă. Autodistrugere continuă *înlăuntrul* lipsit de *forme*.

Este ceea ce vreau, care nu sunt înţelept şi iubesc suferinţa sclipitoare din durere activă.

Dar oamenii nu mă înţeleg. Ei îmi citesc cuvintele, ce nu înseamnă nimic faţă de nopţile lungi de cumplită ardoare când mă cufund întreg în clocotul simţurilor. Ceea ce am scris în ceasurile când negaţiunea punea, indiferentă şi ostilă, stavilă vitalităţii mele, totuşi! Mărginită, lor le-a plăcut şi, în loc să soarbă lichidul organic minunat şi plin de înţeles sau celelalte produse ce ies din *trupul* meu la ceasuri diferite, s-au mulţumit cu proza mea.

Din milă pentru viaţa lor lipsită de sens, am consimţit să-mi tipăresc volumul şi să iau premiul Fundaţiilor Regale[4], în loc să mă arunc de pe margini în prăpăstiile gândirii flămânde sau să mă usuc în specificul anonimului colectiv şi fierbinte, perpelindu-mă în seri de vară, calde şi greţoase, pe băncile grădinilor publice. În nebunia mea divin-absurdă ce *înţelege totul*, eu ştiu însă că acesta e numai primul pas. Oamenii sistematici mai cred în valoarea abstractă a literelor de tipar cu care îşi hrănesc corpurile închise şi uscate. Va veni însă în curând ziua când adevărul fără de margini le va fi accesibil şi, în locul cuvintelor depărtate, îmi vor cere ceea ce pot da mai bun. Atunci, voi înceta să traduc din Bergson şi din reviste germane şi le voi da *din* mine. Atunci, eu mă voi prăvăli pe culmi neatinse; zi şi noapte îmi voi umple corpul pe *toate* părţile. Şi când, neregulat ca valurile veşniciei, îl voi deşerta, ei vor sta jos pe plaiurile searbede cu gurile căscate. Iar de se va pierde ceva din ceea ce voi da afară, va fi cules de ei în cupe aurii ca amurgul societăţilor primare şi intuitive şi va fi mâncat, băut, ros, lins, respirat, sorbit, înghiţit de ei, cu delectare divină în miros îmbătător, barbar, de viaţă.

ÎN GENUL LUI... CONSTANTIN NOICA[5]

Notă

Nu mult timp după apariţia cărţii *Mathesis sau bucuriile simple*[6], tânărul ei autor, dl C. Noica, a dispărut. Toate cercetările familiei şi ale forţelor poliţieneşti au rămas până acum zadarnice.

Printre hârtiile (răposatului?!) am găsit rândurile ce urmează şi pe care le publicăm nu numai pentru marele lor interes[7], ci şi ca un omagiu adus memoriei (?) celui care nu mai este între noi. Dar credinţa noastră mai este că aceste ultime pagini, ce par a fi fost scrise cu puţin înainte de misterioasa dispariţie şi care rezumă concluziile finale la care tânărul filosof ajunsese, pot arunca o lumină asupra cauzei evaporării (ca să zicem aşa) lui. Să fi ajuns C. Noica, prin voinţă, în lumea ideală la care cu atâta convingere şi cu atât talent aspiră? Să sperăm pentru familia lui că nu, pentru progresul omenirii că da.

Editorul

Thempesis sau Prostiile neobişnuite[8]

I[9]

2 + 2

Iată o operaţiune aritmetică. Să o efectuăm. Dar, întâi, ce înseamnă ea? Zicem: 2 + 2. Cu alte cuvinte, 1 + 1 + 1 + 1. Sau: 3 + 1; sau invers: 1 + 3. Trebuie deci să adunăm unu cu unu cu unu şi cu unu. Dar nu este acelaşi lucru cu doi înmulţit cu unu, la care am adăuga iar doi înmulţit cu unu? Ba da. Atunci, cum spunea într-o zi un gânditor, când ni se dă o adunare de făcut, nimic nu ne împiedică să o şi facem. Să o facem deci. Ce rezultat obţinem? Scriem:

2 + 2 = 4.

Adică doi şi cu doi fac patru. Unii oameni trec numaidecât mai departe. Doi şi cu doi fac patru, au zis, şi trec. Eu vă spun: staţi, fraţilor. Aveţi puţină răbdare. Ce semnificaţie are acest lucru, că doi şi cu doi fac patru? Cât timp n-am aflat rezultatul, operaţia putea fi o întrebare dramatică, chinuitoare. Fie de pildă: 1 + 1. Cât tragism de aci până la concluzie. De la 1 la 2, întreaga gamă a suferinţelor spirituale!

Când scriem: 2 + 2 = 4, ar trebui să săltăm de bucurie. Să cântăm în tonuri majore, să înălţăm imnuri de slavă. Dacă trecem mai departe şi scriem: 4 + 2 = 6, înseamnă că ne mulţumim cu viaţa în biologia trivială a clipei trecătoare. Pe când, dacă ne oprim, putem idolatriza pe îndelete gloria formelor schematice ale raţiunii. Putem iubi universalitatea umană.

Să apreciem frumuseţea adevărului cilindric punctualizat. Simplicitatea ordonată a ideilor. Calcule, calcule, calcule nesfârşite şi minunate... Idei, idei, idei geometrice ce stau deasupra materiei diferenţiate... Să lăudăm forma. Să cântăm imnul religios al Geometriei pure:

O! suprafaţă a pătratului, O! volum al conului, O! ipotenuză, O! înălţime a triunghiului isoscel!, mă închin cu umilinţă şi simplicitate ordinei voastre raţionale.

Să ne rugăm Unităţii ce stă deasupra vieţii:

Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă nişte triunghiulaşe regulate de toată frumuseţea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulţi ani-lumină de azi înainte sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea!

De ce să trăim în istorie, în viaţa clipei, oarbe? De ce să ne istoricizăm? N-ar fi oare mai demn, mai omenesc, să ne explicităm, să ne geometrizăm, să ne presupozităm, să ne triunghiularizăm, să ne funcţionalizăm? Variabilizându-ne, octogonici, trapezoizi, dreptunghiularizaţi, în pentagonismul sau în dodecagonalizarea formală, n-am trăi mai excesiv puri în kantismul universalităţii absolute? Prevăd o „Thempesis universalis“.

Noi ne mulţumim să trăim în istorie şi să mâncăm. În loc să ne transformăm într-o *funcţie* ce poate fi *orice*, într-o reprezentare grafică a unei ecuaţii, în *câte* altele?...

Fraţilor, vă propun un cult nou. Cultul ideii că ipotenuza este egală cu suma catetelor la pătrat[10].

De ce să sărbătorim numai faptele? De ce să ne rugăm numai zeilor? Să aducem sacrificii pe altarele Binomului lui Newton. Să ne facem hara-kiri de dragul Teoremei lui Stewart. În amintirea lui Galilei. Să intrăm, inconsolabili, în mănăstirile Sf. Sinusuri de *a* sau, femei, în mănăstirile Sf. Cucernice Cotangente.

De ce să ne luptăm numai pentru obiecte şi oameni?

Să luăm Bastilia axiomei lui Euclid. Sau să sărbătorim 14 Iulie al Quadraturii cercului, 10 Mai al întâlnirii paralelelor la infinit. Bachanalele Unghiului drept. Misterele dionisiace ale Teoremei lui Fermat. Să ne aruncăm, înfierbântaţi la 360° (totalul a patru unghiuri drepte), în orgiile ridicărilor la pătrat[11]!

Oamenii de tip istoric care trăiesc în goliciunea clipelor actuale ne afirmă posibilitatea mâncării.

În josnicia lor, ei se mulţumesc cu atât. Dar vă voi arăta imposibilitatea mâncării.

Când mă întreabă cineva, pe care-l întâlnesc, ce am mâncat la prânz, eu nu pot răspunde. De ce oare? Pentru că îmi zic:

a) Să răspund:

1° Ce aş fi putut mânca *azi*?

2° Sau ce aş fi putut mânca în orice *altă zi*?

b) Să răspund:

1° Realitatea mâncării:

a) *mele*;

b) sau *a mea* ca reprezentantă a mâncării *altuia*?

g) sau *a altuia* ca *posibilitate* de mâncare a *mea*?

2° Funcţia mâncării, adică:

a) rostul mâncării;

b) sau *funcţiunea* ei de coeficient pe lângă o sumă de alte posibilităţi *variabile*?

g) sau, în fine, *succesiunea* mâncărurilor *în funcţie* de scopul lor?

c) Să răspund:

1° Ce-am mâncat în *clipa* fiecărui gest *făcut*?

2° Sau în *totalitatea* acţiunilor succesive?

Nu pot răspunde. Tac. Mă cufund în calculul probabilităţilor.

Nu, nu putem face nimic, totul e imposibil. Poţi să mănânci? Nu, căci, dacă e ceva nou, n-ai şti să mănânci. Şi dacă nu e nou, ce e? Nu poţi mânca, pentru că, mereu, mâncarea este separată de tine. Ba eşti tu, ba e ea, mâncarea. Nu sunteţi niciodată coincidaţi. Există acte, istorie, nu faptul mâncării. Dar să mergem mai departe. Să urmăm cu logică drumul culturii geometrice. Fraţilor, vă întreb: e nevoie măcar să mâncăm, ca animalele?... De ce n-am merge până la capăt? Să nu mâncăm. Să răbdăm. Să ne ridicăm. Văd lumea flămândă, dornică de ideal. Văd ideea.

De ce să mâncăm? Fiecare bucată e o posibilitate exclusă. Mai bine este să gândeşti la toate posibilităţile... Şi eu nu sufăr de foame pentru că n-am mâncat azi nimic, nici pentru că, probabil, nici de azi încolo nu voi mânca nimic[12], ci de foamea tuturor posibilităţilor de a nu fi mâncat. Însutit, înmiit, la puterea *n*...

Să nu mâncăm. Să visăm că mâncăm atâtea *alte* lucruri posibile. De ce să şezi, istoriceşte, inferior, la o masă? Vă invit la Marele restaurant „Kant“, pe Bulevardul Formelor Pure. Acolo se mănâncă cu preţuri moderate o mâncare substanţială, nu fiecare la o masă izolată şi *à la carte* – sistem de izolări particulariste şi în istorii –, ci *table d'hôte*. Să ne contopim ideile la masa comună a purismului unificator. Ce vom mânca? Veţi zice ghiveci sau viţel cu fasole? Sau peşte maioneză? Vă întreb: de ce? De ce *acestea*, când sunt atâtea alte posibilităţi în lumea pură a lui Hermann Cohen? Nu, vom mânca, frugal, idei fripte pe grătarul special al uitării geometrice formale, servite *à la Leibniz*.

Iar ca desert, în loc de colţunaşi cu brânză, triunghiuri abstracte cu sos picant de posibilităţi infinite *à la purismul neocriticismului kantian*. Iar de veţi rămâne flămânzi, nu uitaţi că foametea duce la setea ideilor.

Să nu mâncăm orb, ci în lumina ideilor. Să mâncăm după calcule geometrice. Să stăm să ne gândim. Ni se va lua mâncarea din faţă? Ce-are a face? Cu atât mai bine. Să ne gândim. Ce-ar fi fost dacă am fi mâncat? Sau ce-ar fi fost dacă am fi mâncat *altceva* decât ceea ce am fi putut mânca? Sau ce-ar fi fost dacă nu am fi mâncat nu ceea ce nu am mâncat, ci ceea ce am fi putut să nu mâncăm? Sau...

Dar oamenii nu gândesc.

Şi e mai bine chiar ca mâncarea să nu existe. Dacă ar exista pe masă, am zice: uite mâncarea. Şi pe urmă am mânca. Pe când, dacă nu e, discutăm şi gândim problematica non-mâncării.

Nu pot mânca. M-aş sufoca. Nu pot decât gândi mâncărurile ce ar putea fi. Virtualităţi neactualizate, creatorii. Nu vreau să mă concretizez. Deci nu vreau să mănânc. Să dorm. Să beau. Vreau să mă păstrez viu, adică virtual, nefăcând nimic pentru ca să pot gândi. Şi cred că aş putea face orice. Universul e în mine. Nu mă dau. Viaţa e un pert[13].

Sau, dacă mâncăm, să uităm că am făcut-o. Sau să nu dăm nume: peşte, supă, carne. Să le mâncăm neclasificate. Aşa vom câştiga universalismul anonim monist. Puritatea formelor nerealizate.

Non-mâncarea universală, veşnică.

Să nu mănânci. Să gândeşti „ca şi cum“ ai mânca. Ajunge. Să comentezi, să calculezi non-mâncarea ta[14].

Aceasta e totul.

De ce să facem *ceva*? Să rămânem în fixitatea veşnică a sumei unghiurilor unui triunghi este egală cu două unghiuri drepte[15]. Când vedem mâncarea pe masă, să ne gândim la pisica moartă la popa-n poartă. Să nu râdem.

Foamete şi perpendiculare. Veşnicie şi paralelograme. Linişte şi cuburi. Unitate şi circumferinţe[16]. p = 3,14... Veşnicia universului în tine.

Nu gândim cu destulă tărie. De ce să nu am dureri reumatice când rezolv o ecuaţie? Să nu-mi ţiuie urechile când scobor o perpendiculară cu ajutorul unui echer? Ar trebui să ne îmbolnăvim de gălbinare de necazul determinantelor ce nu pot fi rezolvate. Să facem o pneumonie din cauză că două paralele nu se întâlnesc. Să plesnim de ciudă şi să ne neurastenizăm din cauza legii impenetrabilităţii corpurilor. Toamna să zăcem în pat cu gripa aparatelor astronomice expuse intemperiilor. Să ne ducem la dentist, să ne scoată toate măselele, atunci când ne dăm seama că 100: 3 nu dă o cifră exactă niciodată. Să alergăm pe străzi nebuni, cuprinşi de un „Amok“ spiritual, urlând turbaţi cu bale la gură din pricină că dintr-un punct dat nu se poate duce în lumea noastră decât o paralelă, una singură[17], la o altă linie.

De ce să spui „bună dimineaţa“ sau „bună seara“? Zile trecătoare. Mai bine să anunţi cu bucurie la sculare: Omule, două fracţii se înmulţesc înmulţind numărătorii între ei şi numitorii între ei. Iar la apusul soarelui: Ascultaţi, fiilor, suprafaţa pătratului e egală cu latura la pătrat.

De ce sugacii să sugă laptele mamei lor lumeşti? Mai bine să sugă seva ideală ce curge din principiul lui Arhimede şi din rădăcinile cubice ale numerelor zecimale. Ce vii, ce înţelepţi, ce superior umani ar fi acei copii! Ei vor fi înţărcaţi la propoziţiunea a 20-a a geometriei euclidiene. Vor împlini 7 ani la sistemul cosmic al lui Ptolemeu. Vor fi puberi la concepţia astronomică a lui Galilei. Vor fi majori la neoeuclidianismul lui Lobacevski.

Vor vota pentru Senat la teoriile lui Einstein. Aceasta va fi adevărata viaţă... pură...

ÎN GENUL... ANTOLOGIEI POEŢILOR TINERI[18]

Adrian (Ţucu) Bontăş[19]

Născut la Răsturnaţii de Jos în judeţul Ilfov în 1913. A urmat la institutul Schewitz-Thierrin, liceul „Mihail Eminescu“, liceul „Matei Basarab“, liceul internat „Sf. Gheorghe“, colegiul naţional „Sf. Sava“ etc. Studii de harfă particulare, la conservatorul „Astra“ din Braşov şi în Germania (Dresda) timp de câteva săptămâni. A colaborat la numeroase reviste, printre care *Johnny*, *S.A.R. pe acţiuni*, *Ulisse*, *Cuvântul liber*, *Hop şi eu*, *Phallus, – 273°*, *Mandciurea* etc. Are în manuscris două culegeri: *Păstrăvi şi canapele*, *Brazi şi găluşte cu brânză.* Actualmente, îşi pregăteşte examenul de intrare la conservatorul din Bucureşti şi bacalaureatul pe care îl va da la sigur în sesiunea viitoare. Lucrează în acelaşi timp la poemul *Verişoară slabă a zăpezilor*.

CEAS AMURG

noptatec copil
şovăelnic m-au dus paşii în iazul crud,
sara licurici pe
lespezi călcând.

bună noapte
stelelor lucind abstract,
zumzet subţie
mai frumos
nici basmul mistic în noaptea clară.

azi aur semănând,
aşternând,
zimţii horbote înfioare,
moale plâng heruvii.

cântare albă pe obraz,

inele,
paralele gânduri rele,
adânc dezleagă vrăjile străbune.

prin moarte şi foc, dureros,
dărui rătăcit
în clinchet mut
hoitul smuls din ursitor.
freamătă gârlele, brădetul,
trandafirii amar svârcoliţi
lângă cişmea găsesc
moale aşezare.

(Inedită)

PLOAIE

Tâmple-mi bat
Parcă-s un taur turbat
Plouă parcă fermecat
În azur am de luptat.

Vreau o blondă mijlocie
Trup sălbatec mie
În mână făclie
În rod împărăţie.

Chip ce joacă departe
Unde nu picură moarte
De ce să n-am parte de-o noapte
Cu fete bălaie vânate?

Călător nostalgic priveghesc
La toate uşile lovesc
Neobosit mă gândesc
Ce trist aş putea să iubesc.
Cer, vânt, noapte acută
Daţi-mi orice, o fată trecută,
Cu flori lunare o femeie slută

Sau chiar din umbră pustie făcută.

Dar de ce nu mi-aţi da mă şi mie
S-o împac răsturnată şi vie
O fată-fecioară bălaie

Înfierbântată d-atâta ploaie!
(Ulisse)

PRIETENE GÂNDAC

Volbure vrăjmaş
spune lumii care te-a trimes
ca s-aud până aci
vaietele,
jalea
ei
Pe pajiştea asta,
de soare în alb văruit
ca un pieptar de timp cioplit,
unde scânteie noaptea stelele, ale vieţii fire
au ajuns vegherile celor mulţi trudiţi.

Du-te de-i frământă
cerule opac,
Fă-i să înţeleagă noul ev
ce vine,
Vine desmierdând,
frunzele în noapte,
sângele candid,
spuma fermecată,
gândul orişicui,
florile, visări,
porumbeii mici, omul rătăcit,
plânsul lin dorit.
Să le-o spună toate, umbra,
mugul roditor,
şi cerul,
şi gerul,
merele curate,

luna de pe câmp,
ceasul pe-nserat,

munţii milostivi,
clopoţeii-n vânt,
toate câte sunt.
Du-te de le-o spune,
animal abstract,
prietene gândac.
(Cuvântul liber)

AUR PĂRĂSIT

Omule, de ce n-ai lăsa?
De ce n-ai lăsa?
Păpuşa arsă, chipul ţel
Cu blesteme neprevăzute.
Semnul de fel
Plumburile mute.

Nu-ţi ajunge vechiul dar?
Drumul şi opinca traiu
Fruct răsărit har
Joacă zarea după naiu.

Porumbul mătasă,
Din cer pace se lasă
Serafii ’nconjură voaluri
Binele colindă maluri.

Pe lac se ridică o lună
Un basm dintr-un pahar,
De o parte aurul omul să pună
Scut care nu sună.

Visare de tânăr scund
Ev prunc departe.
Albul lacului fără fund
Un vaer de moarte.

Omule, omuţule

Brădetule,
Colbule,
Sdrobule,
De ce n-ai spune? De ce n-ai spune?
Spune.
(Societatea de mâine)

AM FURAT MIRESME

Am mers mânjit
Către datini străbune Am stat tolănit
Lângă dulcel'alune.
Am râs amar
De morminte
Dar nopţi apar
În inima-mi fierbinte.

„Fiule, îţi dau un plug."
Mulţumescu-ţi Ţie Doamne,
Pământul nu mai ştiu să-l sug
Vântul o să mi-l răstoarne.

Ceasul a rămas
Simt miros de izme
Duhule, n-am făcut un pas
Doar am furat miresme.
(Mandciurea)

LEATUL BLÂND

Topeşti bătrâne nod
blând.
Ferigi, neguri, şopotit
Călduţ.
Tânjesc, râd, mânjite
bălanele stele.
Carnea străvezie, blajină:
mărgele.
Jilava, hohotind, cleioasă
ciuta zglobie.
Jupuite, clăpăninde, strâmbele

lespezi.
Alint vârsta albă, stelele albe,
faţa pătrată, alint...
De-a dura. Plâng.
(AZI)

PALM-BEACH

Lui Geo Bogza

V-am văzut trupuri odihnite
Pe câmpul spurcat.
Din prag jupuiala soarelui
pe grumajii voştri larg o simţeam.
Adânc săpat ceasul de lut lin
Împrejur răsuna.
Sângele tânăr obrajii frământa,
Şi era până târziu miros de trântă.

Cerul alb ca lâna, marele senin,
Străluciri adânci,
Sălbatec coclit, vă împresurau.
Luna când se ridica în miros de carne
Multă, maicele de prunci îi apropia.
Dar soarele tânăr a doua zi vântul tânăr ridica
Strălucind smulgea pacea tărâmului
Şi din fundul oamenilor se ridica dorul
sălbatec de soare şi apă.
(Stânga)

ÎNTOARCEREA RĂMĂŞIŢELOR LUI NAPOLEON I

Ha! Am scurs tot ţipirigul de la sonerie
Aşa făcea şi principele surd care a adus cenuşa
împăratului romantic înapoi în glie,
Dar eu n-am putut aduce nimic din codrul
cu izvoare,
Şi nici din câmpul unde am smuls florile
care pufăie pribege sub soare.
Vrei să mai ştii ce-am făcut? Am trecut prin
odăi şi am scos cheile din toate broaştele,

Nu broaştele din bălţile pustii şi blestemate
ale grădinii – schitul cu moaştele
Nu! Celelalte, nu ştii? Care lipesc uşile
de pereţi ca smalţul de dinţi.
Le-am scos pentru că sună seara şi pentru
mine nu pleacă niciun vapor
spre insula cu nume de sfinţi,
Îmi doresc zăvoaie, schituri, temelii, totul
în roşu vopsit,
Să bată bătrânul soare sau nu? Soarele mit?
Să facă ce-o vrea,
Doar să nu ia cu dânsul argintia nea
Copiii iau lecţii de pictură, dar nu pot face
ce vor,
Cântă în cor,
Decât în surdină,
Nici sora Clementină.
Să fiu în locul lor nici maicele de lut
nu m-ar ţine pe loc
Gând de foc.
Din cerul surd plouă alb, degeaba,
Nu se apropie apocalipsul sfânt,

Se răstoarnă lin sensul domnitor, fără avânt
Aşa se vede treaba.
(Inedită)

ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR PROFESOR, SAU UNUI STUDENT DE LA FACULTATEA DE FILOSOFIE ŞI LITERE DIN BUCUREŞTI[20]

Socialitatea omului[21]. Încercare de interpretare fenomenologică a istoriei

Simţământul temporalităţii abstracte raportat la spaţialitatea ideală cheamă şi necesită o relaţie cu caracter cauzal între, pe de o parte, potenţialitatea spirituală şi, de alta, principiul individuaţiei. E vorba aci de o prioritate logică şi ontologică, în care apare ca un fapt de experienţă unitatea unicentrată a unor grupuri substanţial diferite. Dar apriorismul gnoseologic trece dincolo de exclusivitatea Eului vital.

Omul abstract se comportă principial ascetic.

Dar cine zice specificitate zice particularităţi incomunicabile. Constată, cu alte cuvinte, o entelehie primitivă în orice fiinţă supusă acţiunii regulatrice a forţelor vitale. Mai mult, *ab initio* şi esenţial, Ethosul spiritului presupune societatea.

Omul făptuieşte acte a priori sociale. Aceasta este o evidenţă apriorică cu bază intuitivă.

Şi nu se poate trage de aci concluzia nonexistenţei ocazionale a unei fiinţe veritabile susceptibilă de a deveni obiectul unor acte emoţionale, deoarece ar rezulta neadmisibilitatea unităţii în sens obiectiv a unor eterogeneităţi radicale, ceea ce nu se poate. Dar semenul factic cunoaşte o discrepanţă de acelaşi fel[22]. Autorii care se opresc aci uită însă evidenţa fenomenologică. Ea revelează înrudirea ontologică a fiinţelor. Ce rezultă? Din centrul eului se deschide o perspectivă, ce are ca bază o intuiţie primară ducând la înţelegere spontană.

Certitudinea intuitivă, cum remarcă cu justeţe Scheler[23] şi Heidegger[24], realizează sinteza somato-spirituală de care nu se poate spune că nu depinde, autoritativ şi categoric, actualizarea unor caractere ale structurii omeneşti intuind consubstanţialitatea lor ontologică. Iar Spranger[25] şi Hartman[26] constată eficacitatea şi şansa de permanenţă a teoriei care, pornind de la forme social constitutive, ajunge la o discrepanţă iniţială cu caracter voliţional. Forţa coercitivă existentă în totalitatea spirituală nu rezistă analizei psihologice noologice. Făcând abstracţie de la faptul că realizarea spiritului subiectiv se face prin intermediul cosmosului[27], putem încă intui că conceptul intenţional percepe fenomenele prin comprehensiune.[28]

Paradoxal vorbind şi înţelegând, omul prin latura lui[29] caracteristic psihică, participarea la sensul obiectiv al fiinţei simbolice aminteşte naşterea unui suflet sintetic. Dar forma plurală a unor momente străine de noţiunea biologică[30] a substanţei nu înseamnă oare noţiunea primară în intuiţia propriei noastre valori[31]? Manifestările regulative cheamă în noi specificul propriu[32]. Deplina realizare presupune o forţă în mod continuu dată.

Că omul e social e un fapt de experienţă pentru metasociologia fenomenologică[33].

Problemele ei sunt probleme individuale, în sensul că pentru existenţa lor actuală – *hic et nunc* – nu cer existenţa sau presupoziţia unui „tu“. Conceptele noastre sunt realităţi coexistenţiale în empirismul ontologiei vieţii umane.

Esteticitatea de fond a tablourilor unui El Greco[34] determină – paradoxal – şansele de obiectivitate ale afirmaţiei de mai sus.

Specificitatea transcende voliţionalul mecanic. Autorealizându-se, individul esenţial – necesarmente ontologic – se specifică, păşind dincolo de aspectul formal-social al problematicii clasice.

Corelativitatea formei individuale e proba ultimă a societăţii omului[35]. Omul, sinteză somato-spirituală[36].

ÎN GENUL LUI... E. MARGHITA[37] [38]

(Ziarul *Dimineaţa*[39] din 17... 193. Rubrica: „De aiurea şi de aici“)

Un fapt divers cu repercusiuni semnificative

Citim într-un ziar străin că în localitatea A. (nu importă locul) o tânără fată a fost adusă în faţa Curţii cu Juri. La începutul dezbaterilor, preşedintele i-a pus o întrebare pe care, oricât de obişnuiţi am fi cu procedeele curente şi cunoscute ale clasei dominante, nu putem totuşi să nu o desprindem pentru semnificaţia ei, care pune în lumină, cum mai bine nu se poate, realităţile sociale de azi în cruda lor nuditate. Preşedintele (cum a ajuns la locul acesta? Nu oare prin legături de familie şi avere? Sau, mai grav, printr-o severitate excesivă şi deplasată?) i-a spus:

— Domnişoară, vă rog să binevoiţi a răspunde; să ne spuneţi dacă fapta de care sunteţi acuzată e adevărată şi dacă, precum susţine acuzarea, aţi ucis pe omul despre care se mai spune cum că ar fi fost iubitul dvs.?

La auzul acestor cuvinte, biata nenorocită de-abia a putut murmura un „da“ şi s-a prăbuşit în boxa unde se afla (cei traşi în faţa justiţiei mai sunt şi azi ţinuţi sub pază ca în epoca medievală), plângând în hohote, şi sughiţuri puternice îi cutremurau întreg corpul ei tânăr.

Dar justiţia nu are inimă. Societatea burghezo-capitalistă nu cunoaşte simţire. Preşedintele s-a mulţumit să dispună să i se dea un pahar de apă cu o bucată de zahăr şi, după ce a aşteptat câteva minute ca nenorocita să-şi vie în fire, *a reînceput*, punându-i sub altă formă aproape *aceeaşi* întrebare!

Ziarul străin de unde culegem informaţia de faţă ne mai spune că *acuzata* (pentru ca să întrebuinţăm limbajul plăcut procurorilor şi apărătorilor sărăcimii flămânde din toate ţările fără excepţie, ahtiaţi după fascism şi dictaturi) e o distinsă intelectuală. Ea a absolvit acum trei ani clasa a III-a liceală, corijentă numai la două materii.

Chiar atunci tânăra fiinţă, care în loc să se bucure de toate libertăţile vieţii şi mai ales de una esenţială la care toţi, bărbaţi şi femei, aspirăm, a avut de luptat cu greutăţile nemaiauzite ale unui program şcolar analitic supraîncărcat, a intenţionat să se sinucidă. Zguduirea suferită în urma nedreptăţii a două profesoare îmbâcsite în tipicul didactic al unor forme sociale şi morale moarte a împiedicat-o să se prezinte la examene, ea petrecându-şi însă timpul în lecturi utile, care i-ar fi permis anul acesta să se prezinte la sigur la examenele de restanţă, şi învăţând să cunoască toate nedreptăţile vieţii în societatea civilă modernă.

De ce să fie împiedicată prin acest proces urzit împotriva ei să-şi dea examenul? De ce această stavilă intelectualităţii?

Dar acuzaţia a îndrăznit să susţină chiar că în acest timp tânăra fată ar fi fost ceea ce în limba burgheză dispreţuitoare se cheamă o *prostituată*.

Încă o infamie! Ca şi cum persecutarea tinerimii studioase dornice de carte n-ar fi un instrument suficient de apăsare şi descurajare a tinerilor proletari avizi de cultură înaltă şi umanitară!

Acuzaţia susţine că ea avea un carnet de o anumită culoare (procedeu barbar al poliţiei burgheziei contra dezmoştenitelor soartei) şi că îşi petrecea orele de seară plimbându-se de preferinţă pe străzi dosnice în jurul felinarelor. Dar de unde ştie onorabilul domn procuror care susţine aceasta şi care desigur are o casă elegantă, cu slugi şi vara pleacă la băi că aceea pe care o insultă cu atâta uşurinţă nu repeta în orele de seară lecţiile învăţate cu greu în timpul zilei după programa ministerială analitică a clasei a III-a, supraîncărcată şi care poate ruina sănătatea unui copil tânăr? Şi chiar dacă ea ar fi exercitat ceea ce domnii judecători numiţi de cercurile înalte ale clasei stăpânitoare numesc *prostituţie*, e acesta un motiv de persecutare în plus pe lângă toate suferinţele nesfârşite ce sunt impuse proletarilor, femei şi bărbaţi, de pretutindeni? N-are femeia, ca şi bărbatul, dreptul la libertate şi emancipare? Reacţionarii de tot felul, boierii, conservatorii, duşmanii poporului, vor să reducă rolul femeii la cel de sclavă a poftelor lor. Dar timpurile înaintează. Omenirea e în progres şi femeia va dobândi, prin emanciparea muncitorimii de sub jugul opresiunii, drepturile ei sacre şi inviolabile.

Acuzata din A. nu interesează numai ca individ. Ea e un simbol viu, o reprezentantă a Generaţiei Moderne, a Tinerimii de Azi, care suferă, care luptă, care iubeşte, care va învinge. Un simbol al vremurilor noi contra celor vechi, al Libertăţii contra Opresiunii.

Va fi oare justiţia populară destul de tare ca să o achite şi să o smulgă din ghearele beciurilor şi temnicerilor ce altfel o aşteaptă? Sperăm că da şi că, la ieşirea din tribunalul schingiuirilor morale, Generaţia de Azi va şti să o sărbătorească cum se cuvine, în melodia cântecelor lumii noi care se pregăteşte.

Dar acum, când citeşti, cititorule, aceste rânduri, nu uita că ea se află pe scaunul de tortură în faţa unui magistrat înnebunit de reacţionarism şi fără milă.

ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR DE STÂNGA-DREAPTA

O scrisoare de dragoste pentru miliţa[40]

poem

amorf

sunt şi poeme mute miliţa dar din alea nu ştiu să scriu sunt scrise de oameni cari se cheamă talentaţi

ăsta-i un poem amorf îl poate scrie un om orice om în care intră soarele sau care vine cu soare acasă

ţii minte când ne-am întâlnit prima dată în strada Bărăţiei când ne-am despărţit am împărţit între noi soarele

acum aş vrea să dăm soare unei mătuşi bolnave dar nu mai am fiindcă l-am împărţit cu tine miliţa

nu-i aşa nu te superi că am mai scris un poem amorf într-o pe seară de întoarcere de la cimitir

unde sărutasem pragul unei prietene moarte nu-i adevărat

că morţii sunt iubiţi ei sunt galbeni şi

bătrâni

nimeni nu poate să sărute o prietenă moartă tu eşti vie miliţa de aia vrei să mori ştiu eu o moarte frumoasă

este moartea de după oboseala marelui dans marele dans se circumscrie pe un munte înalt ştii acolo unde a dansat Zarathustra

mă gândesc la dansul supraomului solitar din finalul lui Zarathustra cartea despre care sunt cărţi cu bibliografie Nietzsche nu-i gânditor am pierdut noţiunea asta într-o zi pe stradă râzând[41] (în urma mea nu era nimeni altfel poate că mi-ar fi fost înapoiată spunându-mi-se domnule aţi pierdut noţiunea gânditor)

Nietzsche a fost un adolescent bolnav mi-e milă de el dar trebuie să te chem acolo sus pe munte să-ţi fac mai întâi invitaţia la dansul pe coardă (ştii coarda după care se poate cădea în plasă)

pe coardă ai să mergi uşor fiindcă eşti mică

când o să ajungem pe munte acolo e un aer – lumină –

rece purifică pielea carnea gândurile niciodată

n-ai făcut aşa o baie

de sus de pe munte o să vedem spectatorii din stal

o să fie Puiu Vera şi Brazda[42] noi n-o să-i putem vedea poate o să vedem silueta lui Zarathustra

se zice că apare pe un fond roşu eu n-am văzut-o încă despre dansul care o să urmeze nu se poate spune nimic e dansat o dată la o mie de ani de doi adolescenţi curaţi azi nu scriu eu Riki nu ştiu cine a intrat în mine nu pot să-i fac nimic dacă el ia tocul şi scrie azi nu mă văd în oglindă fiindcă m-am pierdut

acum mă duc să mă caut îndărătul oglinzii

riki protosinghel

ÎN GENUL LUI... MIRCEA ELIADE[43]

Întoarcerea din India[44]

Pământul nu se vedea încă de pe vapor, când mă simţii de acum copleşit de reflecţii jalnice. Eram numai fatigat de drum? *Nu*! Simţământul horibil care pusese stăpânire – fatmic şi inexpugnabil – pe fiinţa mea iremediabilă, iraţională, orfeică era travaliul deosebirii climatice. Dar nu al temperaturii concrete, ci, adânc, al latitudinii siccitive. Prin mijloacele promiscuei civilizaţii europene ajunsesem în mai puţin timp decât, famelic, îmi trebuia ca să contemplu leproşii cadaverici sau crocodilii purificaţi din ţara divină în continentul cu dicţionare. Alături de mine, un glas concretizator rupe farmecul mai persistând al nebulosului şi anunţă: Constanţa.

Am încercat să citesc, dar n-am reuşit; am aruncat cartea *Karastrakruopatâvana*, sinteza înţelepciunii bengalice, pe care o citesc într-o excelentă traducere franceză. Mă las întreg şi nud melancoliei indice. Ţin un solilocviu. Trec în gându-mi imagini ce par obscene aci. Îmi aduc aminte cum Panditul Rahimsedwarthan Penga îmi spunea: „Mă, băiatule, mă, asta să o ştii tu de la mine, că eu i-s popă...“, în grădinile sacre ale fantastikului Marawharwar, pe când Rabindranath Tagore cu un zâmbet biblic îşi mângâia barba ireversibilă. Barba lui albă ca un fluviu purificator cuprinde un cosmos cast, depărtat de cotidianul european. (Englezii şi oamenii cu mintea întreagă nu mă vor înţelege. Nu face nimic.) Doar şopotele havuzurilor umpleau atmosfera virgină de o inerţie safică. Un gând blând mă cuprindea şi mă simţeam umil ca un copil onest şi gângav. Depersonalizare în apoteoză mistică. Biologizare în permanenţa placidă.

Dar vasul se apropie de ţărm şi în curând vom fi sub semnul timpului împărţit calendaristic. Vom fi obligaţi să coborâm. Din tragicul mahagonic al hermitagiului nostru plutitor în locurile anchilozate de muncă. Din visul introvert în activitatea unde fiecare e presupus să acţioneze extravert. Deodată îmi dau seama. Poate că sunt aşteptat. Rude, prieteni, mai ştiu... Da, acum îmi reamintesc, tot din acest port am plecat, acum câţi ani? Eu i-am uitat, dar ei? Cufundat atâta timp în satanalogia unei lumi agonice, e necesar să mă violentez acum ca să reînvii figurile lor. Nu voi recunoaşte nici fauna şi flora; atâtea zile printre maimuţele sfinte îmi vor da posibilitatea să am prehensiunea altor animale? Dar pe *mine* mă vor recunoaşte? Alterabilitatea trăsăturilor nu mă va face oare nerecunoaşterabilitativ? E evidenţial că da. Părul meu palid, farmecul călugăresc care emană, matildic şi universal, din omul paradoxal ce sunt mă vor acoperi. Vine seara, şi în cenuşa pânzelor sub globurile copleşitoare ale cheiului mă voi strecura ascetic, inasimilabil, inacceptabil, transcendent şi neutru. Ideea preţiozităţii unei primiri îmi dă o suferinţă carnală.

Dar ştiu eu măcar dacă vor veni înaintea mea? De ce m-ar întâmpina? Viu rătăcitor şi gol, mâncat de un blestem cosmic, fără căpătâi, ruşinat. Ei m-au uitat, drumul înapoi spre India nu-l mai pot face din lipsă de *biştari* (cum se spune la Calcutta, în cartierul de nord-vest al oraşului, cartier dramatic, paradoxal). Ce voi face? Mă invadează o nelinişte medopersică, mă îndeamnă să aprind candela dezamăgirii şi să încep non-viaţa; valurile sunt aproape, mai departe se disting havuzurile oraşului, e uşor să-mi pierd virginitatea acvatică în apa-mumă. Dacă însă am ajuns de acum aci, vreau să ajung la mal, ca să nu se rostească despre mine un vechi proverb înţelept al Indiei, care revelează caracterul ei organicistic şi haotic: *L'amallûnag itac taceni as* (adică s-a înecat ca ţiganul la mal).

Voi aştepta deci.

Iute scobor în cabină, iau o oglindă în mână. Privesc. Nimic deosebit în trăsăturile mele. Am rămas acelaşi. Creaturile care vor veni în întâmpinarea mea îşi vor spune că nu m-am schimbat, la ce bun am mai plecat, deci. Şi mă vor persifla. Dar de ce să nu aplic străvechiul procedeu indic, de care am aflat într-o seară apolonică, pulsativă, de mitologizare ascendentă şi care poartă numele *Ajukàteatrû*? O mască nu am la îndemână şi nici nu trebuie. E de ajuns un efort... privesc iar în oglindă şi văd că am reuşit. Sunt acelaşi şi nu mai sunt. Modern mister al Schimbării la Faţă! Privirea mea a luat ceva dramatic într-însa, care revelează o mistică terifiantă, o maximalizare a specificităţii din mine. Pun şi o pereche de ochelari pentru ca să par mai dezumanizat, ca şi cum aş purta afurisenia lumii în mine. Sticlele din faţa ochilor îmi dau un aspect sacru, cast, ca un hram divin în cine ştie ce magie indică, o sărbătoare panteistică a păcatului suprauman. Părul bine pieptănat în sus: fruntea lată. Da, arăt fascinant, e ceva mituitiv în mine, de parcă aş ascunde o dogmă perversă de mult uitată. Mai trebuie ceva? Să las buzele puţin în jos, dezamăgit că stau pe loc, şi nu mondializat, planetizat, subsumat în cosmosul ozonizat. Încă o privire în oglindă, cobor puţin umerii, psihodramatic. Am făcut bine că am pus ochelarii, ca şi cum aş fi suferit o orbire neîncercată. Se aude clopotul, lumea aleargă, am sosit...

Repede pardesiul cenuşiu, pălăria, dar nu, mai bine fără pălărie... Mâinile în buzunar, ies din cabină, urc scările... Dar dacă nu e nimeni, dacă telegrama mea din Port-Said n-a sosit, dacă m-am fatigat în van? Mă violentez ca să nu par curios, mă stăpânesc. Am ajuns pe punte. Sus cerul înstelat, jos portul. O privire îmi ajunge. Au venit toţi, peste aşteptare. Acum e clipa.

Scobor neuric în portul fantastic în noapte, rezultanta trudei mijlocizatorii. Ezit să pun piciorul pe ţărmul cu instituţii şi caractere: pământul instituţional, caracteriţional, unde experimentul nu e introvert, unde ambarele sunt irelevante şi hărnicia honestă o datorie. Pun totuşi piciorul jos şi privesc cu un mepriz bergsonian-cinic grămădătura din faţa mea. (Sunt fericit că-i văd aci, îmi par nişte angeli radioşi, dar sunt stăpân pe mine şi nu arăt nimic.) Le întind mâna cu un gest eurasiatic şi aştept melancolic ca un autarh nestoric cu particulă feudică.

Din grup înaintează Zaharia Stancu Sahib[45]şi ambii Donescu Sahibs[46]. În loc de ghirlande şi şerpi, ei îmi oferă, unul, o colaborare la *Vremea*[47], şi celălalt, acelaşi lucru la *AZI*[48]. Comarnescu Sahib[49] mă salută în numele demonologiei experenţialiste şi al republicilor federale din America de Sud, de Mijloc şi de Nord. Iar Emil Gulian Sahib[50] mă proclamă şef absolut şi incontestabil al tinerei generaţii, unic ecou al ei. Păşesc – victorios – înainte. Toţi sunt fascinizaţi. Mă uit la ei crunt şi neronic, şi ei freamătă, se îndoaie ca arbuştii la suflarea vântului faunic. Apoi, deodată, mă opresc, privesc deşart, arăt muribundic. Ei se reped, devin axa privirilor şi atenţiei lor, mă cred bolnav, mă întreabă ce am. Eu însă tac îndelung şi văd că ei trec prin clipe de teroare. Fiecare gest al meu e microscopizat. Aşteaptă. În fine, îmi revin, merg mai departe. Toţi răsuflă uşuraţi. Ce-a fost? îmi zic. Deniez să răspund: „Ignoranţa voastră nu mă surprinde. Sunteţi inapţi să prehendaţi goliciunea cosmică a unui om umilit. Afundaţi în electricitate şi lichelism, aţi uitat totul despre divinitatea biologiei şi ritmica iluziei policentrice. Omul trăieşte substanţial numai în dinamica floralică, în nemurirea castă a ultimităţii, departe de măgarologia raţiunii. Vă invit la clovneria tragică, unde paradoxul teocratizat...“. Destul, strigă ei, e prea mult, nu putem răbda atâta dintr-odată. Destul, Maestre, spune Boz Sahib[51], eşti asemenea unui trăznet asiatic căzut printre noi, destul, nu vezi, valurile mării se umflă, femeile se înfioară, havuzurile se cutremură, câinii latră, nu ne copleşi din prima dată. Îi las să răsufle, juisând în sinea mea de succesul inesperat, privind însă în afară ca şi cum aş auzi cântecul harfelor eoliene stimulate de vântul lamentaţiunii minerale a neotomismului divinatoriu. Mă uit în sus, ridic mâinile dionisiac şi teocratizat. Priviţi! exclamă tot grupul. A plecat om şi s-a întors zeu! E un înţelept, un hindus! Şi toţi, dinapoia grupului, pasagerii, se opresc. O linişte tibetană de o grandoare inexprimabilă s-a lăsat. Doar din depărtare, din întunericul unui colţ al cheiului înapoia căruia se ghiceşte oraşul, un glas de copil mai repetă: hindus!

Peste o jumătate de ceas, în gara portului, Dim. Gusti Sahib[52] mă anunţă că mâine mă va introduce în Templul ce se numeşte Universitate şi-mi va pune la dispoziţie conform obiceiului ţării pe cea mai frumoasă dintre fiicele lui, pe neîntrecuta Facûl-Tatea, din nobila familie de Phil’Osophie[53]. Dânsa, mi-o descrie Gusti Sahib, e cenuşie ca piatra, dar e fecundă şi în mai puţin de o lună îmi va dărui o drăgălaşă Az-Istenţă, de nu chiar o Côn-pherinţă. Sunt împotriva onorurilor, îi spun eu însă cu glas vibrând, eu nu voiesc fecioarele voastre, nu voiesc decât contemplaţia blândă a castităţii intrazeificate. Iarăşi cuvintele mele îi pironesc pe toţi, dar se reculeg şi mă supliază să accept. Voi accepta, sfârşesc prin a zice, căci scrie în *Mahabarata*, cântul al XXXVII-lea, linia 32-36: *Nu te împotrivi bucuriilor*.

Privesc o ultimă dată portul şi vaporul, căci trebuie să plecăm spre oraş. Acum, de aci, ceea ce a fost mi se pare cu totul altmintrelea. Pe Gandhi îl văd în adevărata lui lumină de om care nu ştie ce vrea, se supără, vrea în

fiecare zi altceva. India, ca pe o ţară care fără de sprijinul Angliei s-ar cufunda într-un război civil şi religios nesfârşit, poporul pradă opresiunii fără limită a prinţilor, hinduşii slabi pradă mahomedanilor războinici. Simpatia democraţilor şi socialiştilor pentru Gandhi mi se pare inexplicabilă, Rabindranath Tagore (pe care l-am zărit într-o zi pe stradă), cu barba lui mototolită, ca un bătrân viclean şi stupid. Şi îmi pare bine că n-am învăţat sanscrita, şi nici bengaleza, şi aproape nici măcar engleza. Văd bine că nu era nevoie. Dar, pe când mă pot gândi la teama dinainte de sosire că venirea mea va trece cu totul inapersevată, fără durere, pe când îmi murmur mie însumi cu o stranie bucurie aceste adevăruri, grupul cu care pornesc spre ieşire îmi solicită genuflexat câteva cuvinte. Şi, după o ultimă privire spre vasul care m-a adus din călătoria care s-a sfârşit atât de bine, încep să vorbesc rar şi adânc, cu oboseală nespusă, dezvăluind supremul: „În faţa civilizaţiei voastre skaraoţkizate, tulburarea assiro-babiloniană care mă invadează înseamnă jalea cărnii, a comuniunii celeste, a mariajului cosmic...“.

ÎN GENUL LUI... GEO BOGZA[54]

Prefaţă[55]

Se ştie că cea mai însemnată însuşire a poeziei moderne este sinceritatea. Poetul modern spune ce crede despre toţi şi despre toate. Nu se ascunde. Merge chiar atât de departe, încât reuşeşte să se poată considera pe el însuşi ca pe o a treia persoană. Dovadă dl Geo Bogza, care în poezia *Esseu*[56] se judecă singur:

> Ce frumos era la piatra neamţ
> Aerul tare ca vorbele într-un poem de geo bogza...

Precum se vede aci, dl Bogza are cuvinte de laudă pentru sine. Dar în poemul ce urmează se va putea vedea cum, ridicându-se deasupra propriei sale individualităţi, el se înfăţişează imparţial şi se arată la justa lui valoare. Se cuvine să apreciem acest gest de sinceritate şi adevăr.

Balada celor trei smintiţi şi a altor mulţi pârliţi[57]

La balamucul din valea lungă unde e
Director Temistocle Vergotoulos zis Haidarada zis Măsea
Sunt trei smintiţi.

Cel dintâi a făcut cele mai teribile
Blestemăţii
Fără deosebire de vârstă sau de sex;
S-a dat la coşciugul de lemn (ieftin) în care era
Bătrâna lui străbunică moartă la nouăzeci şi trei de ani
Şi s-a făcut vinovat de necrofilie.
Câte a mai făcut nici
Nu se poate scrie.
Al doilea nebun făcea actul cărnii numai cu obiecte inanimate
Şi îşi băga sexul numai în găuri artificiale
Fiindcă era bărbat puternic cu pulpele ca piatra şi
Sexul grozav, nici că se vede deseori
Aşa ceva;
Nebunele se ţineau după el:
Lovi-te-ar damblaua nebunule, ai, dă-te şi la noi cestelalte
Trăzni-te-ar Cel de Sus din senin
Că şi noi avem nevoie
Dar el le zicea: hai sictir, desfrânatelor,
Căraţi-vă

Nu vreau să mă dau la voi, iaca ba, nu vreau
Aşa de pamplezir
Şi se dedea la ziduri unde făcuse găuri şi la căldări şi
Trăia cu găleţile;
Iar nebunelor să le vie rău şi alta nu
Şi făceau spume la gură
Alergând prin gangurile întunecoase şi umede
Urlând a pustiu.
Pe al treilea ţâcnit îl cheamă geo bogza
Un om uscăţiv înalt şi negricios

Despre acesta se spune că închipuise în nopţi lungi de veghe
Cele mai felurite poziţii şi spurcăciuni şi se zicea meşter
întru ale sexualităţii
Numai că nu le practicase (se vede) niciodată
Că îl turburau cele ce scrisese prin cărţi
El zicea că mai ştie şi altele şi că descoperise şi
Mijlocul de a face actul cu el însuşi, dar că nu vrea să-l spună
Să nu-l afle burghezii capitalişti (să plesnească de curiozitate).
Şi nebunii – săracii, ei ce ştiu – îl ascultau şi el le povestea
Tot felul de braşoave şi ei îl credeau uneori:
Le spunea că de mic copil, din faşă, se masturba zilnic
şi-şi mânca sperma cu

Susan sau o făcea limonadă în zilele de vară,
Că nu se hrănea decât cu hoituri de şobolani pederaşti pasivi

Sau cu muşte sadice, violate în fragedă copilărie –
Dar nici nebunii nu-l credeau mereu şi îi ziceau
Mai las-o, Popescule.
Dar ce e mai curios e că îl credeau burghezii distinşi şi se
Înfiorau citindu-l şi fiicele lor, domnişoarele cu pension, ziceau
Oh! şi se prăpădeau cu firea şi criticii îl lăudau.
Mai ales Lucian boz,
Îl asemuiau cu scriitorii francezi diabolici ziceau că e genial, grozav
Credeau că poveştile lui sunt adevărate,
Îl luau în serios, se cutremurau.
Ei, aş, rahat cu perje, nu era el aşa grozav
Mai mult se lăuda din spirit comercial şi copia de prin jurnale
articole de senzaţie
Şi apoi scria cât mai aiurea ca să zică burghezii
Vai ce demoniac-obsesional e, şi cărţile i se vindeau

(Altminteri nu era prost) şi strânsese părăluţe frumoase.
Numai că, mic copil fiind, îl scăpase mă-sa din braţe odată
Şi căzuse în cap
Şi tocmai când să-şi facă şi el rostu' ca omu', căci îi
mergeau afacerile bine,
A ajuns (se vede de pe urma căzăturii lui celei vechi) la
Balamucul unde sunt doi nebuni
Şi cu el unu: trei
Smintiţi
Bez mulţi alţi pârliţi.

ÎN GENUL LUI... PETRU COMARNESCU[58]

România văzută de un tânăr american[59]

Cu această titulatură, reamintind volumul meu *America văzută de un tânăr de azi*, a apărut într-un mare magazin de peste ocean o serie de articole datorate dlui Thomas C. Brown. D-sa, care ne-a vizitat ţara anul trecut, a concretizat în această serie de articole ceea ce a văzut în această ţară. Eu însumi am cinstea să-i fiu prieten şi l-am ajutat să deosebească ceea ce e relevant pentru noi. El vorbeşte asupra noastră ca un bun cunoscător şi este pentru mine o mare plăcere să reproduc aci primul lui studiu: *Tânărul scriitor român*. Autorul, care este un selfposedat intelectual, întrebuinţează

pentru descrierea tipului de care se ocupă o metodă de care am făcut uz şi eu în *Homo americanus*, lucrare insuflată de un energetism modern, care vede în activismul condiţionat de o nădejde vană epilogul unui pesimism paradoxal, spre deosebire de ceea ce a găsit să spună despre civilizaţia americană tipul Duhamel. Unii oameni l-au efectiv crezut pe domnul Duhamel, dar cine este franc cu el însuşi va şti cum să recunoască imposibilitatea dumnealui de a percepe realitatea accentuată a zbaterii paradoxale.

În acest articol care urmează, distinsul ziarist american reproduce fidel o conversaţie avută cu mine.

Şi acum să lăsăm cuvântul dlui Thomas C. Brown din Memphis (South-Dakota).

Petru Comarnescu

THE ROUMANIAN YOUNG WRITER
(TÂNĂRUL SCRIITOR ROMÂN)

Trenat la voiajuri, nu m-am simţit deloc obosit la sosirea mea în Gara de Nord (Bucureşti). Dintr-odată (**at once**) m-am dus la hotel, unde m-am spălat pe mine însumi în sus (**I washed myself up**) în lavatoriul odăii şi în chiuvetă. După care m-am just plimbat puţin pe străzi, aşa încât să-mi pot forma judgementul meu asupra acestei cetăţi. La un colţ aud „Hallo!“ şi văd pe un tânăr român pe care obişnuisem să-l cunosc (**I used to know**) la noi, unde se ţinea după mine decent. **How do you do** (cum mai faci) îi spun lui şi urmează un shake hands. Bine (**well**), spun eu, ce şansă să te întâlnesc aci.

Pe prietenul meu român îl cheamă Mr. Peter[60] Comarnescu. Excesiv de amabil, îmi propune să mă ducă la el acasă. Bine (**well**), spun, nu refuz o cupă de ceai. Peter propune chiar să luăm un motorcar, dar eu spun că prefer să umblu.

În momentul în care sosim la apartamentul lui, după ce ne-am dus sus pe scări (**up stairs**) şi ne-am aşezat în două scaune uşoare (**easy chairs**), vaste şi confortabile, spun:

— Peter, trebuie să-mi spui despre ţara ta.

— Cu mare plăcere, **o.k.**, fu răspunsul, şi cădem de acord să vorbim astăzi despre *tânărul scriitor român*.

— Nu mi s-a întâmplat să cunosc (**I didn’t happen to know**) unul..., eu spun.

— Bine (**well**), ai (**you did**)...

— ...

— Pe mine.

— ...

— **Yes** (da), eu sunt un scriitor acum. Am publicat două volume despre ţara d-tale. Am fost abil (**I was able**) s-o fac.

— **Well**, am spus, sunt blestemat (**I am damned**)...

Dar repede îl felicit pe interlocutorul meu, realizând că exclamaţia mea nu a fost foarte frumoasă la adresa lui. Dar n-a notat (**he didn't notice**).

Şi Peter Comarnescu îmi spune despre cele două cărţi pe care le-a scris despre *State*[61]. Dar cum pe pământ (**But how on earth**) a succedat el în a face ceva! e gândul meu, dar acum mă selfcontrolez destul ca să nu exclam.

— Bine (**well**), spun, spune-mi totul despre voi, tinerii scriitori români.

— Acum (**now**), trebuie să ştii că tânărul scriitor român e foarte variat. Nu toţi spun şi vor acelaşi lucru. Ei nu sunt standardizaţi.

— Foarte bine (**very well**). Şi ce vor?

— M. Eliade propune o contemplaţie castă.

— Aôh!

— C. Noica[62] ne invită în lumea ideilor nepoluate (**unpolluted**).

— Aôh!

— E. Cioran[63] şi I.I. Cantacuzino[64] cer să ne întoarcem la animalitate. Ei propun oamenilor o animală contemplaţie...

— Ce excitant (**How exciting**)!

— **Yes**. Al doilea şi E. Relgis[65] sunt în contra corseturilor.

— **Shocking**! Dar, prin drum (**by the way**), cine e băiatul acesta, Eliade?

Peter Comarnescu îmi explică mie că el e un şef al generaţiei lui, cum s-ar spune, **coach**-ul **team**-ului[66] său. (Eu cred că eu am înţeles că echipa lor se numeşte *Vremea* sau ceva ca asta, dar nu sunt sigur de el.)

— Şi ce altceva mai poţi să-mi spui despre voi?

— Aşteaptă, spune Peter, un lot. Am să-ţi întâi spun care sunt specificităţile tinerei generaţii.

— Acum (**now**) just aşteaptă o bucăţică **(just wait a bit**), să iau asta jos (**I shall take this down**) în stenograf...

Scot carnetul şi stiloul.

— Bine, startează.

— Iubite prietene, începe el, vechea generaţie a eludat trăirea potenţată. Încă din colegiu eu am înţeles că viitorul va fi al celor ce vor şti să valorifice experimental pointul de vedere nou. Ideile adevărate au nu importanţă (**have no importance**). „Spiritul de generaţie este, în schimb, o realitate concretă."[67] Am înţeles că nu humanismul e acela care duce la glorie, ci selfîncrederea şi mai ales selfadmiraţia, care e calitatea care îi permite individului să-şi „facă aranjamente practice cu tovarăşii de generaţie"[68]...

— Now (acum), l-am întrerupt, stai puţin, nu vrei să-mi spui că voi, tinerii români, n-aţi înţeles spiritul **business**-ului?

— Excusează-mă, îţi rog pardon (**I beg you pardon**), dar noi ne-am conturat activitatea după un pluralism uman vitalist dinamic, nu după meschine principii de afaceri.

— **Oh, dear Sir, don't tell me this** (Ia mai slăbeşte-mă, nene)... Aţi făcut un **business** bun... Dar spune-mi mai departe.

— **Well**, dacă vrei, startul nostru trebuie să ştii că a fost acreditarea la noi în ţară a celor mai moderne idei. Toate lucirile noi le-am energetic recolectat cu fervoare şi le-am dat o mare extensie prin vorbă şi scris. Toţi pionierii mişcării noi şi-au făcut o regulă dintr-un propriu narcisism. Ca Narcis ne-am admirat şi iubit pe noi înşine întâi, pentru ca să colectăm şi alţi pionieri şi discipoli.

— **I guess**. Şi aţi reuşit?

— Oh! E perfect uluitor (**it's perfectly amazing**) cum (**how**). Am cucerit întreaga cetate (**the whole city**). N-avem duşmani. Căci lăudăm totul. Sportul, muzica de jazz, maşinismul, democraţia corijată.

— Asta e bună (**That's good**)! Dar eu tot nu înţeleg. Spune-mi mai mult despre ideile voastre. Ce cred the boys (băieţii)?

— *Mon cher*, îmi spune Peter Comarnescu aprinzându-şi o ţigară, ar fi fost dizgraţios (**disgraceful**) să nu reuşim. Am fost curtuoşi cu tinerii, dar am difuzat verbul nostru energic împotriva balivernelor puhave ale civilizaţiei de până acum. Am ştiut să difuzăm tenace în urechile receptive ale massei programatica noastră dinamică. Am potenţat la culme autentica depăşire... spune el bătând cu pumnul în masă.

— **Now Peter**, behavează-te pe tine însuţi (**behave yourself**) şi nu fi ipocrit cu un vechi **fellow** (camarad).

Peter surâde, dar continuă cu un accent de mare sinceritate:

— Noi am estetizat ingenios multe idei pe care tinerii caşti erau nesăţioşi să le audă...

— **Sure** (sigur). Cu alte cuvinte, aţi organizat o oficină pentru copii în care aţi atras pe cei candizi...

— Ce-ţi imaginezi d-ta despre tânăra generaţie! Spiritualitatea comportării ei cere o judecare mai sensibilizată. Iată, ca să mă înţelegi mai bine. Un eşec ar fi fost pentru noi teribil. De aceea, combatanţii pionieratului nu s-au dat în lături de la nimic.

— Aşa, spun, eu pricep. **Businessman**-ul face la fel... Dar instantaneu Peter redevine serios:

— Voi, americanii, îmi spune mie, nu puteţi să nu exageraţi asupra a ceea ce vi se spune. Tânărul scriitor s-a fofilat în lume, dar întreaga lui fiinţă a dedicat-o dinamizării caste. Jumate din fiinţa lui, social-trăirii tentaculare. O pătrime din fiinţa lui, virtuozităţilor inefabile şi comportării iremediabile. Iar o optime din fiinţa lui pură, imensităţii complementate de recordare pragmatică. Cum mai poţi spune în asemenea condiţiuni că tânărul cast nu e rezervatoriul tuturor împlinirilor paradoxale, că, artisticeşte vorbind,

n'est-ce pas, el este *malgré tout* un animal superb şi jucăuş care ignoră sfiiciunea şi are lărgimea celui ce contemplă, adânc şi energic, dimensiunea veşniciei caste!

Am terminat amândoi ceaiul şi ţigările. Atunci, Peter se scoală şi aduce o sticlă de whisky. Spune când (**say when**), îi spun, dar mă lasă să umplu întreg paharul. Fac la fel şi, după ce am băut, îi vorbesc mai departe:

— Care este viaţa unui tânăr autor modern?

— Tânăr autor modern, e răspunsul, înseamnă scriitor, om care face parte dintr-o bandă şi scriitor poate deveni orice tânăr[69].

— Cum aşa, orice?

— Da, mijloacele sunt la îndemâna oricui în societatea modernă. I se cere tânărului numai să fie curtuos cu tovarăşii de generaţie şi trebuie să intre într-una din acele asociaţii de tineri atractive, dar sterile, cum există atâtea. Să luăm un tip de tânăr scriitor[70]. Să nu-l numim, e preferabil să-şi schimbe numele într-un altul mai pur românesc. Copil, voia să facă impresie asupra copiilor din vecini. A furat o bicicletă cu care s-a fălit, apoi a copiat la teză. A trecut la articole în reviste, trăgând chiulul la şcoală. A scris şi o poezie modernistă, pentru că îi aducea prieteni pe care altminteri nu i-ar fi avut. Ziarele din Bucureşti nu prea au veşti. Unul din ele făcea din a treia sau a patra lui poezie un reportagiu pe pagina întâi, **front page**, numindu-l „tânărul anticipator al animalităţii umane" şi descriindu-l ca un revoluţionar furios, voluptuos şi absent. Aceasta i-a plăcut. Era un erou. Ieşise din anonimat[71]. După ce scapă din penitenciar (unde intrase pentru publicaţii imorale), se mută în centrul capitalei. Acolo organizează o revistă, în care şantajează pe un mare scriitor, până ce familia plăteşte o sumă mare ca răscumpărare. Participă, de asemenea, la mai multe atacuri împotriva unor idei şi instituţii pentru că nu voiau să plătească bandei lui taxa de asigurare împotriva... modernismului. Aceasta se cheamă *social-trăire*.

Avansat în rang, bogat şi luxos, tânărul nostru are acum roluri mai periculoase. Trebuie să arate că oricine nu-l admiră va fi curarisit de viaţă. Pe un tovarăş de bandă, devenit suspect prin legăturile lui cu tabăra burgheză, trebuie să-l extermine. O face cu frică, dar o face, înscriind în palmaresul său şi sortul acesta de comportare modernă: „să acuzi pe cineva de lipsă de autentică specificitate". A trebuit să facă aceasta, căci societatea sănătoasă trebuia distrusă, căutând să împiedice desfacerea putregaiului tocmai în Bucureşti, districtul cel mai rentabil al bandei, condusă nu de altul decât de... (literele de tipar sunt amestecate: ilizibil), acest profitor al indulgenţei legii pentru presă[72].

— **Well**, spun eu după o înghiţitură, e foarte interesant. Dar eu nu vreau să te disturb mai mult. Ştii ce te-aş mai ruga? Să-mi acorzi un *interview* pentru jurnalul meu. Dă-mi câteva declaraţii.

Peter este instantaneu de acord. E transportat la ideea că i se va lua un *interview*.

— Gee, you are a swell lad, Tom.

— **O.K.**

Şi mă înţeleg cu el să-i pun trei întrebări, pe care le scriu împreună cu răspunsurile pe un carnet special.

— *Care sunt autorii dvs. preferaţi?*

— Din literatura universală, Paul Valéry şi contele H. de Keyserling. Fără a uita şi pe Rabindranath Tagore, al cărui discipol direct este prietenul meu Mircea Eliade, în al cărui verb resondează cosmosul.

— *De ce vă place Paul Valéry?*

— Pentru că are înţelegerea afectivă a suferinţei absurde, pentru că are o simţire totalitară a contemplaţiei estetice.

— *Dar groful de Keyserling?*

— **Because** îmi e literalmente simpatic prin concilianţa lui cosmică.

— **And** Rabindranath Tagore?

— **Well**, pentru că ştie ca nimeni altul să se ridice solemnizându-se în faţa golului.

— ***Now**, a doua întrebare: Ce credeţi despre civilizaţia de azi?*

— Eficienţa trăirii moderne nu face îndoială pentru cine ştie să vadă că nu a diminuat propria ei oportunitate. Independentizându-se prin suficienţă, a pătruns în simplitatea dură. Curios, omul de azi, al cărui trup e numai supleţe, cu faţa piersicoasă, mustoasă şi totuşi curtuos, e diriguitor neîntrupat al vieţii viitoare. **The modern world** (lumea modernă) cunoaşte conţinutul autentic al trupului. Melodizându-se, ea creează muzica pură, omul bronzat, frumos şi plin, product dens şi lipicios al unui energetism nepieritor.

— *A treia întrebare: Aveţi încredere în viitorul speţei?*

— **I have** (Am). Omul viitor, solid, cu surâsul roz şi proaspăt, curtuos, liberat din legăturile familiare, din suroritate şi cumnătăritate, zburdalnic, va găsi resurse în toate apetiturile. Gloata, înceţindu-se, îl va ridica plin şi cărnos, pretenţios-ostentiv în tragismul tulburător al oportunităţii voluptuoase.

— **Well**, dacă îmi permiteţi, o ultimă întrebare, deşi nu m-am gândit de (**of**) ea la început: *Care este misiunea scriitorului tânăr de azi?*

— Conductul scriitorului contemporan e un dictat subminat uităturii în jurul nostru. Rotund despre (**round about**) ce vedem? Imposibilitatea vechii păcătoşenii, responsabilă de licenţa metafizicii de a rezolva modernul contradictoriu. Scriitorul nou, cast şi facil, neinstituţionalizat, curtuos, deschide drumul din mizerabilul conspiratoriu de ieri spre binele, adevărul şi frumosul de mâine!

Închis caietul şi **also** carnetul de stenograme.

— Acum uită-te aici (**Now look here**), Peter, ce mi-ai spus aici o să aibă un oribil (**awful**) succes în **the great country**.

Probabil Peter nu suportă bine băutura. A băut şi în durata *interview*-ului. Este excesiv de vesel. Vrea să-mi vorbească mai departe şi cere să scriu ce spune.

— Mai ştiu, spune el, scrie acolo că tinerii de azi, hâc, dezabuzaţi şi candizi... şezi jos, Tommy... ce spuneam? Da, în intensitatea crudă, hâc, just aşteaptă un minut... ce nu ştiu eu despre America, Washington e capitala acestui stat, nu, acestei uniuni, hâc... canalizatoare a eforturilor...

— Destul, spun eu.

Dar el se scoală şi vrea să vorbească iarăşi. Îl fac să stopeze (**I make him stop**) şi îi promit că voi veni ziua după mâine (**the day after tomorrow**) la o partidă (**a party**) pe care o va da în onoarea mea şi unde, îmi spune, va chema pe toţi prietenii lui.

— **Well**, spun, o să fiu foarte vesel (**I shall be very glad**) să-i cunosc, dar acum trebuie să fiu dus (**I must be gone**). Îţi mulţumesc inimos (**heartly**) pentru interesantele lămuriri. Voi fi aci la seara ta. **Good-bye.**

După ce părăsisem pe Peter, care a reuşit în a mă conduce politicos până la uşă, şi i-am spus să nu mai bea mai mult whisky acum, am plecat, gândindu-mă despre acest selffăcut scriitor.

Mi-am găsit drumul înapoi la hotel mulţumită unui ministru al bisericii. Dacă parsonul nu m-ar fi îndreptat bine, n-aş fi ajuns la timp ca să mai pot prinde trenul, aşa încât să fiu la Varşovia a doua zi, cum era ordinul în telegrama de la directorul jurnalului meu care mă aştepta. N-am mai putut posibil să-mi iau rămas bun de la Peter şi nici n-am putut lua parte la recepţia pe care voia s-o organizeze în onoarea mea. De asemenea, nu am mai avut o oportunitate să mă duc în România. Dar cred totuşi că o să pot da publicului american o serie de articole senzaţionale despre această ţară depărtată şi frumoasă, unde civilizaţia încă n-a pătruns, **for** dacă Peter a putut scrie două volume despre noi, americanii, cu ce ştie, **why, good gracious**, o să fiu şi eu capabil să scriu ceva despre România şi locuitorii ei, clima, solul, munţii, fabricile, negoţul, apele şi oraşele ei, după ce am văzut în câteva ceasuri şi după ce mi-a spus un atât de profund gânditor ca Mister Comarnescu.

Traducere românească de Petru Comarnescu

ÎN GENUL... UNUI TÂNĂR DOCTOR

Cazuri de isterie la sugacii de azi

Cu câteva propuneri relative
la noile directive în materie
de educaţie a copiilor foarte

tineri moderni

Introducere

Metodele de educaţie de până azi au adus pe sugaci *pe culmile disperării*[73], de unde – cu bună dreptate – s-au putut întreba: oare procedeele întrebuinţate faţă de noi nu înseamnă negarea eului nostru vital şi imposibilitatea pentru noi de a ne realiza pe planul spiritual autenticitatea? Răspunsul la această întrebare chinuitoare pentru conştiinţa contemporană nu poate fi decât afirmativ. Este ceea ce a spus cu altă ocazie şi un distins medic şi ziarist[74].

Dar, mergând mai departe de la acest punct de plecare necontestat, se poate ajunge la constatări şi concluzii care deschid noi perspective în înţelegerea sufletului şi inimii tineretului modern.

În ultimii ani, tinde a se arăta şi repeta cazuri ce nu mai pot fi trecute cu vederea.

În lucrarea de faţă, ne propunem a studia mai aprofundat unele fenomene recente.

În concluzie, câteva sugestii asupra unei pedagogii puse la punct cu cerinţele zilei[75] nu vor părea – credem – de prisos.

I. Constituţia isterică

Toţi autorii sunt de acord în a recunoaşte că isteria nu poate fi decât o consecinţă patologică a unui vechi traumatism sau a unei meningoencefalite care depăşeşte un exclusivism cu formă convulsivă. În acest sens este şi definiţia lui *Calvin. Stourm-Houbbern* adaugă cazul unei epilepsii esenţiale, dar în genere este admis că starea de dezechilibru poate fi şi consecinţa virtuală a unei leziuni organice.

II. Posibilitatea constituţiei isterice la copiii foarte tineri şi la sugaci

Chiar şi concepţia psihozelor lezionale se refuză până în ultimii ani să admită realitatea unor manifestări isterice în primii ani ai existenţei.

Lucrările recente ale lui *Mme Dr Juliette Velesinskaia* în mai multe şedinţe ale societăţii psihologico-spiritualiste din Biarritz a răsturnat această concepţie arhaică, întemeiată numai pe prejudecata unei negaţii nejustificate a totului organo-psihic care poate fi şi un copil sau chiar un sugaci.

III. Diagnostic şi simptomatologie

Ca toate tulburările psihice epileptoide şi gliscroide, acestea se manifestă ca un fenomen ciclotimic al morbidului mintal. Încă de mult, elveţianul *Jean-Jacques Grandmaison* observase şi notase[76] hiperreflexivitatea, paratonia, sincinezia. Iar *Philibert-Aloysius Moeribeau* tremurăturile extremităţilor, activitatea mitică, obnubilaţia epileptoidă şi sentimentul vidului integral (semnul lui *W. Lichingenwurtzteil*). Diagnosticul cuprinde două feluri de manifestări esenţiale: tulburările organice (convulsive) şi obnubilaţia sau inhibiţia emotivă.

„Există incontestabil pe un anumit fond mintal manifestarea unor absenţe comiţiale care cer un fel de expresie.“ (*Ransol-Kahn*)

Stourm-Houbbern, care sunt o autoritate în materie[77], recunosc şi:

1. Egocentrismul.
2. Demenţa impulsivă lipsită de iniţiativă.
3. Debilitatea mintală.

IV. Noua concepţie a afectivităţii epileptoide

În urma lucrărilor lui *Mme Dr Juliette Velesinskaia*, sugacilor nu li se mai contestă afectivitatea gliscroidă şi manifestările morbide. Măsurătorile antropometrice la care a procedat au fost reluate în anchetele făcute cu ajutorul mai multor asociaţii, ca *Armata Salvării*, F.I.C. (*The friends of insane children*) şi *Asociaţia generală a cooperativelor de păsări din Danemarca*, de soţii *Striebel*[78]. Ei au catalogat trei tipuri diferite: astenic, displazic şi maniaco-depresiv. Sunt cele trei forme sub care se manifestă azi neliniştea psihică a copilului modern[79]. Le corespund substraturi organice produse ale altor clasificări datorate lui *Gustav v. Langenstein-Kolber*: vagotonic, macrosplachnic, hipersuprarenal, mixoedem. Sugaciul schizofrenic nu poate avea pretenţia de a fi înglobat în aceste manifestări psihosomatice, fiind un produs al hiperfuncţiei tiroidei, căreia i se poate cel mult alătura o stază limfatică hipertimică sau hipergenitală (descris de *Francisc Montval şi Antonin Portopault*).

V. Obiecţii

Unii autori n-au admis acest punct de vedere, contestând sugacilor hipertrofia personalităţii. Dar, dacă ei, şi mai ales *Mabre-Ribemont*[80], vorbeau de o fabulaţie în acte, de ce nu s-ar putea vorbi de o amoralitate, o inafectivitate, un autodidacticism al pacienţilor sugaci, care pot fi timizi, obsedaţi, anxioşi, emotivi?

Mme şi M. Striebel au luat ca criteriu comisura nazolabială şi ţesutul grăsos, pentru a deosebi formele complexe ale isteriei la bolnavii noştri: cerebro-digestivi, musculo-gastropaţi, musculo-vasomotori, cerebro-

musculari, scleros-erotici. În fine, sugaciul mai poate prezenta, printre multe alte temperamente (10, după *Mme Dr Juliette Velesinskaia*), cel de atrabiliar, pituitar, limfatic.

Odată cu *Mabre-Ribemont*, nu negăm influenţa raportului ereditar (mai ales în encefalite), dar germenul psihopatologic al stărilor postpatologice duce mai mult decât spre o evoluţie anormală ontogenetică, spre o concepţie psihomatico-atipică, unde etiologia complexei lor patologii pune pe sugaci şi pe copiii foarte tineri în rândurile dezechilibraţilor psihici, psihopaţi constituţionali, produşi nosologici ai unui complex mintal.

VI. Sinteza lui Parzerparini

J.P. Parzerparini[81] individualizează psihozele de mai sus în componente psihice ale degenerescenţelor fizice şi în componente filogenetice şi somatice ale unor structuri corporale. Ansamblul ideo-afectiv şi voliţional, afectiv, dinamic, biologic, fizic nu se confundă cu cenestezia. Cu alte cuvinte, eul copilului (şi al sugaciului) e reprezentanta unor factori sociali şi biologici. Subiectivitate, personalitate, primitivitate sunt trăsăturile acestui temperament. Emotivă şi mitomană, constituţiunea mintală, hiperemotivă, perversă, paranoică psihonevrozo-emotivă dovedeşte cu prisosinţă simptomatologia unei psihoze a tineretului modern.

VII, Consecinţe pedagogice şi sociale

Oricine poate vedea că, în urma studiilor lui *Mme Juliette Velesinskaia*, ale lui *Parzerparini* şi ale multor altora, o nouă concepţie îşi face loc în pedagogia modernă. Metodele de până acum sunt suranate şi trebuie părăsite. Pentru înlocuirea lor cu curaj prin idei şi metode moderne.

Ce urmărea vechea educaţie. Principiile metodei conservatoare pot fi rezumate în trei puncte:

a) hrana (alăptatul abundent şi igienic);
b) curăţenia (corporală şi a rufelor);
c) somnul (îndestulător şi liniştit).

Cu aceasta, vechii educatori credeau în simplitatea lor că au rezolvat problema. Ce suficienţă! Ce lipsă de perspectivă!

Noile puncte de vedere. Pentru sugaciul şi copilul foarte tânăr de azi cerem trei puncte noi, sinteză medico-socială a celor mai noi lucrări:

a) Dreptul la acte gratuite.
b) Dreptul de a bea sifon.
c) Predarea lecţiilor într-un mediu liber-expansionist.

a) Rousseau recunoscuse în *Emile* dreptul copilului de a sparge geamurile[82]. Dar marele precursor al Marii Revoluţii Franceze urmărea încă

un scop, o idee de finalitate, căci el credea, influenţat de ideile timpului său, că experienţa va învăţa pe copil. De la André Gide apare ideea actului gratuit[83].

Actul gratuit nu urmăreşte un scop finalist[84].

Noua pedagogie recomandă actul gratuit sugacilor ca un excelent mijloc de descărcare a unei supratensiuni energetice.

b) Părinţii, guvernantele şi îngrijitorii refuză copiilor sifonul la masă sub motiv că balonează. *Léonie de Bautraz* şi după ea *Karl Kundrars* au dovedit insanitatea acestei concepţii. Sugacii caută a bea sifon.

c) În timpul lecţiilor, institutorii de modă veche cer elevilor concentrare şi linişte. Marele pedagog german *Basedow* din şcoala filantropistă a cerut pentru copii dreptul de a se legăna pe cai de lemn în timpul explicaţiilor. Acesta este un început remarcabil.

Şcolarii trebuie să se poată manifesta liber oricând; caracterul esenţial al tinerei generaţii este sinceritatea[85], de ce s-ar pune o stavilă patosului, exuberanţei şi autenticităţii lor[86]?

VIII. Tragedia tinerei generaţii

Câteva fapte îngrozitoare apărute nu de mult timp adeveresc afirmaţiile noastre despre falsitatea educaţiei anacronice. În ultimele luni, ziarele ne-au adus la cunoştinţă 2 tragedii, dintre care una, din fericire, n-a avut un sfârşit dramatic[87]. Un alt caz înfiorător îl cunoaştem cu toţii din lectura romanului marelui scriitor francez Xavier de Montépin *Oarba din Paris*. Nu ne-ar mira deloc să auzim în curând de sinuciderea unui copil ai cărui părinţi îi controlează lecturile, împiedicându-l să citească floarea literaturii mari, scriitori ca Pitigrili, opere ca *La garçonne*[88], *Fata din Zlataust*, *Aventurile Rosinei, femeia în roşu*.

IX, Observaţii

Observaţia I

Sugaciul A., în vârstă de 4 luni. Adus de familie la spital.

Antecedente heredo-colaterale. Fără importanţă.

Antecedente personale. A suferit de pojar.

Istoric. La 2 luni, a prezentat tegumente colorate anormal. Urechile relativ mici.

Examen sist. nervos. Motilitatea activă şi pasivă normală.

Examen psihic. Caracter voliţional, egocentric.

Observaţia a II-a

Copilul B., de 2 ani şi 6 luni, intră în spital în ziua de 13 iunie 1934.
Anteced. heredo-colater. Are patru surori sănătoase.
Anteced. pers. Nu are.
Exam. sist. nerv. Nu prezintă tulburări sfincterine.
Reacţiunea *Bottier-Moltiqueyroux* – negativă.
Reacţiunea *Cristopher-Benzal* 0.0040030002001.
Exam. lichidului cefalo-rahidian. Limfocitoza 3 pe câmp.
Ideaţia normală.
Craniometrie
Diametrul antero-posterior 193
Indicele cefalic 102
Curba fronto-occipitală 403

Observaţia a III-a[89]

Pacientul X.Y., de 20 de ani, necăsătorit, student în litere şi filosofie, din Bucureşti, este adus, prezentând simptome de alienare mintală.

Anteced. heredo-colat. Bunicii morţi la adânci bătrâneţi. Părinţii sănătoşi.

Anteced. pers. A suferit de diferite maladii infecto-contagioase.

Istoric. În copilărie era brutal cu ceilalţi copii şi crud cu animalele. Înjura pe tatăl său. Prezenta adesea stări de agitaţie psihomotorie. Noaptea, somnul îi era agitat, întrerupt de vise urâte.

Examen somatic. Organele normale.

Starea prezentă. Reacţii impulsive şi manifestări delirante. E rău, cârcotaş, încăpăţânat cu ceilalţi bolnavi.

Aspectul exterior. Pacientul se prezintă de obicei neliniştit, indocil, îmbrăcat fără grijă.

Examen psihic. Pacientul, cu o privire ciudată, încruntat, este într-o agitaţie perpetuă: gesticulează, recită din cărţile filosofului Bergson căzând în genunchi, are halucinaţii vizuale.

Percepţia. Are halucinaţii: spune că vede pe Edm. Husserl, care îl trimite să se facă fenomenolog.

Judecata şi raţionamentul eronate. Bolnavul se prezintă într-o stare de confuzie mintală, răspunde alături de întrebările puse, râde nemotivat, plânge.

Orientarea. Dezorientat în timp şi spaţiu,

Ideaţia săracă, lentă. Sare de la o idee la alta.

Educaţia personală întârziată.

Memoria de evocare slăbită.

Scrisul anormal.
Vorbirea anormală; întrebuinţează termeni radicali pe care nu-i înţelege.

ÎN GENUL... UNEI REVISTE DE AVANGARDĂ

Proclamaţia cocinoşilor ironici[90]

Am întâlnit femeia palidă şi ea ne-a mărturisit că e din Ismail şi că îi plac bomboanele cu mentă. Noi am răspuns: Să nu speli cu sodă şi leşie faianţele odăii în care te vom iubi, ci să le laşi acoperite de murdăria celor ce te-au pătruns, o! fecioară obosită şi ticluită.

La celălalt colţ al străzii am văzut cinci domni serioşi; pulpanele redingotelor lor erau acoperite cu spuza ridicată de vântul din amurg. Noi am râs de ei, dar nu ne-au văzut, cufundaţi în citirea Mersului trenurilor. Am auzit pe unul spunând: Să luăm acceleratul de 13.58, pe când ceilalţi dădeau din cap ca şi cum ar fi spus nu. Negaţia lor scurtă, turtită, ne-a înveselit titanic şi am plecat pe drumul presărat cu maci.

Unul dintre noi a vrut să luăm bastoane, merinde, bocanci, ca pentru plecare estivală în munţi. O. a fost de altă părere: Veniţi cu diferite mirodenii, neconservate. L-am înţeles şi fiecare a adus cu sine la subţioară sau în spate diploma de tânăr superlativ ţesută de femeile isterice exclusiv în timpul cât a cântat cucul în pendul.

Astfel pregătiţi, am intrat în parcul unde clişeelor verbale nu li se vând bilete de intrare. Noi am trecut pragul arbitrar cu jăratic în mână, gratis, deşi nu se acordă bilete de favoare. Locomotive pieptănate *à la garçonne*, gătite cu fuste clandestine ne aşteptau în faţa peronului.

Şeful gării de vis are barbă vişinie rotundă.

Raza multiplu exact al cifrei cu capul gol: 13. Şeful are:

Un papagal, curenţi electrici de înaltă tensiune, cravate de reps atât de lungi, că se împiedică în ele când se plimbă în paşi de defilare (Schimbaţi! pas de manevră) cu dicţionarul ruso-chinez între dinţi. Bun venit, urează papagalul. Papagalul:

— Trtstffovoprqmnvuz.

Ştie mai mult. Recită cel mai frumos vers al lui Ilarie Voronca

Ţâşniţi, ţipete de şacal din ţâţele de tenebre
Şi voi călugări: ştergeţi de pe sfeşnicul
capului meu picăturile de seu ale vieţii.
(„Aceste mâini, aceste pupile“, *AZI,* p. 373, XI, 32)

Înainte de plecare am rostit câte un cuvânt de om. Şapte, deci. Primii trei am rostit: Pernă. Al patrulea şi ultimul: Păstaie. Iar cei din mijloc, înfăşuraţi în lumina manuscrisă a numerelor rotunde, au ţipat deznădăjduiţi un cuvânt

prea lung: Basorelief. De aceea ei n-au putut ajunge în tren şi i-am văzut de la fereastra răzleaţă tolăniţi pe pietre curăţindu-şi unghiile cu bricege zdrenţuroase, lungi şi fosforescente.

La capătul liniei, conductorul a vrut să ne vizeze biletele. (Acestea erau radiografiile organelor noastre intestinale, care ne fuseseră luate cu sila de fochist. Întâi încercase să ne roage, povestindu-ne cât se plictiseşte singur printre lemne şi cărbuni, iar în luna iunie a fiecărui an cu mătuşa cumnatei verişoarei mamei nepotului fratelui tatălui său vitreg care-şi face vilegiatura alături de el, şi oferindu-ne o pastă de dinţi incoloră. Dar, pentru că ne codeam, ne-a pedepsit să-i destăinuim secretele digestiei noastre.) Uct şi O. i-au dat răspunsul meritat. Buimac, el nu putea pricepe că nu ne vom întoarce niciodată.

Nu încape dus-întors pentru gândul şi verbul grav ca zăpuşeala sălbatică din străfundul nostru. Neînţeleşi, vom nimeri – mai bine decât altădată acel ORB efervescenta Brăilă – adevărurile *nescrise*.

Liberi, oferim păpuşi cu barbă roşie şi împunsături energice care supără adânc fetele bătrâne şi domnii cu dantură falsă, cu idei stereotipe.

Lansăm pentru fiecare săptămână de aici în sus invitaţia tăvălită în praful revolt al tinerilor evadaţi de sub plăpumile benevole.

ÎN GENUL LUI... EUGEN RELGIS[91] [92]

Principiile eugenistice ale umanitarismului[93]

Marelui european Ionescu-Căpăţână

Am arătat în numeroasele mele broşuri şi publicaţii umanitariste, vegetariene, pacifiste, feministe şi universaliste că există o mare legătură între cosmopolitismul umanitarist şi eugenism.

Toate aceste idei atât de intim legate de fiinţa mea spirituală le-am expus cu sinceritate, pentru a lăsa posterităţii viitoare credinţele mele asupra unor probleme care sunt vitale pentru întreaga omenire suferindă. Precum am arătat şi în prefaţa cărţii lui E. Armand *Mari curtezane şi vestiţi libertini (Expunere sexualistă a istoriei omeneşti, spre o nouă morală sexuală)*, pe care am tradus-o în româneşte şi am înzestrat-o cu o introducere, adevărul nu poate fi duşmănit decât de cei ce sunt şi duşmanii progresului omenesc. Făţărnicia societăţii burgheze e principala piedică a progresului; acest lucru îl spune foarte frumos *Manifestul* revistei *Cuvântul liber*[94]. De altfel, tot în *Cuvântul liber*, eu am mai publicat o serie de articole despre *Vegetarismul integral şi maltusianismul activ*, iar în afară de această serie, două articole separate, unul intitulat *Declaraţia de drepturi a copilului conceput* şi dedicat uriaşului omenirii conştiente care e Romain Rolland[95] şi celălalt *Adevărata călăuză a mamei căreia nu i-e frică de avort*, care a şi fost tradus în limba suedeză şi în esperanto.

Cartea lui E. Armand, un luptător neobosit pe terenul regenerării speţei umane, am pus-o la îndemâna publicului românesc dornic de a afla adevărul, pentru că prin dânsa poate dobândi tot felul de cunoştinţe folositoare. Astfel, acolo va găsi o lungă şi detaliată analiză a definiţiei prostituţiei şi libertinajului (pp. 16-18), o expunere amănunţită a perversiunilor sexuale antice, o nu mai puţin dezvoltată descriere a orgiilor romane, o listă completă a amorurilor Mesalinei, un lux de amănunte despre erotismul islamic, o profuziune de noutăţi despre metresele lui Ludovic XIV, tot ce se poate spune despre *Parcul cu cerbi*, precum şi despre Caterina II, Semiramida Nordului. Nimic nu lipseşte.

Cine vrea să ştie precis ce e sadismul, cine a fost Rasputin, ce e ambisexualitatea şi *Uniunea anarhistă* va trebui să citească această carte, în special destinată tineretului. Sunt sigur că va avea succesul pe care îl merită. Şi să nu ni se spună că ar fi periculoasă, căci este, dimpotrivă, animată de spiritul care călăuzeşte pe calea reformelor vitale aşteptate de omenirea de azi. Lucrarea va servi tuturor celor pe care enumerarea de mai sus îi va fi făcut curioşi să afle cauzele de depravare fizică şi morală ce ni le oferă istoria[96].

Motivul pentru care am citat cartea lui E. Armand aci e că duce la concluzii identice cu ale mele. Am mai arătat că eugenia, ştiinţa regenerării speciei umane şi a descătuşării de sub jugul moralităţii făţarnice a suprapopulaţiei, trebuie aplicată neapărat şi integral. În această direcţie eu lupt de mult. Alături de doi mari europeni care trăiesc în ţara noastră, Guţă Adamov şi Barbara Capitonovici, am luat parte la acţiunea internaţională în vederea conservării raselor prin procedee anticoncepţionale, prin selecţia voită şi înfrângerea natalităţii. În drumul nostru am întâlnit rezistenţa burghezilor şi chiar a socialiştilor, care împreună susţineau în numele libertăţii individuale (!) că sterilizarea ar fi inadmisibilă şi că dreptul societăţii de a se amesteca în anumite chestiuni strict personale ar fi limitat. Din fericire, acţiunea noastră progresează totuşi.

De curând înfiinţata *Ligă pentru descătuşarea femeii de sub jugul maternităţii* lucrează intens şi propagă ideile noastre. Ea găseşte un sprijin puternic în două asociaţii mondiale: *Internaţionala neadmişilor la bacalaureat* şi *Liga liberavortismului şi liberconcepţionismului asociate*. Prezidenta acestora din urmă, o femeie care ştie ce înseamnă efectele dezastruoase ale suprapopulaţiei, Mrs. Hannah Marchbanks-Blenerhasset, a stat în special alături de noi în opera de dovedire a sexualităţii integrale după care religia, familia, morala, proprietatea nu sunt nimic şi trebuie să dispară toate fără deosebire pentru ca omul să se poată bucura exclusiv şi pe deplin de corpul său întreg sau de orice parte a corpului său[97], oricare ar vrea el, la bunul său plac. Iată idealul care ne însufleţeşte, rezumat cum nu se poate mai bine. Şi mai există totuşi oameni de rea-credinţă care ne acuză pe noi!

E adevărat că cele două asociaţii internaţionale de care am pomenit mai sus au avut de luptat cu o altă organizaţie, de acelaşi fel, dar potrivnică,

Internaţionala Moaşelor, care caută să amăgească opinia publică, vrând să o facă să uite că limitarea naşterilor e impusă de condiţii economice de trai şi că moraliştii şi educatorii ar fi altceva decât nişte fricoşi. Dar rezultatele operei noastre se adeveresc de pe acum. În colecţia bibliotecii *Teozofia* (Seria verde) au apărut în mai puţin de un an trei volume de cel mai înalt interes: *Nudismul pur*, de baronul Iohann Passodoble, un hispano-lituan ca origine, un mondial în concepţie; *Luminile Cosmosului*, de Tapundranath-Tasu, directorul revistei *Cultul Soarelui* din Bombay (India); precum şi o operă originală a Barbarei Capitonovici: *Ce, ţi-ai pierdut minţile, femeie*[98]? Dar ce să mai spunem de *Societatea Antivivisecţionistă şi Vegetariană*, care a adus la cunoştinţa noastră lucrările pe tărâm universal a doi medici, autori ai celui mai modern mijloc de eugenie, doctorii Iosif Talanţopf, un rus, şi Sardi Buzatti, un italo-portughez! Amândoi, aproape în acelaşi timp, au descoperit operaţia numită *cicloafecticitoză*, în urma căreia anarhia care până astăzi domnea în raporturile sexuale va înceta, să sperăm. Amândurora li se cuvin mulţumirile noastre înzecite pentru tot binele pe care îl pregătesc omenirii. Iar pentru al doilea să nu uităm să menţionăm şi pe tovarăşa vieţii sale, o modestă colaboratoare, Anne Bocquet[99]. *Cicloafecticitoza* influenţează în bine sănătatea, şi nu numai că permite omului modern întemeiat pe libertatea scrisului, a presei, a întrunirilor, a asociaţiei, a conştiinţei, a cultului, a învăţământului şi a comunicaţiilor, pe legea lui Gresham, legea debuşeelor, legea bimetalismului şi legea periodicităţii crizelor, precum şi pe alte legi şi principii economice şi juridice nemuritoare să se bucure fără teamă de urmări şi de prejudecăţi de plăcerea fizică armonioasă, ci va vindeca şi multe boli şi afecţiuni, ca bronşita, guturaiul cronic, pojarul şi constipaţia[100]. Operaţia inventată graţie celor doi medici va revoluţiona omenirea. Va fi semnalul unei epoci noi.

Până acum societatea nu vorbea despre lucrurile sexuale; fiecare făcea ce voia şi nimeni nu se amesteca. Acum va începe *libertatea cea adevărată* şi prin mijlocul *cicloafecticitozei* Statul sau Societatea va veghea. Totul va fi controlat, măsurat, cercetat.

Nimic nu se va face, nimic nu se va întâmpla fără ştirea celor în drept.

Fără falsă ruşine, toţi se vor supune examenelor şi analizelor necesare. Libertatea femeii va fi asigurată şi bărbatului nu-i va mai fi permis ca până acum să dispreţuiască şi să înjosească femeia. Femeile vor deţine mijloace de control, nicio piedică nu le va sta în cale şi înalta lor misiune va fi recunoscută cum se cuvine[101]. Câteva din dezideratele scumpe vechilor noştri colaboratori vor putea fi realizate. Opera căreia Zenaida C. Dragomirescu şi-a închinat viaţa va fi tradusă în fapte: purtarea corsetului va fi strict interzisă până la 18 ani[102]. Adevărul pe care Vespasian Muşuroiu l-a scos la lumină nu va mai fi nesocotit şi dispreţuit, ci va deveni un punct esenţial al programului nostru de activitate. Mâncarea fructelor exclusiv spălate va fi o operă de profilaxie socială[103]. Şi mai e nevoie să spun că vom avea grijă de aducerea la îndeplinire a idealului bine-cunoscutei *Ligi antipurgativiste?* Fondată în 1902, simultan la Allahabad în India de către

Logan Solstad Knick, cu speciala binecuvântare a lui Rabindranath Tagore, şi la Arosa în Elveţia de către o doamnă din înalta societate, Teresa del Valle Perse'all, ea stă în legătură cu toate asociaţiile vegetariene, umanitariste, pacifiste şi eugenice din lume. Scopul ei principal este combaterea purgativelor de orice fel pentru a împiedica degenerarea speţei umane şi zdruncinarea sănătăţii. *Liga* este sigură că un mare pas va fi făcut înspre universalismul absolut, dacă principiile ei vor cunoaşte succesul[104]. Ea are corespondenţi în toată lumea[105]. Ceea ce va fi interzis prin luare de purgative va fi însă compensat prin efectele *cicloafecticitozei*.

În sfârşit, orice act sexual va fi precedat de analiza sucului gastric, de numărătoarea globulelor roşii din sânge, de analiza colicistitei, a ureii, a sputei, de radiografia ficatului, a stomacului, a inimii şi a plămânilor, de plombarea tuturor măselelor cariate, de operarea vegetaţiilor din nas, de un examen scris şi oral (scrisul fiind eliminatoriu) asupra principiilor eugenismului. Şi, fireşte, el va fi oprit până ce după o atentă cercetare nu se va fi stabilit dacă individul care solicită autorizarea nu are vederea scăzută şi va fi fost – în acest caz – înzestrat cu ochelarii respectivi. Împotriva recalcitranţilor, statul va întrebuinţa mijlocul sterilizării. El va alege pe cei ce au voie să procreeze, va fixa numărul şi sexul copiilor, culoarea părului lor. Va fixa fiecăruia acţiunea ce o aşteaptă de la dânsul şi fiecare se va conforma întocmai. Fiecare va purta asupra lui fişa lui sexuală, arătând cu precizie data pubertăţii sau nubilităţii, istoricul sexual al individului, ce boli venerice a avut, dacă a practicat onania şi când, ce relaţii sexuale a avut (aci, în dreptul fiecăreia, se va găsi ştampila autorităţii şi viza de control medical). Purtarea certificatului (carnetului) este obligatorie, precum şi prezentarea la cerere.

Toate aceste puncte noi le vom realiza în statul eugenie de mâine. Iată cum va fi realizată libertatea individuală într-o societate unde totul va fi sexualitate şi nimic altceva. Unde va înceta opresiunea de azi şi unde se va realiza, odată cu Cenzura şi Higiena socială, eugenismul integral!

ÎN GENUL LUI... SAŞA PANĂ[106]

Autorul regretă că nu poate prezenta nimic în *genul lui Saşa Pană*, scriitorul printre altele al volumului recent *viaţa romanţată a lui dumnezeu*[107] [108], deoarece indulgenţa lui nu poate merge până într-acolo încât să privească zâmbind o carte care înseamnă luarea numelui lui Dumnezeu în deşert. Ar fi deci cu totul nepotrivit ca într-un volum ca cel de faţă să-şi facă loc o imitaţie a unei publicaţii al cărei scop vădit e – într-un stil apos, într-un fel copilăresc şi lipsit de măsură – insultarea şi batjocorirea credinţei religioase.

ÎN GENUL... UNUI AUTOR DE PIESE DE TEATRU CU MASSE

Temniţă

Poem dramatic cu masse[109]

APAR:

FEMEIA PĂRĂSITĂ
GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE
TINERII AVIATORI
CORUL COPIILOR NATURALI
CONVOIUL RĂSCULAŢILOR
JOH-A 13
ROBOŢII
COMITETUL SINDICATULUI POPULAR
COPILUL MINUNE

CICLUL 1

În pătratul înroşit apare FEMEIA PĂRĂSITĂ

FEMEIA PĂRĂSITĂ
Cine e de vină
Că am burta plină?
Societatea blestemată
Şi
Burghezia spurcată.

În fund stă CONVOIUL RĂSCULAŢILOR

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR
Aşa e!
Aşa e!

Intră GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Noi am venit din mine adânci
Unde stăm pe brânci
Din noapte
În noapte
Persecutaţi,
Nemângâiaţi
Fără drept la sfânta grevă
Pentru fiii frumoasei Eve.

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR
Noi credem la fel
(Cu vocea subţiată): La fel!
(Cu vocea subţiată): La fel!

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Oameni bogaţi,
Atenţi să fiţi
Să ştiţi:
Noi suntem între noi fraţi
Tragem de frânghii
În zorii verzii
Roate învârtim
Nu ne izbăvim.

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR, în clinchet de lanţuri, se apropie.
Începe să ningă. Urlă vântul. Viscol.

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR (luptând din greu cu vremea)
N-avem sindicat
N-avem nimic aranjat
Vai nouă
Când plouă
Suntem percheziţionaţi
Suntem maltrataţi –
Burghezie infamă
N-avem măcar o damă.

Apare CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE,
epave umane ale desfrâului.

CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE
Noi suntem damele
Fetele-Mamele

Trăim în tragedie
Vrem barbarie.
Veniţi la noi
De vreţi trupuri moi
Noi suntem cucoanele admirative
La care se vine cu prezervative.

FEMEILE DESTRĂBĂLATE încep să plângă tare.

FEMEIA PĂRĂSITĂ (cântând deznădăjduit)
Voi fi ca ele
Vai de zilele mele!

Se vede în depărtare temniţa. Gratii la ferestre. Păzitorii trec în pas cadenţat, cu arma la umăr.

CORUL COPIILOR NATURALI
Temniţă!
A ipocriziei baniţă
Închisoare!
Unde moare
Cine a luptat
– Copii fără aşternut, fără pat –
Refren: Cu societatea blestemată
Cu burghezia spurcată

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR
Asta-i şi părerea noastră
De acord cu-a voastră
Temniţă!
Celule reci
Oameni zeci şi zeci
Gânduri fără ţel
Gratii de oţel.
Nu putem scăpa de sărăcie
Am fost condamnaţi în contumacie.

CICLUL 2

În faţa închisorii. Reflectoare imense aruncă pe scenă lumini verzi şi albastre. Se aude tam-tam-ul muzicii sălbatice.

CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE (privind spre temniţă, cu mâinile întinse)
Bieţii de ei
Totul îi doare
Închisoare!
Gânduri chinuite
Picioare trudite
Când se descalţă
Imnuri înalţă:

CONVOIUL RĂSCULAŢILOR,
CORUL COPIILOR NATURALI
şi
GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI

IMN
Societate
So-ci-e-ta-te
Care ne-ai privat de libertate
Libertate –
Li-ber-ta-te
O! Voi
Feriţi-vă de noi
Care suntem goi
Feriţi-vă voi
Refren: Societate blestemată
Burghezie spurcată

Intră TINERII AVIATORI îmbătaţi de aer şi lumină.

TINERII AVIATORI

Noi stăm deasupra mulţimii – a gloatei –
Noi suntem cuceritorii – stăpânii aerului
deasupra soartei
Ameţiţi de zgomotul elicelor în cerul albastru, cu 275 km pe oră
Record de viteză! Record de benzină!
Nu ştim ce e jos
Cu avionul întors vedem pe dos
Marile oraşe – străzile multiple
Oamenii milioane
Tot ceea ce e tentacular.

FEMEIA PĂRĂSITĂ le face ochi dulci. Tânărul aviator blond se apropie de ea şi o cuprinde în braţe.

FEMEIA PĂRĂSITĂ
Vino!
El o pătrunde în văzul publicului: Ah!
Uşile temniţei se deschid. Ies ROBOŢII în haine cenuşii.

ROBOŢII (murmurând cu gurile închise).
H-h-h
M-m-m
Hm-hm
Mu-mu
Vâx-Yuk-Puk
Ar
Er
Ir
Or
Ur
Iaour!

Îşi fac apariţia de sub un zid FEMEIA PĂRĂSITĂ şi tânărul aviator blond, cu hainele răvăşite, faţa trasă, pielea acoperită de bube sifilitice şi canceroase, contaminat pe veci.

TINERII AVIATORI (îngroziţi)
Noi am dus o politică greşită – mereu în văzduh
N-am văzut suferinţele lumii şi mizeria omenească –
Dar acum am priceput – Ne vom jertfi

Celor umili
Celor de jos.

CICLUL 3

Apare COPILUL MINUNE trăgând de o sfoară maşina JOH-A 13

COPILUL MINUNE
Iată ce am inventat.
Nimeni nu mi-a arătat.

JOH-A 13 e o maşină colosală, cu sclipiri metalice şi răsunete melodice.
CORUL FEMEILOR DESTRĂBĂLATE se prosternă în faţa lui JOH-A 13 şi-l divinizează.

COPILUL MINUNE
Vă voi spune o poezie
Dedicată mie.

TOŢI
O ascultăm
Te ascultăm
Ne prosternăm.

COPILUL MINUNE
Bate văzduhul
sângele viu,
În gură apă
suptă
crescută,
Bătrânii aţipesc
Strămoş noduros
Dinţii albi
Părul gălbui
Atât cer e sus.

FEMEIA PĂRĂSITĂ
Ascultaţi acest copil
Să punem societăţii dinamită cu fitil
Societatea e o focă
Vine acum o nouă epocă.

TINERII AVIATORI
Să ţinem discursuri!

GRUPUL MUNCITORILOR MINIERI
Să constituim un sindicat!

TOŢI
Da! Da!
Un sindicat!

ROBOŢII cad în faţa lui JOH-A 13 şi-l imploră.
JOH-A 13 e numai lumină orbitoare.

Dintr-odată apare

COMITETUL SINDICATULUI POPULAR
Noi suntem comitetul
care face caietul
Cu sarcini.
Pe margini
Cu îndatoriri.
Nu există firi
Un singur tip.
Să nu te miri,
Un singur chip.
Oamenii la fel
Toţi un fel.
Către ţel
La fel
Prin ploaie, prin vânt
Pe buze cu cânt
Înainte proletari
Fiţi tari!
De nu, veţi mânca puşcăria
Nu vom admite anarhia.

COMITETUL SINDICATULUI POPULAR se aşază în faţa lui JOH-A 13 pe o banchetă. TOŢI se închină în faţa lor.

TOŢI (în cor)
Să luptăm
Să dărâmăm
Refren: Societatea blestemată
Burghezia spurcată
Să inaugurăm
Tragismul
şi
Ţărănismul.

ÎN GENUL LUI... ION I. CANTACUZINO[110]

Note pentru ceasul acesta[111]

Studiul acesta a fost scris la ora patru. Deci acum mai bine de două ceasuri. Viaţa modernă este exasperantă. De la un ceas la altul, un nou imperativ. Dar rândurile acestea rămân ca o prehensiune a vieţuirii de atunci. Semnificative, în orice caz, pentru lumea din jurul nostru.

Ora şase jumătate.

Psihologia vremurilor de azi[112]

Vremea de azi are psihologia şi sociologia ei.

Sânge

Până azi, oamenii au trăit în superstiţia culturii. Cultura? Ea împiedică omorurile, incesturile, torturile. Orice manifestare a vieţii autentice. Orice emoţie care electrizează pe cel ce participă, vibrant, la ea. Şi mai departe, emoţia acută perceptibilă celor pentru care ea poate deveni o tematică modernă şi colectivă. Cultura deci, cantitativ şi calitativ, era bariera în drumul spre trăirea totală ce ascultă numai de chemările obscure ale sufletului, de ceea ce e josnic, violent, crud în el. De ceea ce e sângeros. Teama de sânge...

Depăşire

Noua fiinţă totalitară, elaborat al atmosferei contemporane, va depăşi cu justeţe un aşa senil concept. Ea nu va cere distracţii mici; ci nevoia acută, care e un imperativ, a senzaţiei puternice, perceptibilă oricui vrea alte excitante. Evaziunea în lumea iraţională, în misticism, în filosofia bergsoniană, în trăirea nemijlocită a faptului condamnat de legi, iată ce vrea.

Să nu ne stăpânim

Aruncare fierbinte, clocotindă, în viaţa dârză, cărnoasă, arhaică, în armonia trupurilor libere şi goale, primitive, dezordonate. Contra cărţilor.

Câteva exemple vor fi de ajuns. Citind *Cinna*, un om s-a împăcat cu duşmanul lui. Un zgârcit, după ce a văzut piesa lui Molière, a devenit mai cuminte. Un fumător de opium a renunţat la viciul lui după ce avusese în mână *Fumée d'opium* de Claude Farrère. Am cunoscut chiar o femeie care a încetat să-şi înşele bărbatul fiindcă o impresionase sfârşitul Doamnei Bovary.

Iată unde duce intelectualismul livresc! Lecturile sunt cel mai mare pericol pentru oricine doreşte o viaţă autentică, insurecţională.

Fără scop

Acte făcute numai pe plan biologic, grav. Cu surâs de copil obraznic pe buze. De ce le facem? Iac-aşa! Halandala. Potenţarea unei activităţi fără

finalitate, superbă în inutilul ei vital. Simptomatic pentru cultul inconştientului.

Dar, pentru că vorbim de finalităţi, am putea renunţa şi la obiceiul intelectualist al cărnii fierte. Carnea *crudă*, *în sânge mult*, e imperativul igienic al unui tineret pentru care hainele nu înseamnă nimic, dornic de sânge sălbatic. Minunată imprevizibilitate a actului adânc înfipt în suprema energie, în tensiunea beţiei. Suprem paradox al vitalităţii de expresie care dovedeşte decadenţele. *Decadenţe*: a bunului-simţ, a inteligenţei, a normalului, a sănătăţii sufleteşti...

Idealul nou nu mai poate fi al unei societăţi ordonate, ci numai al hoardelor barbare. Proiecţia visului modern se face în clanurile de Hotentoţi.

Dansul morţii

Expresie vie şi organică a vitezei efemere şi fluide, moartea e potenţializarea maximă a energiei. O iubim. Aci văd cultul adevărat al generaţiei de azi, aceeaşi care a desfiinţat portul corsetului condamnat de toate somităţile medicale ale lumii[113]. Aci văd superba vitalitate gratuită – în dansul spre moarte al animalului căzut în clipa de supremă potenţare spontană. Emoţia autenticizării libere duce la o dezlănţuire animalică a energiilor, sub impulsul gesturilor tiranice, pe care ceasul nostru le trăieşte în fiece secundă, divin şi exasperat.

Vrem să fim animale

Trăirea în ritm agresiv e sătulă de viaţa în cadrul stăpânirilor. Cerem omului să redevină animal. Obscuri, inconştienţi, vor da atunci curs liber şi vioi ambiţiilor lor ascunse. Fiecare va satisface vechile lui dorinţe. Fără frică, cu pasiune dulce şi crudă. Realizările efective ale impulsurilor sângeroase vor înfăptui întoarcerile totale la animalitate.

Revenirea noastră în vaste cocini pline cu lături violente, în grădini zoologice organice. Adio străzile, casele, tribunalele, sergenţii.

Da, vrem să fim animale.

Cum vor fi oamenii de mâine

Setoşi de harţă şi de sânge, ne vom năpusti unii asupra altora. Va veni ziua când, liberaţi de jugul moralei, ne vom arunca toţi în vâltoare, cu topoare, cuţite sau cu ce vom găsi sau apuca. Atunci să vezi, domnule cu teorii sociale, asasinate în massă, omoruri ce se vor ţine lanţ, trăiri şi ciocniri pur fizice. Oamenii aruncaţi unul asupra altuia în fluidul desăvârşit, pe care sportul de azi îl anunţă numai.

Ai ceva cu vecinul tău de astăzi? Vreo veche duşmănie? Sau poate că nu-ţi place insul ce stă lângă tine la cinematograf? Nu vei mai avea niciun motiv de refulare, îţi poţi consuma energia în bătăi cumplite, în sfâşieli cu dinţii, cu ruperea părului din cap. Femeile, intrate în transă la aceste spectacole de elan vital, vor încuraja luptătorii absurzi prin ţipete războinice inspirate de fiorii bergsonismului iremisibil. Lupta, lupta supremă, omul se aruncă asupra celuilalt om, unghiile, unghiile ascuţite îi intră în carnea atât de frumoasă, atât de bronzată, ce frumos e, şi curge sângele încet şi cald, şi-l simţi, îl simţi cum se prelinge, cuţitul străbate văzduhul gigantic şi se implântă în pieptul puternic, trupul se îndoaie, puţină linişte, şi apoi răgetele femeilor zvelte umplu văzduhul... Huiduind sălbatic, urlând libertatea nestăpânită a barbariei lor, oamenii de mâine, autentici şi sinceri, animale impulsive şi sublime, se vor arunca în cuţităria generală până la exterminarea totală!

De la sport la nebunie

Apologia impulsivităţii o fac convins că cerebralul nu poate înţelege o viaţă unde primatul îl are violenţa, unde tonicitatea e a faptei ucigaşe.

Precipitat al progresului senzaţional, se pregăteşte trăirea nebună.

Văd ceea ce ne pregăteşte sportul dezlănţuit şi nemărginit, exaltat până la absurd, văd trăirea arogantă a vitalităţii şi consecinţele ei, jafurile, omorurile, animalitatea sălbatică, moartea. Văd negru înaintea ochilor. Apoi, văd sângele roşu.

ÎN GENUL... UNUI BĂIAT SERIOS

O lungă scrisoare de la Paris

Paris, 18 octombrie 1933

Dragă Gigi,

E două săptămâni de când sunt la Paris şi abia m-am reobişnuit cu viaţa cu totul diferită de cea din Buc. Fac un effort imens ca să-ţi pot scrie, dar prea aş fi aiurea ca tocmai ţie să nu-ţi răspund. O duc într-un tempo teribil. Ieri am primit epistola ta care m-a găsit brusc într-o viaţă atât de ocupată, dar „trebuie“ şi acest trebuie e mare şi vrând nevrând dimineţile merg zilnic la spital, aşa că vezi sunt de pe acum destul de ocupat. Am voiajat foarte bine, m-am distrat în tren cât se poate de bine şi foarte simpatic. Tremur însă la gândul că acum trebuie să învăţ mult, mult de tot. Tu cum o duci cu şcoala? Şi ca doctor îţi dau sfatul să te odihneşti cât de mult. Eu însă învăţ,

căci învăţătura la medicină are un antrenament special pe care acum l-am prins şi de frică să nu plece nu vreau să las nicio zi fără să lucrez!

Aici e vreme frumoasă; s-au deschis toate teatrele cu piese, însă ca de obicei uşoare, aşa e aici, sau vezi comedii d-astea cu care m-am plictisit sau trebuie să vezi *Andromaca*, *Cidul*, sau mai ştiu eu ce erou din Antichitate de care... m-am plictisit cam de mult. Dar văd că am aerul să critic teatrul parizian despre care toată lumea spune numai bine. Sandu mi-a scris că Dorel şi-a luat bacalaureatul. Bravo lui, felicită-l din parte-mi. Zii, la anul pe vremea asta eşti studentă în medicină? Lasă că mai ai vreme pentru atâta muncă, azi după 4 săptămâni că am învăţat încontinuu m-am odihnit o zi, aş vrea numai să dea un rezultat bun şi favorabil! Nu sunt deloc pretenţios, ce zici? Aici nimic nou... decât că am remuşcări că nu am învăţat nimic în Bucureşti şi altfel... aştept să vie vacanţa... să mă mai odihnesc şi să mă mai distrez puţin... am nevoie de toate. Dar văd că devin cam... liric. În tren am citit *Patul lui Procust*, o carte foarte interesantă şi care nu e lipsită de problematică. Dar acum n-am timp de citit. Am luat tocul în mână cu intenţia de a-mi odihni mădularele. Dar, ştii, când intri în horă e greu să te degonflezi pe urmă.

Am fost săptămâna trecută în excursie la Berck-Plage[114]. Am făcut plaje câte 5 ore pe dimineaţă, am alergat câte alte 5 ore pe după masă. Ieri şi azi dimineaţă, am stat închis pentru 24 ore în spital cu telefonul alături, care în fiecare clipă putea să sune şi să mă cheme la cine ştie ce nenorocit. Dar până atunci am putut să-mi fac de cap. Şi să vezi că acest făcut de cap nu era prea al dracului căci am început să mă gândesc la tine, la vacanţa trecută şi la noi doi. Când îmi aduc aminte în această plictiseală ţeapănă de veselia avântată de atunci, cum o numeşti tu, îmi vine să spun „deşertăciunea deşertăciunilor“ căci în fond nu era nimic de pe urma căruia mie sau altuia să poată rămâne ceva. Dar poate că e mai bine aşa când nu se creează niciun fel de complicaţii sentimentale sau morale. Î? A fost un fel de cobzeală fără gravitate. Şi acum gata cu această viaţă uşuratică, m-am înapoiat în vâltoarea Parisului unde mă agit toata ziulica şi mă căznesc să nu fiu prea bleg şi să profit de toate câte îmi oferă Parisul.

Despre ce-mi vorbeşti în epistola matale anterioară, sunt gânduri pe care le aveam când eram ţânc mic în anul I de medicină... dar acum din fericire nu mai asimilez persoane de sex opus simpatice cu acele care le văd la spital... căci prea mi-ar trece pofta de orice. La Berck-Plage am văzut şi eu ce e o mare franţuzească şi ce e aia flux şi reflux căci nu le cunoşteam. Dar prea trebuie să umbli mult ca să dai de apă. Despre ce am văzut acolo o să-ţi povestesc lucruri... nescribibile.

Am auzit că aţi fost după plecarea mea pe munţi. Aş vrea să văd şi eu frumuşeaţa naturii din acele meleaguri văzute de dvs. Eu nu ştiu în ce munţi aţi fost, lipsindu-mi distincţia necesară pentru a merge în munţii „cutare“. Anul trecut Coca scria din Buşteni 7-8 pagini (à propos, o dorinţă a mea de mulţi ani de zile, nerealizată, pe care nu mi-a satisfăcut-o nimeni e aceea de a primi o scrisoare nefrancată, cu taxa de plată). Şi mie îmi place pe munţi.

Parcă îmi curăţ sufletul în atmosfera lor pură. Niciodată nu am impresia existenţei sufletului mai pronunţată, decât când respir aerul munţilor. Cât de mult te fortifică vântul care bate neîntrerupt pe la urechi şi formează o viguroasă simfonie a încrederii şi cum îţi desfată ochiul acele privelişti minunate care te fac taciturn şi înţelegător. Sunt sătul de oameni.

Adevărul e că aici am intrat într-o societate destul de simpatică. E şi Lola şi dra K. pe care le cunoşti. Intră aci şi... „cobza“ de care ţi-am vorbit, iartă-mi te rog expresia, dar cu tine ştii că vorbesc de toate fără înconjur. Mai bine aşa. Pot să-ţi spun că am discutat cu aprindere zilele astea dacă o fată trebuie să vie în noaptea nun... virg... sau nu. Lexi a spus că nu... Eu am fost pentru soluţia „reparării“. Ce crezi tu? Acum stau la noi pe terasă, e 10 seara, o seară minunată cu o lună tare înfiptă. Acum trei ani aş fi putut să mă uit la ea şi să fac tot felul de visuri. Acum, mă uit numai ce turtită e şi mă-ntreb numai dacă acolo nu ar fi mai mult loc pentru medici decât ce e în Buc. sau la Paris. – Divaguez. Dar cum vezi am fost în stare să fac aşa mare ispravă: 5 pagini mari şi nu m-am oprit deloc, am scris neîntrerupt. Este un adevărat record pentru mine! Noapte bună, chiar de vei primi scrisoarea la 8 dimineaţa. Păcat că nu te văd – am mai avea de vorbit. Trebuie să scriu un articol despre avort, sau mai bine despre crima în doi, unde bărbatul e sucub şi femeia e incub. Ce părere ai?

Cu drag de la al dv

Basil

P.S. Am auzit că a apărut o carte nouă de Mircea Eliade. Te rog să mi-o trimiţi cât de curând. Ce filosof!

ÎN GENUL LUI... PETRE BELLU[115]

COLECŢIA CELOR 15 LEI

PETRE BELLU

SUFERINŢELE UNUI TÂNĂR PROLETAR[116]
SAU
NEVINOVĂŢIA ŞCHIOPULUI

CU O PREFAŢĂ DE
PANAIT ISTRATI

EDITURA IG. HERTZ

Prefaţă[117]

Petre Bellu nu e un om din ăla cu şcoli şi cu diplome, e un revoluţionar autentic, adică un ins singuratic şi cu adevărată cultură. Pe aceasta el a dobândit-o în cafenelele Corso, La tarapanaua Antimului şi alte bodegi şi localuri. Prostomania oficială ar zice despre Bellu că *nu a studiat monşer*, dar oamenii fără prejudecăţi îl vor aprecia şi gusta. Romanul care urmează este o capodoperă ce n-a mai fost şi nici n-o să mai fie, afară bineînţeles de cărţile mele, dar acestea nu contează, pentru că eu stau prea sus ca să mă pot compara.

Copii revoltaţi împotriva părinţilor, guvernante sătule de viaţă, muncitori secătuiţi de patroni, prizonieri chinuiţi de poliţie, oameni fără scrupule, o voi fraţii mei de vagabondaj şi simţire, citiţi această carte editată de domnul Marton Hertz cu care ne-am pus bine. Citiţi, şi apoi, sinceri şi scârbiţi, înjuraţi de prin gunoaie, maidane, abatoare sau unde oţi fi, să vă descărcaţi sufletul.

Domnişoarele de familie bună citind acest volum vor simţi fiori nebănuiţi. Aviz amatorilor.

Panait Istrati

SUFERINŢELE UNUI TÂNĂR PROLETAR SAU NEVINOVĂŢIA ŞCHIOPULUI

Capitolul I

„Mii de draci“, zise contele cu ţigara în gură şi scuipând printre dinţi. Apoi apăsă cu degetul pe butonul de la sonerie aprinzându-şi un chibrit. Femeia care stătea în faţa lui era frumoasă, dar de o paloare mortală. Lacrimi se prelingeau pe faţa ei fină şi distinsă. Cu o batistă de mătase în mână implora cu un gest umil şi suav.

Când lacheul îmbrăcat în culote scurte şi ciorapi albi intră în odaie şi aşteptă lângă uşă ordinele stăpânului său, ea însă, prevăzând ce va urma, îşi pierdu minţile şi începu să urle cât o ţineau puterile:

— Bestie, fie-ţi milă de copilul tău, sânge din sângele tău...

Dar contele asculta impasibil şi rece. Ea continuă:

— N-auzi, tată denaturat şi mârşav, mă laşi pe drumuri?...

— De unde vrei să ştiu că e copilul meu, răspunse bărbatul. Ştii prea bine că nu se poate să fie al meu... Eşti o şantajistă ordinară. Na-ţi zece mii de lei, pe care ţi-i dau numai din bunătate şi fără nicio obligaţie – şi pleacă.

După ce luă banii, femeia se văită încet, apoi izbucni:

— Ticălosule, nemernicule, canalie, ciumă ce eşti, banditule, cutră afurisită...

Urlă, scrâşnind din dinţi.

Contele nu-şi pierdu cumpătul. Făcu un semn servitorului. Apoi:

— Ieşi afară, femeie decăzută şi şantajistă, zise contele pe franţuzeşte.

Lacheul îmbrânci femeia pe scări, unde ea căzu grămadă. Iar contele care stătea să plece la o orgie îşi puse mănuşile de piele şi îşi mângâia mustăţile lungi şi negre.

Capitolul II

Femeia aceea era mama mea!

Prăvălită de brutalităţile societăţii bogate în noroiul vieţii fără speranţe, era compromisă pe veci. Fecioară sedusă de un conte satir, june parfumat şi orgolios, a ajuns prostituată într-un bordel de la marginea oraşului, într-un cartier murdar şi infam, pradă unei soarte vitregi. Acolo m-a născut pe mine, într-o noapte de iarnă cu vifor şi crivăţ. Moaşa, o babă hâdă, sinistră şi vicleană, a fost adusă pe vântul cumplit. Cucuvaele cântau în orele acelea, funebră prevestire a unui viitor crud.

Cele ce urmează sunt numai adevărul. Tremuraţi, doamnelor şi domnilor, căci veţi auzi lucruri monstruoase! Să ştiţi însă că toate sunt riguros exacte şi că aci e viaţa unui biet proletar candidat la sinucidere, al cărui singur avantaj în viaţă a fost că era şchiop din naştere.

Capitolul III

Căci eram şchiop. Se vede că din căzătura mamei pe scările vilei elegante de unde fusese izgonită de valeţii boierului. Când şi-a dat seama de infirmitatea mea, mama strigând îngrozitor era paralizată de groază. O spumă albă îi apăru în colţurile gurii şi se bătea cu pumnii în cap.

— Oooh!... se văita ea şi clănţănitul dinţilor ei se auzea până la băcănia din colţul străzii. O! Dumnezeu blestemat, ce-ai făcut!!...

.....

Aşa, şchiop şi mic, am crescut în acel bordel situat între un abator şi un spital. Aliniat deci în rândul mizeriilor umane. Umilinţa a fost primul meu dascăl şi am văzut de timpuriu că prostituatele sunt mai nobile cu mult şi mai superioare decât femeile cinstite. Prostituatele sunt sfinte. Ce sunt femeile cinstite? Nimic. Dar femeile care îşi vând trupul sunt simţitoare. Ele

nu refuză din încăpăţânare nejustificată şi stau pe un plan moral inaccesibil. Plus că sunt semnul unui viitor mai bun. Şi o vie sfidare făţărniciei care interzice căutarea paternităţii.

Capitolul IV

Dar femeile acelea n-au fost numai un stimulent pentru gândirea mea, ele au sădit o patimă în sufletul meu. Mamei mele pe care cu adevăratul ei nume o cheamă Vauvrina i se spunea în casa aceea „Messalina“. Era foarte respectată de celelalte pentru că era econoamă şi pusese ceva bani la o parte. Cât, nu se ştia însă. Printre femei erau tipurile cele mai felurite. Ţin minte pe una Ana, o fată stăpânită de dorinţi exaltate, socialistă şi care ţinea discursuri revoluţionare în timpul acuplării. Mai era una oacheşă şi înaltă, zisă Carmen, zisă Spaniola, o femeie isterică şi vicioasă. Era perversă şi râdea în hohote la orice ocazie.

Printre florile care trăiau în această autentică putoare morală, eu m-am agăţat de una tânără şi frumoasă. Pentru că era mândră şi retrasă, celelalte îi spuneau „Regina Ostrogoţilor“ sau chiar când se certau „Madona Otrăvită“. Ce m-a atras la ea? Sângele nobil care curgea în vinele mele mă apropia de o fiinţă rezervată şi care-şi ţinea rangul, probabil. Am avut-o la vârsta de trei ani.

Capitolul V

De atunci încolo, viaţa mea sexuală a mers într-un ritm rapid. Aveam raporturi zilnice cu femeile din jurul meu, dar mai ales cu „Regina“. La cinci ani, ajunsesem să posed toate tainele rafinamentelor sexuale. Femeile se băteau după mine.

— Şchiopule, îmi ziceau ele, ai sexappeal!

Şi eu nu mai puteam de bucurie.

Adeseori însă se dezlănţuiau scene penibile. Îmi aminteau propria mea soartă. Era atunci când vreuna din prostituate încerca să arunce asupra unuia din vizitatori paternitatea unei sarcini la începutul ei.

— Mizerabile! le auzeam văitându-se, m-ai nenorocit!

Insultele, vorbele grele, blestemele şi înjurăturile se ţineau lanţ. Femeia, tremurând amar, ţipa:

— Ah! Ah! Vai mie, fiinţă oropsită...

Omul nu se lăsa mai prejos.

— Viperă, vrei să mă prosteşti...

Restul nu se mai auzea. Căci urmau bătăi grozave, cu femeile turbate care urlau în cor: Moarte lui!

Capitolul VI

Aveam opt ani când „Regina“ mi-a spus că a sosit timpul să încep să câştig singur.

— Cum? am întrebat-o.

Era o seară cu lună plină ca o femeie borţoasă, cu mirosuri puhave ce se ridicau din maidanele pline cu bălării. Amanta mea mi-a destăinuit gândul ei. O ascultam prosteşte expunând macabrul plan. Trebuia să pătrund în odaia mamei şi să fur din dulap banii pe care îi strânsese în atâţia ani de luptă şi amar. Bine, am zis. Am pătruns în toiul nopţii în odaia mamei. Femeile făceau toate chef jos în odaia cea mare. Cu o cheie falsă am deschis dulapul. Am luat banii... Când tocmai... uşa se deschide şi intră mama cu un client vechi al ei, un cocoşat mic şi negricios. Cum mă văd, se reped la mine. Am scos revolverul pe care mi-l daseră nişte derbedei din mahala cu care legasem o strânsă prietenie.

— Înapoi, pezevenchiule, se răsteşte cocoşatul.

Mama s-a repezit urlând să mă bată. Atunci am tras.

Da, am tras. Trei gloanţe. Un strigăt, şi mama cade la pământ. Cocoşatul sinistru începe să suduie:

— Nemernicule, holeră, păcătosule, ce-ai făcut?...

Atunci am mai tras un glonte şi a căzut şi el într-un lac de sânge.

Capitolul VII

Procesul...

Sunt acuzat de asasinat. Ha! Ha! Sunt un asasin, ba bine că nu. Un „bandit ordinar“, cum zice presa. Am ucis un om.

Da, numai unul, căci mama a scăpat. Rănită uşor, s-a vindecat complet. Ne-am împăcat de mult şi mi-a angajat un avocat mare (cu care trăise pe vremuri) care ne-a garantat achitarea.

Procurorul a vorbit întâi. S-a uitat la mine înfricoşat şi a început să debiteze prejudecăţi:

— Criminalul acesta... a ucis... aproape paricid... beţiv... ocnă... pedeapsă maximă...

Avocatul, un domn înalt, slab, cu părul cărunt, ochelari de aur şi surâsul suav, a vorbit mult şi frumos.

— Priviţi, a spus el, această inimioară scumpă, un omuleţ chinuit, o biată fiinţă firavă căzută fără voie în mocirlă. Ce drept avea omul acela, care venise cu banii lui să siluiască o nenorocită, să se arunce asupra lui? Asupra lui, un biet copil nevinovat, infirm...

Ultimul cuvânt a avut efectul dorit. Avocatul a mai vorbit cu talent despre proprietatea privată ca sursă a atâtor crime şi a promis că voi duce de aici înainte o viaţă exemplară.

Am fost achitat.

Seara, mama a dat masă mare. Am stat cu toţii până la ziuă. Ce-am băut! Ce-am petrecut!... „Regina“ s-a împăcat cu mama şi „ţaţa“ a spus că de când e n-a pomenit aşa chef. Iar Felicia, o „damă“ nouă pe care încă n-o cunoşteam şi care fusese şi ea la proces, a imitat, în hohotele de râs ale tuturora, pe avocatul meu. Şi ce ore am petrecut cu Felicia, excitată la gândul că se culcă cu un asasin precoce!

Capitolul VIII

Anii au trecut... La nouă ani, am scris primele mele poezii... În acelaşi an eram numit subdirector al secţiei literare la editura Marton Hertz.

Un an mai târziu... Am zece ani. Mama se retrage din bordel. Biata femeie... Şi-a adunat suma şi se poate muta singură. Eu sunt ales preşedinte pentru România al „Asociaţiei prietenilor U.R.S.S.“. Încă cinci luni... şi pot citi într-un jurnal, sub numele meu, inscripţia: „Al doilea Panait Istrati al nostru“.

E gloria. Mama plânge de bucurie.

Capitolul IX

Într-o dimineaţă, servitorul îmi aduce în biroul meu de la editură o carte de vizită. O ridic de pe tavă şi citesc:

WALDEMAR CONTE DE LAPIS-LAZULLI

— Cine e domnul? întreb. N-am timpul...

Dar uşa se deschide şi apare o stafie comică. Mă abţin să nu râd. E un omuleţ bătrân, bătrân, cu părul şi barba albe, murdar, cu o redingotă până în pământ, cu ochelarii căzuţi pe nas, cu mâinile tremurânde. Servitorul vrea să-l dea afară, dar bătrânul se aruncă în genunchi în faţa mea şi-mi zice:

— Nu mă recunoşti? Sunt tatăl tău! Contele... fiul meu...

Fac servitorului semn să iasă, ca să nu mă compromit faţă de o slugă, şi încep să râd:

— Ia mai taci, lichea bătrână... Eu, fiul tău? Bine aş mai arăta! Crezi ca mama nu mi-a spus că în timpul când ai cunoscut-o, atins de o boală teribilă, erai impotent... Crezi că se prinde la mine? N-ai crezut-o tu pe ea când a venit să te ducă. O să te cred eu!

— Unde e mama ta?

— E bine, îi spun, şade singură într-un apartament modern, într-o casă nouă.

Contele scăpătat se târăşte la picioarele mele. Îmi povesteşte că şi-a tocat toată averea. Urmărit de creditori, sărăcit, bolnav putred, a venit la mine ca la o ultimă speranţă.

— Fiule...

— Să taci cu „fiule“, ţi-am spus-o. Dar pentru că eşti stârv şi ridicol, o să-mi fie milă de tine. Mama are nevoie de un majordom bine stilat în casa ei de la ţară unde primeşte toată elita bucureşteană. Pentru meseria asta eşti destul de bun. Te angajez cu cinci mii de lei pe lună.

— O! viaţă blestemată, exclamă bătrânul conte gârbovit, iată care este soarta mea. Dar fie!

Şi-mi mulţumi călduros.

ÎN GENUL... REVISTEI *CUVÂNTUL LIBER*[118]

Memoriei veşnice a lui Nae Caţavencu

...aceluia care
Democraţia ar sprijini
Şi monstruoasa centralizare
Ca pe o spaimă ar goni-o.

(Dintr-o poezie publicată într-un ziar din anul 1866, citată de Titu Maiorescu în *Critice*, vol. I, p. 33)

credinţa noastră
(manifest-program)[119]

Revista noastră apare într-un moment când sunt chestiuni importante şi arzătoare la ordinea zilei. Ele stau într-o indisolubilă legătură cu frazeologia conservatoare azi la modă. E uşor să iei peste picior ideile de libertate şi egalitate şi unul dintre cei mai îndârjiţi conservatori, Caragiale, a făcut-o – s-o recunoaştem – cu destul talent. Dar satira lui este o armă cu două tăişuri. Onorabilii de astăzi ar face bine să citească şi discursul lui Farfuridi, unde sunt atât de bine descrişi. Ascultaţi. Nu vorbesc oare la fel? Nu spun

ei: chestiuni politice de la care atârnă viitorul, prezentul şi trecutul ţării? Nu vorbesc ei de zguduiri şi idei subversive? De poporul, naţiunea, România, ţara în sfârşit care a dat mereu în orice ocazii solemne probe de tact, cu bun-simţ, pentru că Europa... de la care putem zice depinde? Le vorbeşti de reforme? Ei răspund: Din două una, daţi-ne voie: ori să se revizuiască, primim! dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primim! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, şi anume în punctele esenţiale... Din această dilemă nu puteţi ieşi. Am zis!

Aţi recunoscut stilul modernilor noştri conservatori.

A rămas acelaşi cu cel de altădată.

Ei bine, noi voim să rupem cu această tradiţie şi să aducem un cuvânt cu totul nou.

Faţă cu o asemenea declaraţie, oricine e în drept să se întrebe care sunt ideile noastre. Le răspundem: ele sunt simple.

Iată ce zicem noi, şi împreună cu noi trebuie să zică de asemenea toţi aceia care nu vor să cadă la extremitate, adică, vreau să zic, să fie moderaţi. Toţi aceia care nu se lasă tentaţi de exagerаţiuni, care vor să lupte contra ideilor reacţionare. Noi respectăm ideile, opiniunile, numai să fie sincere. Respectăm orice opiniune. Dar să nu ni se vină cu idei învechite, cu opiniuni ruginite şi să ne sperie mereu cu Rusia bolşevică, cu Europa, cu zguduiri, cu teorii subversive. Asta nu mai merge. Ştim noi ce valorează; nu se prinde. Astfel de opiniuni nu le respectăm, să ni se dea voie s-o spunem. Şi dacă ni se pomeneşte mereu de istorie, apoi să vedem dacă e vorba de istorie şi de tradiţie, să vedem ce te-nvaţă istoria mai întâi şi-ntâi? Or, să ştie onorabilii conservatori că mai întâi şi-ntâi istoria ne învaţă anume că un popor care nu merge înainte stă pe loc. Ba chiar dă înapoi. Căci legea progresului aşa este, că cu cât mergi mai iute, cu atât ajungi mai departe.

Da! progres! progres fără reticenţe, fără conservatorism.

Ni se vorbeşte de alte ţări, de experienţe dictatoriale. Mai bine să privim surorile noastre de gintă latină. Au trădat ele cauza libertăţii? Nu!

Progresul! În zadar vin conservatorii cu gogoriţe, cu invenţii antipatriotice, cu Italia revizionistă, ca să amăgească opinia publică. Noi suntem adversarii declaraţi ai violenţei. Dar ştim şi afirmăm că lupta electorală este viaţa popoarelor. De ce să te revolţi împotriva adevărului? În contra dreptului?

Vom fi întrebaţi în numele cui vorbim. Răspundem: în numele tinerimii.

Noi suntem reprezentanţii grupului tânăr, inteligent şi independent.

Ni s-a făcut o imputare şi suntem mândri de ea! Să o ştie domnii din tabăra burgheză. O primim! Ni s-a făcut imputarea că suntem foarte, că suntem prea, că suntem ultraprogresişti, că suntem liberschimbişti, că voim progresul cu orice preţ.

Da, da, da, de trei ori da. Voim progresul şi nimic alta decât progresul: pe cale politică, socială, economică, administrativă, financiară, fiscală, morală, medicală, ştiinţifică, filosofică, religioasă, literară, penală, constituţională,

specială şi generală. Da, suntem ultraprogresişti, suntem liberschimbişti, suntem libermoralişti, suntem ateişti, suntem liberpansişti! Susţinem scrierea numelor proprii şi a titlurilor cu litere mici, pentru că, dacă până acum s-au scris cu litere mari, de ce progresul veşnic să nu ducă spre scrierea lor cu litere mici? O repetăm tare şi răspicat: suntem pentru nudism, pentru vegetarianism, pentru naturalism, pentru umanitarism, pentru gandism, pentru realism, pentru liberscrisism, pentru eliberarea insulelor Filipine de sub jugul american, pentru libera Irlandă, pentru reducerea orelor din programul şcolar, pentru desfiinţarea martirajului tineretului prin examene, pentru eliberarea puşcăriaşilor din temniţe.

Conduşi de aceste idei, am fundat în ţara noastră revista *Cuvântul liber*, pentru că suntem pentru libertate, pentru descentralizare, pentru că nu admitem epitropia capitaliştilor asupra noastră. Revista noastră, dar, noi, ce aclamăm?

Trebuie să spunem că din punct de vedere economic stăm rău. O criză grozavă bântuie. Ea loveşte în muncitorime. Şi noi aclamăm munca, travaliul, care e persecutat în ţara noastră! Muncitorii, proletarii, sunt persecutaţi.

Ce zice revista noastră, ce zicem noi? Această stare de lucruri este intolerabilă! Muncitorii noştri nu se bucură de libertate, şi unde nu e libertate, acolo e opresiune, şi o societate fără libertăţi va să zică că nu le are. Până când să n-avem şi noi proletarii noştri? Socialiştii, comuniştii noştri? Ateiştii noştri? Nudiştii noştri? Amoraliştii noştri? Anglia are comuniştii săi, Franţa are social-democraţii săi, până chiar şi Turcia are ateiştii săi, în fine, orice naţiune, orice popor, are revoluţionarii săi! În Iaşi, de exemplu – permiteţi-mi această digresiune, este tristă, dar adevărată –, în Iaşi, în arestul preventiv, nu e niciun comunist român! Şi cu toate acestea toţi comuniştii, toţi adventiştii, toţi libercugetătorii sunt ruşi! Explicaţi-vă acest fenomen, acest mister, dacă mă pot exprima astfel! Proletariatul comunist român e admirabil, e sublim putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire. Cum zic: starea aceasta de lucruri e intolerabilă, ea nu poate dura.

După ce am vorbit, dar din punctul de vedere istoric şi din punctul de vedere de drept, voi încheia cât se poate de scurt. Mă voi întreba: care este scopul revistei care apare azi cu încredere? Şi voi spune: scopul este ca proletariatul să fie bine şi tot proletarul să prospere!

Iată noul nostru cuvânt, ce n-a mai fost încă auzit şi pe care îl trimitem şi domnilor conservatori cu sfatul de a înceta să ni-l citeze pe Caragiale.

Să privim înapoi. Şi apoi înainte. Am luptat şi am progresat. Ieri obscuritate, azi lumină, ieri bigotismul, azi liberpansismul! Iată avantajele progresului. Iată binefacerile unui sistem curat constituţional!

tudor teodorescu-branişte[120]

ÎN GENUL LUI… MIHAIL ILOVICI[121]

Lămurire

De curând, dl Mihail Ilovici a publicat un volum purtând titlul de *Negativismul tinerei generaţii*, anunţând în acelaşi timp apariţia unui al doilea: *Constructivismul tinerei generaţii.* În răstimpul dintre ieşirea la iveală a primului şi tipărirea celui de al doilea, dl Mihail Ilovici a suferit un grav accident de automobil. După ce medicii renunţaseră la aproape orice speranţă, tânărul autor şi-a redobândit totuşi puterile, a învins boala şi acum e în afară de orice pericol. Dovadă că, de îndată după ce a părăsit sanatoriul, a putut să înceapă un nou volum, pe care nu 1-a intitulat însă aşa cum se credea, ci – întrebuinţând o formă astăzi la modă, aceea a formării de noi substantive prin alipirea formei negative la început – *Nonbunulsimţismul tinerei generaţii*. În această carte, forma frazelor, a cuvintelor, stilul într-un cuvânt rămâne cel obişnuit al autorului. Documentarea – materialul bibliografic – la fel. Chiar titlul unor paragrafe nu s-a schimbat. S-ar părea că nu există nicio deosebire, la prima vedere. Şi totuşi există – una esenţială. În *Negativismul tinerei generaţii*, dl Mihail Ilovici vorbea fără înconjur de generaţia veche. O taxa drept *otrăvită*, *mincinoasă* şi *incorectă*. Declara, în numele tineretului, că *bătrânii nu sunt în stare să ne înţeleagă fiindcă îi cuprindem şi suntem prea mari ca să încăpem în ei*. Între bătrâni şi tineri exista, după autor, o *prăpastie şi o opoziţie fundamentală*, bătrânii *opaci*, *sexagenari îngălbeniţi* fiind *în faliment*.

Ce mai erau bătrânii? False valori, decăzuţi, ipocriţi, îmbâcsiţi de prejudecăţi, impotenţi, părinţi răi, care au dat exemplul unor moravuri urâte, mincinoşi, drojdia pământului şi mai rău. Şi ce propunea dl Mihail Ilovici? Propunea ca să nu mai fie crezut basmul lui V.A. Urechia în care „Ţara fără bătrâni“ era o ţară fără cap. Fiindcă un exponent cultural îmbătrânit nu mai face doi bani şi trebuie ars, căci un bătrân este mort şi o cultură n-are nevoie de morţi care se cramponează. Iată cât de categorică era atitudinea tânărului critic. Cu atât mai mare va fi deci mirarea celor ce vor citi rândurile ce urmează şi care constituie Introducerea la Nonbunulsimţismul tinerei generaţii, unde, precum se va vedea, cu o egală energie, dl Mihail Ilovici arde zeii pe care i-a adorat înainte de accidentul de automobil.

NONBUNULSIMŢISMUL TINEREI GENERAŢII[122]

Introducere

1. Lege: Nonbunulsimţismul e sinteza inculturii plus proasta creştere sau social-impertinenţa.
2. Adevărul asupra culturii filosofice a tinerei generaţii.
3. Mitul falselor valori.
4. Rolul domnişoarelor.
5. Trebuie arătat *tinerilor* că n-au dreptul să vorbească în numele întregii generaţii.
6. O lichidare: Mircea Eliade.
7. Imitaţia, superstiţia vocabularului: lipsa de viaţă.
8. Ilegitimitatea nonbunulsimţismului destructiv.

1. Ceea ce caracterizează în primul rând *noua spiritualitate* e lipsa oricărei culturi. Toată lumea citează toţi autorii, dar nimeni nu-i citeşte. Ajunge să răsfoieşti impresiile de călătorie ale unui jurnalist american în Rusia ca să afirmi, cu citate, că ai înţeles *specificitatea* bolşevismului mesianic. Cine cunoaşte autorii clasici? În schimb, *noţiunea răului în China*, *dinamismul civilizaţiei extremoccidentale* şi *sensibilizarea noii unicităţi* sunt cercetate pe baza studiilor lui Petru Comarnescu, Alfons Adania sau Emil Cioran, cu citate din revista *Discobolul*[123] sau *Răboj*[124]. Din aceste lecturi rezultă apoi îndemnuri la *trăirea exasperată*, la *transcenderea democraţiei*, la *întoarcerea la barbarie*, la aruncarea noastră *în braţele fatalismului biologic* sau la *lichidarea inteligenţei*. Aceste interesante idei nici nu sunt măcar luate de-a dreptul din autori ca Bergson, Sorel sau Spengler, ci prin citate de mâna a zecea, care dovedesc intoxicarea tinerei generaţii cu idei prinse ici şi colo, fără discernământ şi bună simţire, exploatarea lor în mod incorect prin scris, parada savantismului format prin expresii auzite la cursuri, la conferinţe şi zărite în jurnale – şi deci social-impertinenţa. Nu la întâmplare am pus înaintea calificativului care rezumă atitudinea odraslelor literare cu un an de studii la facultatea de litere şi filosofie adjectivul: social. Căci nimic nu le place mai mult decât acesta. Ei vor ca totul să fie social. Socialdemocraţie şi sociologie, socialmonografie şi socialfeminitate, socialdiferenţial şi socialevolutiv, socialbarba contelui Herman v. Keyserling şi socialgândirea lui Paul Valéry, fata socialmodernă şi viaţa modernă socialsacramentală, socialul devine un fel de microb care pătrunde oriunde, face ravagii în casele cele mai închise şi atacă cuvintele cele mai neaşteptate, ca bolile care lovesc în dreapta şi în stânga în fiinţele cele mai venerate şi le desfigurează fără milă.

O îndrăzneală fără pereche, o lipsă neasemănată de cultură, o insuficienţă verbală îngrijorătoare sunt câteva din trăsăturile *sufletului* care

vrea să ne facă să credem că e nou. Dar formula care îl rezumă: temeritate + proastă creştere + incultură e veche, atâta doar – trebuie recunoscut acest lucru – că niciodată n-a avut aşa amploare şi atâta succes.

2. Tinerii parveniţi ai literaturii sunt şi foarte mândri. Ei deţin doar monopolul atotştiinţei şi, mai ales, atotfilosofiei. Aci sunt la largul lor şi nu cunosc frâu. Şi totuşi, dacă fiecare e un fenomenolog, cunoaşte cineva originalul acestei filosofii? Cine a citit grelele volume ale filosofilor germani recenţi? Eliade de la Mirandole[125] poate? Realitatea e că îi cunosc foarte puţini specialişti şi ceilalţi au alte izvoare proprii. Afirmaţiile lor se întemeiază pe faptul că Petru Comarnescu, în *Cunoaşterea substanţial, patologic, gnoseologic şi ilogic trăită*, e de părere că în noua gnoseologie apare un criticism cinic şi lucid[126]. Acelaşi lucru îl crede cu convingere şi Petre Pandrea[127] în „Primatul fecundării revoluţionare“[128]. A trăi autentic, afirmă un alt june filosof şi publicist, e a trăi o perspectivă proprie, în studiul „Esenţialismul spaţiului şi substanţialitatea impenetrabilităţii“[129]. Tot el strigă ca noua generaţie să înlocuiască seriozitatea şi simţul normalului cu gnoseologia energetică-vitalistă[130], cum spune şi Bergson[131]. Şi câte citate din romane ca *Pentru un petec de negreaţă* de N.D. Cocea[132], din reviste ca *Zi şi Noapte*, *Johnny* şi *Zdup*! Pe când citate din *Oglinda lumii*, *Rebus magazin* sau *Gazeta jocurilor*? Dar de ce întrebare, când poate e lucru făcut? Şi, pe de altă parte, văd că am ales exemple greşite, căci acestea din urmă sunt nevinovate foi ilustrate pe care nu avem dreptul să le înjosim comparându-le cu veninoasele şi netrebnicele reviste care îşi spun lor înseşi că sunt ale viitorului.

3. Tineretul bucureştean s-a organizat în sindicat pentru ca să proclame geniali pe M. Eliade, P. Comarnescu şi ceilalţi. Se întâmplă ca ei să se certe, dar atunci aplică cu străşnicie principiul bandelor de gangsteri, după care rufele murdare se spală în familie, cu alte cuvinte, denunţarea la poliţie e pedepsită cu moartea. Denunţătorul în public este excomunicat fără ezitare. Toţi, de la *Cuvântul liber* la Em. Cioran, sunt de acord asupra principiilor esenţiale, şi restul e amănunt.

Dar trebuie să se spună odată minciuna tinerei generaţii. Să se distrugă falsele valori. Îndrăzneala, altminteri, va depăşi orice închipuire. C. Noica a şi proclamat în revista *Azi*[133] pe Comarnescu superior cu mult lui G. Duhamel, stilistul francez desăvârşit, unul din mânuitorii cei mai competenţi ai limbii franceze, sub cuvânt că ultimul, în *Scènes de la vie future*, o carte fără greşeală, refuză, pe când Petrică acceptă zicând chiar *săpunul cu care oamenii îşi spală murdăria fiinţei lor paradoxale, coarde de vioară pe care sufletul uman va plânge vibrând odată cu celulele animalului răpus şi rachete de tenis cu care omul trece într-o altă realitate de joc beat şi uitare a făr’ de legilor la care este forţat de însăşi natura*, dând şi alte dovezi de acelaşi fel de autenticizare. În grup, ei recunosc existenţa lumii numai pentru mărturia ce o dau puritatea lui Eliade, neconvenţionalismul lui Geo

Bogza, versul lui Dan Botta[134], monografiile lui Traian Herseni[135] şi vibraţiunea interioară din Em. Cioran[136].

Toate publicaţiile mânate de acest spirit dovedesc o decadenţă artistică şi mintală neîndoioasă. Acuz tânăra generaţie de necinste şi propun înlăturarea contemporanilor noştri inteligentofobi şi raţionalofagi.

4. Poate că se vor împotrivi domnişoarele. Le-ar fi doar imposibil să se întoarcă acasă şi să nu declare familiei adunate că au asistat la o conferinţă minunată. Cum ar putea pleca la orice oră la facultate sau la o sală să asculte dezbaterile asupra *Sufletului emoţional al fetei moderne*? Ce s-ar fi făcut ele fără şedinţele *Criterionului*? N-ar fi oare obligate să citească volume întregi pentru a justifica o părere asupra lui Lenin, Tamerlan, Cesar, André Gide, Mussolini dacă n-ar exista răspunsul: am asistat la o conferinţă despre el? Şi câte alte avantaje oferă acest sistem: ore ocupate după-amiază care altminteri ar fi consacrate poate menajului sau educaţiei! (Ferească Spiritul modern!) Din fericire, asemenea lucru nu se întâmplă; nu poţi rămâne doar acasă atunci când se vorbeşte despre *Trăirea în colectivizare, Avort* sau *Îngenuncherea moravurilor vechi*[137], la ora când ai putea să te laşi străpunsă de privirea hipnotică a lui Mircea Fakiriade[138] sau să-ţi laşi urechile gâdilate de accentul lui Petru-cel-American[139]. De aceea tinerii autori se pleacă în faţa domnişoarelor şi se întrec cu amabilităţi cerând pentru *fata modernă*[140] orice şi acordându-i toate specificităţile, căci ele sunt o pavăză şi o clientelă excelentă a teozofilor mondeni şi a socialiştilor de la ora cinci.

5. Prin definiţie, orice monopol exclude concurenţa, presupune exclusivitatea. Pentru acest motiv impresiile idolilor moderni se grăbesc să-i declare, pe rând, singurii şi adevăraţii, în afară de care nu se poate. Emil Gulian[141] [142] nu admite discuţie şi spune că *Întoarcerea din rai* a lui Eliade e singura carte posibilă a tinerei generaţii, cartea noastră de fiecare clipă, cartea noastră de căpătâi. Prin ea, în ea şi din ea trăim. Eliade e al nostru şi noi suntem ai lui (mai ales).

Comunişti sau intervenţionişti în politică, tinerii au grijă să fie tot aşa în literatură şi nu admit regimul liberei concurenţe. Ori eşti partizan declarat al poeziilor lui Al. Robot[143] şi al avangardismului experienţialist-ontologic, crezi într-unul Eliade şi în ierarhia îngerească a revistei *AZI*, ori nu eşti. Epavă, cadavru viu, orice, pluteşti în afara generaţiei, fără speranţă.

Trebuie arătat tinerilor că poţi trăi şi în afara admiraţiei integrale pentru M. Sebastian[144]. Dincolo de atmosfera socialîmbâcsită, în aerul curat al normalului. Fără *expresivitate*, *substanţialism*, caracterele *esenţiale* ale tinerei generaţii, şi fără *drama culturii* şi fără multe alte lucruri pe care se pare că n-am avea voie să le declarăm ca nefiind de esenţa noastră. Într-o societate unde cele trei clase conştiente nu sunt: Fetele-Mame, Puşcăriaşii şi Scriitorii neconformişti.

6. Dar trebuie în primul rând să se termine odată cu Mircea Eliade, cel mai bine aşezat scriitor şi cel mai potrivit specimen al tinerei generaţii dubioase. Ce e Mircea Eliade altceva decât că spune *India, havuz* şi *participare la sacralitate*?

De ce au avut succes *Isabel şi Maitreyi*? Pentru că se petrec în India, pentru că se vorbeşte de o *farewell party*, pentru că se bea whisky soda şi personajele se numesc Tom sau Harold, iar doamnelor li se adaugă înaintea numelui Mrs., deci pentru că răspund închipuirii pe care şi-o fac despre *Orient* domnişoarele din Bucureşti, vânzătoarele din magazine şi studenţii în litere, care pretind că-i interesează cronologia Asiei, hiatusul dintre lume şi mit şi alte probleme esenţiale discutate cu rară competenţă de Eliade. Fără a uita şi cele câteva scene erotice din cele două romane care, probabil, n-au stricat vânzării. Şi la sfârşit poţi spune: cunosc mediile cele mai închise ale societăţii Extremului Orient!

În *Întoarcerea din rai* străluceşte cu lumină nespusă povestea tânărului care s-a sinucis pentru că n-a găsit să schimbe 1000 de lei ca să poată veni la timp în ajutorul unei femei flămânde întâlnite pe stradă. Iar restul e de neînţeles, rămânând să se descurce cine poate între Dav, Pav, Una şi Faust şi alţi eroi, care – cum spune Emil Gulian – închid toată actualitatea tineretului de azi.

Lumina ce se stinge... e o curată bătaie de joc în 414 pagini. Desfid pe oricine, chiar dacă a citit cartea cu picioarele în apă rece şi cu zece înţelepţi în jurul lui, să-mi spună că a priceput când şi unde, în ce ţară se petrece acţiunea, care sunt personajele, cum le cheamă precis, ce vor, unde merg şi ce li se întâmplă, cine e Manoil şi cine e Cesare, când şi de ce orbeşte Cesare, dacă e orb sau dacă nu e orb, moare sau nu moare, se îneacă sau nu, cine e George, ce vrea Marta, dar Melania şi ce e cu dr. Weinrich, care e sensul cărţii, cum începe şi cum se isprăveşte? E absolut imposibil să înţelegi ceva din acest amalgam de glume proaste, de banalităţi, de fraze fără şir, de pagini întregi cu vorbe trântite la întâmplare[145], de informaţii copiate din ziare, de procedee răsuflate, reluate fără abilitate, de considerente luate din cărţi, cursuri, reviste, la întâmplare, de fraze cu *cauza cauzată* şi *mitologie posterioară actului*, de probe de cultură franceză: *Mon Dieu* şi *mauvais goût*, de citate în limba latină luate din dicţionare, de discursuri metafizice cum se ţin la beţie, de tot ce ştie M. Eliade, adunate toate claie peste grămadă, fără şir şi fără rost. Cu un titlu copiat după Rudyard Kipling, cu un început reamintind pe Anatole France, cu personaje care se numesc Cesare, Iulius, dr. Weinrich şi zic *mă*, mănâncă *mămăligă*, merg la cazino, descoperă cărţi cu numele de *Ioannis Grammatici Philoponi Alexandrini contra Proclum de Mundi aeternitate libri XVIII* (aci imitaţia după France este evidentă), orbesc şi se vindecă de orbire la fiecare capitol, spun *incipit vita nova*, răspund anchetei jurnalelor cu întrebarea: Ce cărţi aţi lua cu dvs. dacă aţi fi cu totul singur un an? Cu un incendiu, un proces, un turc matematician care a murit în zăpadă, cu instituţia Ducele

Emanuelle, cu Manoil care e şi care nu e, cu „am ucis pe fratele meu“, cu solilocvii, cu o singură frază clară[146]:

— Sunteţi imprudent privind pe fereastră în timpul mersului, povăţui politicos domnul care-i citise gazetele.

— Mulţumesc! zâmbi prompt Cesare,

cititorul simte că-i vine rău citind cartea, se îndoieşte de propria lui minte, nu mai ştie cine e nebunul şi află scăpare numai spunându-şi tare şi apăsat: să se sfârşească odată cu Mircea Eliade!

7. Tinerii spun despre literatura de până acum că este veşnic aceeaşi şi lipsită de originalitate. Şi cer ceva nou. Obiecţiunea ar părea poate întemeiată şi n-ar fi greu de recunoscut că unele studii şi opere literare se aseamănă, se repetă chiar. Ceea ce nu înseamnă deloc că genul nu ar fi bun, ci numai că e uniform.

Dar cum poate fi vorba de banalitatea şi uniformitatea altora când citeşti producţiile răsculaţilor! Nicăieri nu întâlneşti aşa nivelare. Aceleaşi cuvinte, aceiaşi termeni, pretutindeni. Sunt toţi la fel şi se imită unul pe altul. Aci, nicio abatere. Disciplina este severă şi o regulă cu mult mai drastică decât *a celor trei unităţi* impune substantivele, adjectivele şi verbele pe care ai dreptul să le întrebuinţezi, mărgineşte fără drept de apel autorii pe care îi poţi cita, hotărăşte o dată pentru totdeauna ce poţi crede şi spune. Cei ce vor să pregătească tirania politică sau economică au grijă să pună în aplicare una nu mai puţin crudă şi absurdă – tirania lingvistică.

Dacă Petre-Pandrea-care-a-fost-totul-şi-care-nu-e-nimic spune că un scriitor e bun numai când vorbeşte despre proletari sau face apologia prostituatelor, aşa rămâne, şi canonul noii religii nu admite iertare. Dacă Oscar Lemnaru[147] fixează principiul sufletesc al generaţiei tinere, apoi *Tânărul* e mai imuabil decât *Zgârcitul* sau *Mila* din misterele medievale. Dacă un *om liber* se rosteşte în sensul că o prehensiune totală a vremurilor noi are numai comunismul rus, orice împotrivire e zadarnică. Fanatismul modern a zis că individul caută să fie aperceptiv-intuitiv? Vai celui ce nu se mlădiază întocmai după poruncă! Principiile estetice ale dlui Tudor Vianu[148] sunt mai rigide decât regulile făcute pentru pictorii bisericeşti. Scrie Petru Comarnescu sau Mircea Eliade *Cosmogonia supranaturală a dinamismului*? Aceasta este posibilitatea supremă de exprimare a gândirii în româneşte. Căci superstiţia vocabularului este cea mai adânc înrădăcinată în ei. Se vorbeşte de libertatea poeziei? Dar *Antologia poeţilor tineri* cuprinde un număr limitat de cuvinte, ca tipicul unei cântări rituale. *Soare*, *mal*, *lut*, *trudit*, *alb*, *blând*, *heruv*, *azi*, *sălbatic*, *abstract*, *cast* şi alte câteva sunt obligatorii. Lista celorlalte este limitată, nicidecum enunţiativă.

Dacă F. Aderca sau oricare altul constată[149] că astăzi lucrul principal e că talentul şi cultura n-au niciun rol, ba chiar cu cât ai mai puţin, cu atât mai bine, sentinţa e unanim admisă. Luptă contra inteligenţei, luptă contra culturii, luptă contra bunului-simţ, luptă contra raţiunii sănătoase, luptă contra luminii, propune – „nocturnic şi feminin-satanic“ – oricine a citit 5

pagini din Berdiaev. Iar când sunt mai potoliţi, tinerii se extaziază în faţa unui vers ca „Totul va fi bine, Rusia va fi mare“[150] şi hotărăsc că ce a fost nu o să mai fie şi ce o să fie n-a mai fost.

Toate acestea se repetă la nesfârşit. Iarăşi, aceleaşi şi aceleaşi. Cu mult mai multă originalitate suntem în drept să aşteptăm de la un roman de Henry Bordeaux decât de la un articol în stilul *ideile şi spiritualitatea veacului*. Ce dovedeşte un asemenea lucru? Imitaţie, slăbiciune, sărăcie, adică lipsă de viaţă.

8. Opera de construcţie însă nu poate veni decât după cea de distrugere. De aceea întâi atitudinea negativă a falselor valori ce se constată în ideile spiritualităţii noi[151].

Pentru lichidarea nonbunulsimţismului se impune demascarea celor ce profită de pe urma lui. A celor trei cavaleri ai Apocalipsului lumii de treabă – Paul Valéry, contele Keyserling, Rabindranath Tagore –, plus autohtonul nostru Krishanamurti – Mircea Eliade – al patrulea. A muşchetarilor cauzelor nedrepte şi neserioase, internaţionali sau de aci, care găsesc admiratori în toţi cei ce se fac – cu voinţă sau din neştire – părtaşii nonbunulsimţismului destructiv.

1 *Emil Cioran (1911-1995). Eseist şi filosof. Până în 1934 – când apare *În genul... tinerilor* – colaborează în presa culturală a vremii: *Gândirea, Floarea de foc, Discobolul, România literară, AZI, Calendarul, Vremea, Rampa* etc. Singurul volum publicat până la apariţia cărţii lui N. Steinhardt este *Pe culmile disperării* (1934). [Notele marcate cu asterisc aparţin îngrijitorului de ediţie]

2 *Textul parodiat de Antisthius (N. Steinhardt) este, evident, volumul *Pe culmile disperării*, apărut în 1934 la Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“.

3 Aceste două fraze sunt autentice (*Pe culmile disperării*). Dar sunt mai dihai decât imitaţia mea. (Autorul)

4 *În 1934, volumul *Pe culmile disperării* a fost distins cu Premiul Scriitorilor Tineri al Fundaţiilor Regale.

5 *Constantin Noica (1909-1987). Filosof, eseist, memorialist. Membru al Asociaţiei „*Criterion*“ (1932-1934). Debutează în 1927 în revista *Vlăstarul* (nr. 1-2/1927) a liceului „Spiru Haret“ cu eseul „O poveste“, extinzându-şi apoi colaborarea şi la alte publicaţii culturale ale epocii: *Acţiune şi reacţiune, Vremea, Viaţa literară, Axa, Contimporanul, Credinţa, AZI, Ultima oră, Convorbiri literare* etc. În vizorul *Revistei burgheze* şi, implicit, al lui N. Steinhardt vor intra articolele din revista *Criterion* (de ex., „Moartea omului de mâine“) (vezi *Revista burgheză*, nr. 1/1934, p. 33). În 1931, C. Noica îşi obţine licenţa în filosofie cu lucrarea *Problema lucrului în sine la Kant*, iar în 1934 debutează editorial cu volumul *Mathesis sau bucuriile simple*.)

6 1 vol., Bucureşti, 1934. Operă premiată.

7 În ele găsim stabilită faimoasa teorie a non-mâncării.

8 *Aluzie la *Mathesis sau bucuriile simple*, volumul de debut al lui Constantin Noica, apărut în 1934 la Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“ şi distins cu Premiul Scriitorilor Tineri al Fundaţiilor Regale.

9 „Cuprinsul“ volumului (manuscris) indică titlul acestui prim capitol: „Despre imposibilitatea de a mânca“. Capitol care e, de altfel, singurul scris. (Nota editorului) [În realitate, titlul primului capitol al volumului *Mathesis*... este „Despre culturile de tip geometric“. „Despre imposibilitatea de a mânca“ este probabil o pastişă după titlul celui de-al patrulea capitol al volumului – „Despre imposibilitatea de a face orice“ – n. mea., G.A.]
10 Se ştie că, în realitate, pătratul ipotenuzei este egal cu suma pătratelor catetelor, dar în focul creaţiei şi al gândirii, autorul (altminteri, un distins matematician) pare a fi uitat acest lucru. (Nota editorului)
11 Să fi fost atins C. Noica de ceea ce în mod vulgar s-ar putea enunţa: i s-a urcat geometria la cap? Simplă supoziţie, fără pretenţii medicale. (Nota editorului)
12 Aici ni se pare a găsi un indiciu preţios în aflarea adevărului despre volatilizarea lui C. Noica. (Nota editorului)
13 Ce înseamnă acest cuvânt? Nu putem şti, din nenorocire. (Nota editorului)
14 Iată la ce înălţimi filosofice ajunsese bietul Noica. (Nota editorului)
15 După minuţioase şi laborioase cercetări în grele volume de geometrie, am aflat că ea e egală cu 180°. Frumuseţe a adevărului matematic! (Nota lui Noica)
16 Pentru a vedea cât de mult Noica e exact opusul lui Em. Cioran, comparaţi rândurile de mai sus cu cele identice prin construcţie, dar perfect contrarii prin conţinut (Em. Cioran: *În abisurile haosului nesfârşit*, capitolul „Paroxismul eroticului diabolic“. Dar îi uneşte totuşi – şi mai ales – un acelaşi spirit comun modern! (Nota editorului)

17 Sărăcuţa de ea, singură în spaţiu! (Nota lui Noica)
18 **Antologia poeţilor tineri* realizată de Zaharia Stancu a apărut în 1934 la Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“ (cu *55 de chipuri* de Margareta Sterian şi o postfaţă de Ion Pillat). Printre poeţii antologaţi: Maria Banuş, Dan Botta, Radu Boureanu, Barbu Brezianu, V. Ciocâlteu, Romulus Dianu, Radu Gyr, Eugen Ionescu, E. Jebeleanu, G. Lesnea, Sanda Movilă, Stephan Roll, Horia Stamatu, Simion Stolnicu, I. Valerian, Ilarie Voronca etc. (în total, 55 de poeţi şi 220 de poezii). *Antologia*... este ironizată şi în nr. 4-5 al *Revistei burgheze*, p. 36.
19 *Evident, un nume şi o biobibliografie inexistente în *Antologia poeţilor tineri*. „Poeziile“ citate constituie un mozaic intertextual, cu trimitere ironică la conţinutul destul de eclectic al *Antologiei*...
20 *Vezi şi „Programul Facultăţii de Filosofie din Bucureşti“, publicat – în cheie parodică, evident – în nr. 6/1936 al *Revistei burgheze*, reluat de Pericle Martinescu în *Almanahul literar* din 1986, pp. 106-108 (vezi şi studiul introductiv).
21 Studiu neiscălit, publicat în *Revista Societăţii de Sociologie Estetică* vol. XXXIX, partea XVIII, pp. 1165 şi urm., şi datorat, desigur, unui tânăr profesor sau unui student al Facultăţii de Filosofie.
22 Vezi Traian Herseni: „Dramatismul stabilităţii umane“, în revista *AZI*, luna iulie-august 193., pp. 768 şi urm.
23 Cit. de dl Tudor Vianu în „Originele frumosului şi frumuseţea originelor“*(Revista Societăţii de mâine*).
24 Cit. de dra Păpuşica Georgevschi-Paschievici în *Revista Societăţii de poimâine*, an. I, nr. 1.
25 Cit. de dra Tismana-Temişana D.A. Popescu în *Revista Societăţii de răspoimâine*, an. I, nr. 2.
26 Evocat de dra Maria Banuş, citată în *Antologia poeţilor tineri* (partea a II-a: „Tinerele poetese supramoderne“).

27 Dim. Gusti: „Forma socială a zilei de mâine“ (studiu publicat în limba germană în revista *Ethos-Pathos-Nomos-Kosmos-Logos*, 1901, Band CXIX, Heft XXXIV, opuse. XLI, broşura XVIII, partea V-VI).
28 G. Vlădescu-Răcoasa: „Geneva şi forma socială a săptămânii viitoare“.
29 Petru Comarnescu: „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută de un tânăr metafizician“.
30 Mircea Eliade, recenzia lucrării lui Petru Comarnescu „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută de un tânăr metafizician“ în revista *AZI*, rubrica: „Răsalaltăieri, Alaltăieri, Ieri“.
31 Petru Comarnescu, recenzia recenziei lui Mircea Eliade despre „Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută...“, în revista *AZI*, luna mai-iunie-iulie 193.
32 Mircea Eliade: „IAROUI sau Comprehensiunea indică a metasublimului pământesc“.
33 Max-Othmar-Theodor Geigerspann, „Staats-aktualisierung-absolut-gemejinschaft-lichekategorisch-zusammenhaltende-geistlichmelo-discheungeheuerlich-pathetische-katastrophal-kosmischeentsetz-lichzerschmettern-deweltlich-motivierteverwandt-schaftlichverbun-denewahnsinnig-gegensätzlicheun-mittelbareinheitliche-allgemein-sozial-mechanische-durchausgewiss-weltverneinungende-grundlegung der Unsinnigentorengebrauchsgemeintengedankenverbindungen, A.B.C.D.E.F.G., Heidelstadt-am-Boberneisse.
34 Dr.-nd L. Copelman, „Psychopatologia socială a sugaciului modern“, conferinţă ţinută în ziua de 28 februarie 193. în sala şcoalei Cuibu cu Barză sub auspiciile Societăţii Femeilor Libere Dornice de Cultură în Scop de Binefacere (S.F.L.D.C.S.B.) (Louis Copelman. Medic celebru interbelic şi autor a zeci de studii şi cercetări medicale, publicate în România şi în Franţa: *Essai d'une interprétation physiologique du test Psychologique de Rorschach, son application à l'étude de la dynamique cérébrale des jumeaux* (1934), *Psihodiagnosticul lui Rorschach în lumea activităţii dinamice a scoarţei cerebrale* (1935), *Les élément affectifs à la base du reflexe psychogalvanique* (Paris, 1937) etc.)
35 Acelaşi în conferinţa cu acelaşi subiect ţinută în sala de sărbători a şcoalei Maşina de Pâine, sub auspiciile aceleiaşi Societăţi, Secţiunea Educaţia Copiilor Nervoşi după Noile Principii Umanitare (E.C.N.P.U.).

36 *Ibidem*.
37 Trecerea dnei E. Marghita în paginile acestea dedicate tinerilor se datoreşte atât ideilor ei „tinereşti“, cât şi spiritului de galanterie al autorului.
38 *E. Marghita. Poetă, publicistă, traducătoare. Reprezentantă a feminismului interbelic. A publicat, printre altele, volumele de poezie *Ironii sentimentale* (Editura Cultura Naţională, 1925), *Cartea lui Moftuleţ* etc. Autoare a zeci de traduceri, multe dintre acestea fiind publicate în colecţia „Lectura. Floarea literaturilor străine“. Printre autorii traduşi: Arcadi Avarcenko, Herman Bang, Blais Cendras, Ilia Ehrenburg, Jaroslav Hasek, Gerhart Hauptman, E.T.A. Hoffmann, Richarda Huch, Heinrich Mann, Arthur Schnitzler, Stefan Zweig etc.
39 **Dimineaţa. Cotidian de informaţii*. Apare la Bucureşti (2 febr. 1904 - 22 nov. 1916 şi 3 ian. 1919 - 30 dec. 1937). Director: C. Mille (1904-1922) ; dir. pol. : M. Sadoveanu (1936-1937). Este un ziar de stânga, militând în acelaşi timp pentru democraţie, libertatea cuvântului şi a presei etc.Deţine intermitent şi o rubrică intitulată „Literatura, arta, ştiinţa” (*apud* I.Hangiu, *Dicţionarul presei literare româneşti. 1790-1990*, ed. a II-a, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1996, pp. 150-151). Polemica dintre ziarele *Adevărul şi Dimineaţa* este ironizată de N. Steinhardt şi în *Jurnalul fericirii.*
40 *Miliţa Petraşcu (1892-1976). Artist plastic notoriu (desen, grafică, pictură, sculptură etc.). În epocă a realizat, printre altele, portrete, ilustraţii la volume de Camil Baltazar, Barbu

Brezianu, Al. Busuioceanu, Jacques Costin, Ilarie Voronca (*Incantaţii*, 1931) şi chiar la volumul lui Petru Comarnescu *Homo Americanus* (1933), ironizat de N. Steinhardt.

41 Deşi iscălită Riki Protosinghel, scrisoarea ni se pare datorată unui tânăr cu un nume cu totul altul; dovadă „ă"-urile cuvântului de mai sus.

42 Mai mult decât probabil prieteni comuni ai lui Riki şi ai Miliţei.

43 *Mircea Eliade (1909-1986). Istoric al religiilor, prozator, eseist, dramaturg, memorialist ş.a. Membru al Asociaţiei „*Criterion*" (1932-1934). Debutează în 1921 cu articolul „Duşmanul viermelui de mătase" în *Ziarul ştiinţelor populare şi al călătoriilor* (povestirea „Cum am găsit piatra filosofală" este distinsă cu premiul I al aceleiaşi publicaţii în 1921). Până în 1934 mai colaborează la *Vlăstarul, Orizontul, Foaia tinerimii, Universul, Lumea, Adevărul literar, Revista universitară, Cuvântul* (unde este redactor din 1928), *Vremea, Credinţa* şi – evident – *Criterion* (articolul „Poimâine", publicat în primul număr al revistei, va fi ironizat în *Revista burgheză*, nr. 1/1934, p. 33). Volume publicate până în 1934 (anul apariţiei vol. *În genul... tinerilor*): *Isabel şi apele diavolului* (1930), *Solilocvii* (1932), *Maitreyi* (1933), *Întoarcerea din rai* (1934), *Lumina ce se stinge* (1934), *Oceanografie* (1934), *India* (1934) şi *Alchimie asiatică* (1934).

44 *Între dec. 1928 şi dec. 1931, M. Eliade se află în India, în urma obţinerii unei burse de studii la Calcutta. Aici studiază sanscrita, se iniţiază în practicile hinduse, primele studii despre filosofia şi practicile indiene fiind publicate în 1929 în *Revista de filosofie* din Bucureşti şi în *Ricerche religiose* din Roma (*apud Dicţionarul scriitorilor români*, coord. Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, D-L, Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1998). Momentul întoarcerii din India şi studiile de indianistică ale lui Mircea Eliade sunt, în acest capitol, ţinta ironiilor lui Antisthius.

45 *Zaharia Stancu (1902-1974), redactor şi director la acea vreme al revistei *AZI* (între 1932 şi 1933 şi în 1937). Până în 1934, publicase volumele *Poeme simple* (1927) şi *Antologia poeţilor tineri* (1934, vezi capitolul) şi colaborează la *Victoria, Adevărul literar şi artistic, Universul literar, Gândirea, Credinţa* (unde este redactor în 1934) etc.

46 *Vladimir Al. Donescu şi C.A. Donescu (vezi nota de la capitolul „În genul... ziarului *Vremea*" din *Addenda*).

47 *Vezi nota de la capitolul „În genul... ziarului *Vremea*" din *Addenda*.

48 **AZI. Revistă română de literatură, critică şi artă.* Publicaţie de stânga apărută la Bucureşti între anii 1932-1938 şi 1939-1940. Redactori şi directori: Zaharia Stancu (1932-1933, 1937), Petru Manoliu (1935-1937). Printre colaboratori: E. Jebeleanu, Maria Banuş, I. Pillat, G.M. Zamfirescu, Anton Holban, Al. Sahia, Panait Istrati, Şerban Cioculescu, Geo Bogza, Petru Comarnescu, M. Sebastian, Ilarie Voronca, Tristan Tzara, Stephan Roll etc. (vezi I. Hangiu, *op. cit.*, p. 60).

49 *Petru Comarnescu (vezi nota de la capitolul „În genul... lui Petru Comarnescu).

50 *Emil Gulian (vezi nota de la p. 269 – pentru cartea în format pdf).

51 *Lucian Boz (1908-2003). Critic literar, prozator, publicist. Principalele volume: *Eminescu. Încercare critică* (1932), *Cartea cu prieteni* (1935), *Moartea abstractă şi alte trei nuvele* (1980), *Anii '30* (Sydney, 1981) etc.

52 *Dimitrie Gusti (1880-1955). Sociolog, filosof, estetician. Fondatorul Şcolii sociologice (monografice) de la Bucureşti. Volume: *Sociologia războiului* (1915), *Sociologia militans. Introducere în sociologia politicii* (1934), *Cunoaştere şi acţiune în serviciul naţiunii*, 2 vol. (1939-1940) ş.a. (vezi şi nota autorului de la p. 107).

53 *În 1933, M. Eliade este numit asistent la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti, unde iniţiază un curs despre *Problema răului în filosofia indiană.*

54 *Geo Bogza (1908-1993). Poet şi prozator. Reprezentant de seamă al avangardei interbelice. Până în 1934 colaborează la revistele: *Urmuz* (editată chiar de Geo Bogza), *Bilete de papagal*, unu ş.a. Debutează editorial cu *Jurnal de sex* (1929), urmat de *Poemul invectivă* (1933).

55 **Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului* – care constituie ţinta parodiei lui N. Steihardt – a apărut în 1933 la Editura „unu". Publicarea acestuia s-a soldat cu două detenţii ale autorului la Văcăreşti. Motivul: atentat la adresa bunelor moravuri. *Poemul invectivă* a fost reeditat în volumul *Eu sunt ţinta* la Editura DU STYLE în 1996. Pentru relaţia dintre N. Steinhardt şi Geo Bogza, vezi studiul introductiv.
56 Din volumul *Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului*. Dar – fapt semnificativ – fără rezultatul reacţiei sale Wasserman.
57 *Aluzie probabil la poemele „La închisoarea de hoţi din Doftana" şi „Poem ultragiant" din volumul citat.
58 *Petru Comarnescu (1905-1970), eseist, critic literar, critic de artă, memorialist, traducător. Membru al Asociaţiei „*Criterion*" (1932-1934). Până în 1934, se pot reţine: editarea împreună cu C. Noica, Mihail Polihroniade şi Ionel Jianu a publicaţiei *ACŢIUNE ŞI REACŢIUNE. Caiete semestriale de sinteză naţională din cadrul secolului XX* (1929-1930) şi, împreună cu Camil Baltazar, a *Tiparniţei literare (*1928-1937); de asemenea, colaborarea la *Politica* (1926-1927), *Rampa* (1926-1927), *Ultima oră* (1928-1929), *Vremea* (1930-1938), *Revista Fundaţiilor Regale* (începând din 1934) şi, nu în ultimul rând, *Criterion*, unde face parte din colectivul editorial. Debutează editorial cu volumul *Homo Americanus* (1933), urmat de *Zgârie-norii New-York-ului* (1933) şi *America văzută de un tânăr de azi* (1934) (*apud Dicţionarul scriitorilor români*, ed. cit., A-C).

59 *Aluzie la volumele *Homo Americanus* (1933), *Zgârie-norii New-York-ului* (1933) şi *America văzută de un tânăr de azi* (1934) şi la perioada 1929-1931, când P. Comarnescu a avut o bursă de studiu în S.U.A., obţinând doctoratul în filosofie la Universitatea Southern California din Los Angeles (1931).
60 Se pronunţă: Pităr.
61 Este vorba de Statele Unite ale Americii (U.S.A.).
62 *Vezi notele de la capitolele consacrate scriitorilor menţionaţi.
63 **Ibidem*.
64 **Ibidem*.
65 **Ibidem*.
66 *Team*: echipă.
67 Această cugetare se află şi în *Homo americanus* (p. 110).
68 Şi acest lucru l-am spus în *Homo americanus* (p. 108).
69 De-abia acum observ că această definiţie are forma aceleia pe care o dădeam despre *gangster* (*Homo americanus*, p. 175). Fireşte însă că lectorul avizat va şti să facă deosebirea.
70 Remarc că toate aceste rânduri prezintă o frapantă asemănare cu p. 176 a cărţii mele *Homo americanus* (Capitolul: „Banditul american"). Mai este nevoie să spun *encore une fois* că cititorul atent atât al volumului, cât şi al articolului de faţă nu va trage concluzii ce n-ar fi la locul lor?
71 Sunt din ce în ce mai dezolat de identitatea care există între cuvintele de mai sus şi biografia unui gangster american de la p. 176 pe care am mai citat-o.
72 Penibila asemănare cu *viaţa unui gangster* din cartea mea mă indispune mai mult decât pot spune.
73 Cum spune atât de frumos titlul volumului recent al dlui Em. Cioran.
74 Dr Ygrec, în *Adevărul* din 14 iulie 1933.

75 *Cf.* Traian Herseni, „Monografia unei colonii de copii degeneraţi“, *AZI*, IV, 1933.
76 Ann. Verv. Soc. Gén. Méd. Pen. Lodd. Sac. Pss. Méd., an XXVIII, 1903, vol. VII, p. 2.

77 Ig. Malonescu, „Câteva cărţi medicale noi“, în *Revista de filosofie*, nr. 2, 1928.
78 Mme Magdalena et Otto Striebel, Recherches sur la Psychonévrose constitutionnelle, fonctionnelle et somatique des nourissons en Psychiatrie, Arch. Soc. de Psych. Fecsol. Beaudr. et End., nr. 127, vol. XIV, 1929, cit. de Ig. Malonescu, op. cit.
79 Concluziile soţilor *Striebel* au fost stabilite pe baza răspunsurilor primite în mii de şcoli primare şi grădiniţe la un chestionar mult mai lung, din care reproducem numai principalele întrebări: 1. Aveţi simţământul panteismului mecanic? 2. Scrieţi numele a trei animale domestice cu coadă. 3. Spune ce ai simţit când te-ai urcat prima dată într-o barcă (în ţările maritime) sau într-o trăsură (în celelalte ţări). 4. Îţi plac pisicile? 5. Ce crezi despre prohibiţie? 6. Când te doare mai mult: când te tai la deget sau când te ceartă mama (sora mai mare, bunica etc.)? Etc... Formularele au fost răspândite cu binevoitorul concurs al *Fundaţiei Carnegie*.
80 Vezi Ig. Malonescu, *op. cit.*
81 „De l’état mental...“, 1934.
82 *Dimineaţa* din 23 aprilie 1933.
83 Hristodor Pandelache, în *Cristalul* din octombrie 1932.
84 Vladimir Terepentinescu, *Amintiri din Slănicul Moldovei*, p. 16.
85 T. Vianu: „Arta şi frumosul“, *cf.* T. Cuţescu, în *Adevărul literar* din 24 octombrie 1931.
86 Id. Ulisse Montaky-Beiu, *AZI*, decembrie 1932.
87 *Rămas repetent, un elev fuge de acasă*. Iaşi, 5. – Autorităţile poliţieneşti au fost înştiinţate ieri de dispariţia unui elev din Tg. Ungheni, anume Gh. Alexandrescu. Pe masa din camera elevului părinţii au găsit o scrisoare în care elevul arată că, nemaiputând suporta ruşinea de a fi rămas repetent, pleacă de acasă spre a o termina cu viaţa. La aflarea acestei veşti, tatăl elevului a amuţit, iar mama lui s-a îmbolnăvit de nervi. (*Dimineaţa*)
La nouă ani încearcă să se sinucidă. Brno, 10. – În comuna Znatin, la graniţa slovacă, copilul Gabor, în vârstă de 9 ani, a încercat să se sinucidă. El a declarat surorii sale, în vârstă de 7 ani, că: „nu-i mai place pe lume şi că i s-a urât cu viaţa“. Apoi s-a dus în grajd şi şi-a băgat capul într-un laţ. Fata a chemat în fugă pe vecini, care l-au readus la viaţă pe băieţaş. (*Vestea*)
88 Apărută într-o excelentă traducere românească.
89 Făcută asupra unui tânăr de vârstă cu mult superioară celor doi de mai sus, dar prezentând un caz asemănător şi interesant.
90 Apărută pe pagina întâi a primului număr al revistei 273, cu comitetul-grup: Moritz Brazdă, Martin Ullea, Riki Protosinghel.

91 Încă un tânăr, mai mult prin idei decât prin numărul anilor.
*92 *Eugen Relgis (1895-1987). Eseist, poet, romancier, traducător. Director al publicaţiilor Umanitatea (Iaşi, 1920, 6 numere), Cugetul liber (împreună cu Ion Pas), Umanitarismul. Principalele volume: Triumful nefiinţei (1913), Sonetele nebuniei (1914), Nebunia (1915), Coloana printre ruini (1921), Umanitarismul şi internaţionala intelectualilor (1922), Principiile umanitariste (1922), Petru Arbore (1924), Umanitarismul biblic (1926), Glasuri în surdină (1927), Peregrinări europene. Bulgaria necunoscută (1932), Eseuri despre iudaism (1936), Spiritul activ (1940), Romain Rolland şi Uniunea Sovietică (1945), Istoria sexuală a omenirii (1947), Ultimos poemas (Montevideo, 1967) ş.a. (apud Dicţionarul scriitorilor români, ed. cit., R-Z, Editura Albatros, 2002).*
*93 *Volumele parodiate în acest text sunt Umanitarismul şi internaţionala intelectualilor (1922), Principiile umanitariste (1922), Umanitarismul biblic (1926) ş.a.*
94 Dl Relgis se referă desigur la articolul reprodus în volumul de faţă, mai jos.

95 *Umanitarismul lui E. Relgis are ca model militarismul umanitarist al lui Romain Roland, cu care a şi întreţinut relaţii de amiciţie intelectuală. De pildă, volumul *Internaţionala pacifistă* (1928) este însoţit de o scrisoare şi de un mesaj de la Romain Roland, iar volumul *Europa cea tânără* (1935) este prefaţat de acelaşi R. Roland.
96 Acelaşi lucru l-am mai spus de multe ori, în special în volumul meu *Pornografia ridicată la rangul de teorie*, 1926. (E.R.)
97 Strict autentic: E. Armand, *op. cit.* (Editura Umanitatea), p. 250.
98 Titlul complet este mai lung. El urmează: să continui să faci copii în condiţiile de azi, când eşti pradă apetitului genezic nestăpânit al bărbatului?
99 Autoarea studiilor: Oamenii mănâncă putrefacţii şi Pacea prin revelaţia luminoasă a biologismului.
100 *Cf.* Petrică Alexandrescu, *Sănătatea prin Soare şi Apă*, şi Dr M. Glücksberg-Bârlad, *Creşterea părului prin eliberarea de sub jugul tiraniei morale (De ce purtăm pălărie?)*, cuprinzând şi o înălţătoare expunere a principiilor mele umanitariste.
101 Eugenia Poltzer, „Misiunea Femeii în Statul Mondial de mâine“ (*Umanitarismul*, an II, nr. 5-6). Alături poate fi citată întreaga vastă operă a lui Victor Marguerite, omul care şi-a uitat sexul în lupta către ideal, marele înaintaş.
102 Vezi Zenaida C. Dragomirescu, „Ravagiile corsetului“ (în *Revista Antivivisecţionistă şi Vegetariană*, an II, nr. 3, 4, 5, 7 şi 9).
103 Farmacist V. Muşuroiu, „Cancerul provine din fructe“ (în *Biblioteca adventistă*, nr. 12) şi „De ce mâncaţi fructe fără să le spălaţi?“*(Revista Sănătatea*, an VIII, nr. 10-11).
104 J. Chandidassa James, The antiaperient league and its purpose, 1908.
105 În România, pe dra Eugenia Poltzer, Galaţi, str. Dulgherilor, nr. 107, şi pe dl Filip Ghârgheţeanu, Bucureşti, str. Basarabiei, 86 bis (în caz de corespondenţă, adăugaţi mărci pentru răspuns).

106 *Saşa Pană (1902-1981). Poet şi prozator. Reprezentant al suprarealismului românesc. Debut publicistic în ziarul *Luptătorul* (nov. 1921). Debut scriitoricesc în *Rampa* (aug. 1922), cu parodia antiromantică „Poveste banală“. Fondator şi redactor-şef al revistei *unu* (1928-1932). Volume publicate până în 1934: *Răbojul unui muritor (*1925), *Diagrame* (1930), *Echinox arbitrar* (1931), *viaţa romanţată a lui dumnezeu* (1932), *Cuvântul talisman* (1933), *Călătorie cu funicularul* (1934) (*apud Dicţionarul scriitorilor români*, ed. cit., M-Q, Editura Albatros, 2001).
107 Titlul e în întregime scris cu litere mici de însuşi Pană (volumul fiind tipărit de Editura Unu şi însoţit de un desen ce vrea să fie spiritual, semnat Jean David).

108 *Volum apărut în 1932.
109 Publicat pentru prima dată în *Frontul Verde* (*Frontul verde*, publicaţie de orientare naţional-ţărănistă („organ de afirmare a ţărănismului integral“), apărută la Bucureşti între 1931 şi 1933 (în total, 9 numere). Optează pentru stânga ideologică, aspirând la o împăcare între „marxism şi ţărănism“ (*Cf.* Sterian Dumbravă). Redactori: V.V. Stanciu, N.N. Vasiliu, D. Avram, Sorin Negrutzi, Petre Ţuţea (iar după iulie 1933 se adaugă: Sterian Dumbravă, P. Pandrea, P. Strihan, Radu Teodorescu, A. Vălimărescu). Alţi colaboratori: Emil Haţieganu, Dem I. Dobrescu, Bazil Gruia, Aron Cotruş, Ioan Răşcanu ş.a.), revista tineretului naţional-ţărănist de stânga.
110 *Ion I. Cantacuzino (1908-1975). Eseist, dramaturg, istoric al cinematografiei etc. Colaborator şi redactor al revistei *Criterion* şi al *Revistei Fundaţiilor Regale* ş.a. Principalele volume: *Note pentru azi* (1934), *De amore* (1935), *Contrapunct teatral* (1940), *René Clair* (1968), *Contribuţii la istoria cinematografiei în România* (1971) etc.)

111 *Aluzie parodică la volumul de debut al lui Ion I. Cantacuzino – *Note pentru azi*, apărut la Editura Vremea în 1934. Volumul se structurează pe patru capitole: „Filosofia sportului“, „Decadențe…“, „Elogiul reportajului“ şi „Înțelesul senzaţionalului“.
112 *După cum se menţionează în studiul introductiv, în acest text se parodiază până şi… aranjarea în pagină a volumului *Note pentru azi*.
113 De asemenea, părul lung, tocurile înalte, àcele de pălărie, umbrelele şi câte alte produse nocive ale morbului intelectualizării.
114 *Vezi şi N. Steihardt, „Admiratorii şi admiratoarele socialismului“*(Revista burgheză*, nr. 4-5/1935, pp. 2-12) şi „Admiratorii Fetei Moderne“*(Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17).
115 *Petre Bellu (1896-1952). Prozator şi dramaturg. Principalele volume: *Apărarea are cuvântul* (1934), *Cazul doamnei Predescu* (1935), *Câine vagabond* (1936), *Luminile mahalalei* (1936), *Răstigniții*!… (1940), *Bărbat cu trei neveste* (1941), *Adăpostul calicilor* (1942), *O crimă lângă Braşov* (1945) etc.)
116 *Aluzie la volumul de debut al lui Petre Bellu – *Apărarea are cuvântul* –, apărut în 1934 în „Colecţia celor 15 lei“ (editor: Marton Hertz, căruia îi şi este dedicat romanul). Publicat într-un tiraj impresionant, de 25.000 de exemplare, romanul s-a bucurat de un deosebit interes din partea criticilor, indiferent că a fost vorba despre succes sau contestare violentă. În 1938 apare în traducere franceză, cu titlul *La parole est à la défense* (*Preface* de Panait Istrati, Paris, 1938), în colecţia „Les prosateurs étrangers modernes“.
117 *Parodia lui Antisthius urmează foarte îndeaproape textul prefeței ditirambice a lui Panait Istrati, în care, printre altele, se spune că *Apărarea are cuvântul* egalează, dacă nu chiar întrece, *Le Grand Meaulnes* de Alain-Fournier.
118 *Revistă săptămânală. Politică, literatură, teatru, artă. Apare la Bucureşti ca serie a III-a (1933-1936) a publicaţiei cu acelaşi titlu (1919-1921, 1924-1926). Director: Tudor Teodorescu-Branişte. Este o revistă de stânga, fiind editată de concernul de presă Adevărul şi Dimineaţa. Redactori: M.R. Paraschivescu, Al. Sahia, Geo Bogza, E. Jebeleanu. Alţi colaboratori: Demostene Botez, Al. T. Stamatiad, Camil Baltazar, St. Roll, Şerban Cioculescu, F. Aderca, N.D. Cocea, A. Holban, Aron Cotruş, Mihail Celarianu ş.a. (*apud* I. Hangia, *op. cit.*, pp. 136-137).

119 Cuvântul liber, nr. 1.
120 *Tudor Teodorescu-Branişte (1899-1969). Publicist, prozator, traducător. A condus publicaţiile de stânga *Cuvântul liber*, *Jurnalul* (1939-1940), *Jurnalul de dimineaţă* (1944). *Volume*: *Suflet de femeie* (1920), *Oameni şi cărţi* (1923), *Leon Gambetta* (1926), *Clemenceau* (1931), *Fundătura cimitirului nr. 13* (1932), *Doctrina bâtei* (1936), *Democraţia pe înțelesul tuturor* (1936), *Prinţul* (1944), *Între presă şi literatură. Publicistică*, 2 vol. (1989) etc. A tradus: Benjamin Constant, *Adolphe* (1922), André Maurois, *Viaţa lui Disraeli* (1931), Leopold Stern, *Psihologia amorului contemporan* (1927).
*121 *Mihail Ilovici (1910-1983). Eseist. Principalele volume: Negativismul tinerei generaţii (1934), Consideraţii asupra actului de cultură românesc (1936), Noua spiritualitate românească (Constructivismul) (1942), Tinereţea lui Camil Petrescu (1971) etc.*
122 *Parodie a volumului de debut al lui Mihail Ilovici, *Negativismul tinerei generaţii*, apărut în 1934 la Editura Gruparea Intelectuală Litere.
123 *Publicaţie culturală care a apărut la Bucureşti între sept. 1932 şi nov. 1933 (în total, 9 numere). Colectivul redacţional: Horia Liman, Dan Petraşincu, Ieronim Şerbu. Alţi colaboratori: Petru Manoliu, Edgar Papu, Mihail Ilovici, Simion Stolnicu, Mircea Eliade, Al. Robot, Eugen Ionescu, Arşavir Acterian, Emil Botta, E. Jebeleanu, N. Sahib, Lucian Boz etc.
124 **Răboj. Gazetă lunară de literatură, polemică şi informaţie literară şi artistică* a apărut la Bucureşti între anii 1932 (martie) – 1933 (aprilie) (14 numere) şi 1935 (martie) – 1936 (februarie) (în total, 5 numere). Colectivul redacţional: Horia Fulger, Bazil V. Nistor, Silviu

Cernea (seria I) şi I. Vasiliu, V. Schipra, M. Georgescu (seria a II-a). Printre colaboratori: Mircea Streinul, Ghedeon Coca, Dan Petraşincu, Mihail Ilovici, G. Călinescu, Petru Manoliu, Mircea Eliade, Al. Talex, Anton Holban etc.
125 *Mircea Eliade.
126 Revista *Sorcova* (an II, nr. 2).
127 *Petre Pandrea (1908-1968). Sociolog, eseist, memorialist, traducător, autor, printre altele, al volumelor: *Psihanaliza judiciară* (1934), *Germania hitleristă* (1934), *Filosofia politică-judiciară a lui Simion Stolnicu* (1935), *Aur şi sabotaj* (1943), *Helvetizarea României* (2001).)

128 Revista *Autenticiţialismul* (martie 1933).
129 Gazeta Maramureşului, 1 sept. 1934.
130 Murmurul Bistriţei, an I, nr. 7.
131 După declaraţii personale.
132 *N.D. Cocea (1880-1949). Prozator, ziarist, dramaturg, traducător. Volume: *Poet-Poetă* (1898), *Vinul de viaţă lungă* (1931), *Fecior de slugă* (1932), *Pentr-un petic de negreaţă* (1934), *Pamflete antidinastice* (1949), *Viţelul de aur* (1960) etc.
133 *AZI*, martie 1934, pp. 1161-1162.
134 *Dan Botta (1907-1958). Poet şi eseist, autor al volumelor *Eulalii* (1931), *Limite* (1936), *Scrieri*, vol. I-IV (1968) etc.
135 *Traian Herseni (1907-1980). Sociolog, jurist, psiholog, etician. Membru marcant al Şcolii sociologice de la Bucureşti. Principalele volume: *Teoria monografiei sociologice* (1934), *Realitatea socială. Încercare de ontologie regională* (1935), *Sociologie şi etică* (1968).
136 Id. Petru Manoliu: „Nebulosul individuaţiei specifice în Africa şi Asia de azi şi de mâine“ (*Discobolul*, nr. 8). Vezi şi studiul „Moarte Occidentului şi jos cu el!“.
137 Vezi şi D.V. Barnoschi: Nemaiauzitele dezmăţuri de la Aranjuez (vol. I: Simţuri fierbinţi) din ciclul Porcăria dată pe faţă.
138 *Mircea Eliade.
139 *Petru Comarnescu.
140 *Vezi N. Steinhardt, „Admiratorii Fetei Moderne“, în *Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17.
141 *AZI*, aprilie 1934, pp. 1060-1062.

142 *Emil Gulian (1907-1942). Poet. Volum publicat: *Duh de basm* (1934). Traduceri: *Poemele lui Edgar Poe* (1935) (vezi şi p. 130).
143 *Al. Robot (pseudonimul lui Alter Rottman) (1916-1941). Poet. Volume publicate: *Apocalips terestru* (1932), *Somnul singurătăţii* (1936), *Scrieri alese* (1968).
144 *Mihail Sebastian (1907-1945). Dramaturg, prozator, eseist, memorialist. Debutează editorial în revista *Lumea* (Iaşi, 1926), iar între 1927 şi 1934 este colaborator şi redactor al revistei *Cuvântul*. Până în 1934 îi apar următoarele volume: *Fragmente dintr-un carnet găsit* (1932), *Femei* (1933), *De două mii de ani* (1934).
145 De exemplu, pp. 236-237: „Dl George ştia; un trup înalt, cu spate zgribulit; merge, merge; valul ameţeşte la început ca un leagăn. Prostii. Înecuri. Înecul. Pierre Loti. S.O.S. Şi mai înainte: bălţile sug apă din fluviu. Cât timp ca să treacă fluviul? Înot, plută, corp viu ca o băşică purtat. Apa îl împinge de jos în sus cu o greutate egală cu a volumului dezlocuit. Aşa, sau poate ilustraţia liniată din cartea de Fizică? Gimnaziu; vacanţe, luntrea pe apa caldă a canalului; drum, sau tub din baltă? Iacob, stupid: «să bem, căci vinul e dulce!» Iacob sta la cârmă inutil şi tolănit. Leneş. Băieţii strigau: «fum». Băieţii: Ioan, Bill, Greierele-borţos, Dum-Dum. Luntrea patina, se scurgea cu apele. Volumul apei dezlocuite; nu. Greutatea apei; a volumului apei dezlocuite. Băldăbăc, băldăbăc: dezlocuită. Stă în aer? Nu, se răstoarnă peste om, îl apasă, îl

îndeasă. Iacob, stupid (stupidul Iacob? Wallenstein. *Ich bin der General Wallenstein!* Hohoho! De ce râzi, mă? Wallenstein...). După nuferi; barca se învârteşte în loc, spre păpuriş. Calul dracului, bâzz, bâzz. Se. Se topeau apele; argint viu, fierbinte; ţipenie. Somn, nămiaza. «Luntrea pe valuri lunecă uşor. » «Taci, mă!»“ (Ultimele două cuvinte i le spun şi eu lui M. Eliade.)
146 P. 109. În Fiţuica, Aurul Rinului, Monitorul şcoalelor profesionale din Aiud sau Răcnetul Carpaţilor.
147 *Oscar Lemnaru (1907-1968). Prozator şi traducător. Colaborează la *Facla, AZI, Reporter, Revista Fundaţiilor Regale* etc. Este autorul unui volum de nuvele, *Omul şi umbra* (1946) (*apud Dicţionarul scriitorilor români*, ed. cit., D-L).
148 *Tudor Vianu (1897-1964). Estetician, critic şi istoric literar, comparatist, memorialist etc. Debutează cu un articol în apărarea lui Al. Macedonski, „Revizuire critică“ (*Facla*, 8 ianuarie 1916), colaborând ulterior – până în 1934 – la *Flacăra*, *Vieaţa nouă*, *Literatorul* (unde este redactor între 1918 şi 1919), *Sburătorul* etc. Volume publicate până în 1934: *Das Wertungsproblem in Schiller Poetik (Problema valorizării în poetica lui Schiller*), teză de doctorat (Bucureşti, 1924), *Dualismul artei* (1925), *Fragmente moderne* (1925), *Masca timpului. Schiţă de critică literară* (1926), *Poezia lui Eminescu* (1930), *Arta şi frumosul. Din problemele constituţiei şi relaţiei lor* (1931), *Arta actorului* (1932), *Imagini italiene* (1933), *Influenţa lui Hegel în cultura română* (1933), *Idealul clasic al omului* (1934), *Istoria esteticii de la Kant până în zilele noastre* (1934), *Estetica*, vol. I (1934), vol. II (1936) etc. T. Vianu este ironizat şi în articolul „Admiratorii Fetei Moderne“*(Revista burgheză*, nr. 7/1935, pp. 10-17).
149 *În prefaţa la *Colecţia femeilor celebre*, vol. I, *Salomeea sau demonul lui Irod* (cu o copertă de Mac Constantinescu), sau în Vremea.
150 O să fie bine şi la vară cald.
151 Exact fraza pe care o scriam în *Negativismul tinerei generaţii* (p. 15) şi căreia nu a fost nevoie decât să-i adaug un *ce*.

ADDENDA[152]

ÎN GENUL... REVISTEI *CRITERION*[153] [154]

Dicţionar

Revista *Criterion* publică în fiecare număr, sub diferite semnături, un dicţionar social şi filosofic. Într-unul din ultimele exemplare se găseau, la litera A, cuvântul ABERAŢIE, următoarele:

Aberaţie

De la latinescul *abberatio*. În ştiinţele pozitive expresiunea îmbrăţişează înţelesuri varii în optică şi astronomie. În sens uman şi larg, o caracteristică specifică timpului nostru. Ca trăsătură dominantă: *aberaţia modernistă*, cu patru noţiuni: 1) aberaţia socialistă; 2) aberaţia mistică; 3) aberaţia mistico-vitalistă şi 4) aberaţia comunisto-anarhistă.

I.

Aberaţia socialistă prin reprezentanţii ei calificaţi (Karl Marx, Ghiţă Ionescu) promovează:

1. Manifestarea sub formă confesională a tragismului muncitoresc. Poziţie directă de care atârnă o credinţă empirică.

2. Discrepanţa dintre finalitate şi tipurile statice ale civilizaţiei.

Sub o anumită ipostază (Pavel Pavel) această atitudine profesează convingerea decadenţei progresive (sau brusco-simultană) a ideii de proprietate. În general, socialiştii stăpâniţi de o epică transcendentă a exerciţiului înfăptuirii generează dogma impersonală şi concretă a *verificării* practice.

II.

Nu dintr-un experiment potenţialo-interiorizat îşi face Meila Mayendorff-Shoff un diriguitor indiferenţial al perfecţiunii. Aceasta e şi măsura ritmului misticii prezente. Nae Ionescu e îndrumătorul pe această cale de vibraţiuni continue (şi mărunte, în sens epistemologic, nu corelativ). Vizionarul C. Noica a îndepărtat această trăire, pronunţându-se în sens opus, dar totuşi e un simpatizant (vezi *Vremea*, nr. 27 din august 1934). Arhiaderaţiunea unei imense majorităţi a tinerimii vitaliste[155]) aici o supraînţelegem în mai puţin,

spunând că mistica unui Mihail Sebastian e – biologic – cea mai aneantizată pulbere pluricentristă a timpului.

III.

Barierele civilizaţiei au fost răsturnate cu energie de acest de-al treilea concept de formă al aberaţiei. Substantivul german (intraductibil) BLÖDSINN caracterizează – sintetico-rezumativ – categoria. De asemeni, expresiunea specific americană HOW STUPID. Revista *Discobolul* e hotărât împotriva formelor clare ale inteligenţei. Perspectiva unui Hartman, Schopenhauer sau Cioran, mai mult sau mai puţin, Plato şi divinul Eliade (al doilea mai ales) aduc un aport considerabil manifestării larg politice a copleşirilor vitalităţii comprehenţionalismicitatea lui Bergson sau a lui Alf. Adania de nu aci, în depăşirea relaţiunilor cauzale şi familiare (banale)?

IV.

Frontul verde, *Cuvântul liber* sau Panait Istrati pot fi neîndoios circumscrişi între marginile delirante şi neprecise ale extremelor revoluţionare. Revoluţionari? Mai mult răsculaţi. Răsculaţi? Mai mult transformişti. Transformişti? Mai mult evadaţi. Evadaţi? Mai mult pragmatico-exteriorizaţi (în afară). Când M. Gh. Bujor scrie:

Or bocete de-nmormântare
Pe urma noastră de ocnaşi

evaziunea anarhică e realizată. Un Max Stirner, un Nietzsche, Victor-Valeriu Martinescu conduc gama teoriei de faţă a gândului uman. Unii intră în obiectivele cărţii recente SOCIAL NONSENSE OR LITERATURE RUN MAD (London, Buzfuz & Co, 1933). Rândurile „Vreau şi nu vreu. Uf! Să mă duc încolo, să vin încoace? Ba da, ba nu, mi-e silă de vocale, nu mai vreau muzică“ iscălite Eugen Ionescu izvorăsc din contingentul neverificabil al anarhico-intuiţionismului. Panait Istrati ar vrea să fie socialist, dar mai bine se decide să fie anarhist sau – naturalizat uman – ia poziţia categorică împotriva burgheziei. M. Vulcănescu rezumă această a IV-a împărţire a aberaţiei prin cuvintele „diabolism accentuat de un QANTUM spiritual“.

În general, tot tineretul de azi acordă o atenţie încordată aberaţiei, sub diferitele forme, cerând prăbuşirea instituţiunilor burgheze, ţâşnirea trăirilor impulsive şi domnia aberaţiei pluriforme.

ÎN GENUL... ZIARULUI *VREMEA*[156] [157]

O lume nebănuită. Tragismul fabricelor de sifon bucureştene

– Reportaj senzaţional –

S-au întrebat vreodată subţirii gânditori de unde provine apa gazoasă, adică ipocrizia lor turnată sub presiune în tuburi? Dar câte lucruri nu înţeleg, dintr-acelea pe care le întâlneşti pribegind într-un mare oraş! Closetul, domnule capitalist, e neputinţa d-tale de a pricepe zvâcnirea omenirii idioate şi blânde. Hârtia igenică e falsitatea d-tale încreţită pe mătase. Tutaleguul dvs., coniţă stricată şi îmbrăcată după ultima modă, e prăpastia dintre trăire şi mascarada vieţii mondene. Parcă n-ar fi fost destul, intelectualii au mai inventat mineralizarea apei autentice. Nici nu e de mirare. Snobăria moralistă, aceeaşi care nu pricepe sublimul Rusiei de ieri, de azi, de mâine, ignoră de asemeni cu tot atâta indiferenţă voită simţul fierbinte al cizmelor, brutalitatea vie a mirosului şi vulgaritatea profundă a mahalalei. Domnul spilcuit şi cuconiţa cu rufe curate stau departe de noroiul cel sfânt şi adevărat.

Vă propun o plimbare.

Grupul anarhiştilor din strada Zaverei

Ei, blestemaţii soartei, au renunţat la confortul occidental. Din zori cenuşii în amurguri prăfuite dau cu piciorul în pedală, ţin cu ambele mâinei SIFONUL şi cu un gest mecanic, îndelung repetat, pun sticlele burtoase sub robinet. Şi ele vrând-nevrând (*vollens nollens*) sunt umplute, în ciuda specificităţii lor intrinsece care cere poate alte lichide existenţiale. Era acolo PERICLE MARTINESCU. Era şi omul fără visuri optimiste, F. DIMA. Ca palmă trasă deosebirii dintre sexe, femei – două la număr – şi inimi înalte: SANDA MOVILĂ şi MARIA BANUŞ. Biata MĂRIUCA credea că societatea burgheză permite copiilor de vârsta ei să se joace cu păpuşile. Vai! i le furase Al. ROBOT şi ei nu-i mai rămâne decât să legene SIFOANELE în braţe, cântându-le cântece totalitare de adormire dulce. Fetiţa aceasta mângâia sifoanele. Cu vorbe dulci exclama cu voce infantilo-drăgălaşă: Uit’ te miţi sunt ele. (Ele, adică sticlele destinate banchetelor inventate în străinătate). Era şi TEOBALD TĂTARU, tânăr poet necunoscut, dar care nu scrie stihuri de cenaclu şi mere coapte.

Cercul comuniştilor de la Tache Friptu

Toţi, în colţ lângă Tache Friptu, respiră aerul serii la sfârşitul zilei de muncă istovitoare. Unul îmi zice:

— Ehei! Ce viaţă!

Tu, care citeşti, de nu pricepi – spontan şi adânc – sensul exclamaţiei acesteia, du-te mai bine să te culci, cu dulceaţă şi apă la căpătâi, omule de neispravă!

Făpturi nenorocite, oameni slabi în faţa tentaţiei erau îmbătaţi cu produsul la care lucraseră în timpul zilei. Beat de SIFON era TRAIAN HERSENI. Şi MIRCEA GRIGORESCU, şi toţi colaboratorii CUVÂNTULUI LIBER, ai FRIZELOR, ai MERIDIANULUI. GEO BOGZA, CĂLUGĂRU şi SIDONIA DRĂGUŞANU prezidau. Dar nu ca prezidenţi ai parlamentelor sterile, ci ca profeţi ai venirii frăţiei când vor fi recunoscute ca singure lucruri vii: femeile de stradă şi FELINARELE.

O anexă pe maidan: Totalitarii

Pornit, gândul nu se opreşte. De ce s-ar reduce în reverenţe la fiecare barieră moralistă? Macabri şi înspăimântători, fiinţe uitate de Îngrijire şi Religie, nu privesc cu ruşine acele locuri unde omul – mai mult ca oricând – el însuşi e animalic şi nefandosit. Sunt extremiştii vieţii, cei cărora nu le e frică de ei înşişi, de – de ce n-am spune? – vespasiene. Nu ies de acolo niciodată. Nicio clipă. Din vespasiana mistică de lângă UZINA DE SIFOANE din deal.

Au ajuns la culmi, pe cari noi, ceştilalţi de pe străzi, le putem ghici. Să ne apropiem de ei cu respect şi veneraţie. Prin geam vedem, contopit în atmosfera comună de adoraţie, dar supărat că şade faţă de MIHAIL SEBASTIAN, pe TUDOR TEODORESCU-BRANIŞTE. Mai zărim pe IERONIM SERBU, I. PAS şi I. PELTZ.

Am mai privit, înmărmurit.

Glorie lor.

Adversarii: Clubul haimanalelor

În alt cartier infam din vecinătate, şomerii fabricilor de SIFON nu merseseră aşa de departe. De unde rivalitatea, însoţită de cântece comune, dar şi de ciomăgeli, răfuieli, vendete.

Erau doar – atâta doar (de vreţi sau nu s-o credeţi) – supăraţi şi îndârjiţi de abuzul ce clasele sociale fac de singurătate. Viaţa comună pulsează regulat în ei şi nu admit ca omului să-i fie dată singurătatea absolută (închisă cu cheie sau zăvor, mă rog) măcar câteva clipe pe zi. Civilizaţia impune – sigură de ea – sisteme cu liber şi ocupat şi giumbuşlucuri tehnice americane. Conştiinţa lor le-a vorbit altfel: „Să ne adunăm mereu. Omule, trăieşte printre semenii tăi“. Şi au ascultat povaţa ancestrală. I-am întâlnit pe toţi constituiţi în cerc. O sală mare cu oameni jur-împrejur. Satisfăceau fiecare, unul şi una, cum puteau, fără pretenţii şi fără artificialitate, nevoile care cer confetti şi serpentine. Mulţi? Da, mulţi.

Mărturisire de credinţă

Ideea lor?

Nu cred în făţărnicia anglomană a formulei de idiotism rafinat: W.C. Asta nu e imortalitate, madam Pudicescu, asta nu e ruşine, mamzelle Ruşineanu, asta e – crud şi dat în vileag – sensul vieţii neadormite. Asta e esenţialul unic. Burghejii zic: Ascundeţi-vă în taină prin locurile acele şi apoi ieşiţi din ele după ce v-aţi spălat pe mâini. Noi TINERII zicem: Închinaţi-vă lor, purificaţi-vă sufletul la intrare şi încercaţi – de puteţi – prin intuiţie şi înţelegere rusă să vă ridicaţi la nivelul lor de realism viu.

Şi celelalte

Celelalte sunt duhoarea unui oraş, cu greutăţi, pasiuni şi fapte oarecare. Cu noapte, cu foc, lumini, oameni răi şi buni. Cu două straturi: Cu cei ce se ascund, îşi acoperă goliciunile, se răţoiesc în cultură şi sunt nesinceri. Apoi, cu cei săraci, umiliţi, obidiţi, târfe şi asasini, deci oameni tragici, care trăiesc alături de câini, la fel ca ei, care au păstrat tradiţia vieţii şi a mirosului, muncitori de zi şi de noapte în fabrici, ziditori ai societăţii grandorii de mâine, când SIFONUL, eliberat, va deveni bunul comun al omenirii autentice.

N.B. Fotografiile numeroase care însoţesc acest reportaj n-au putut fi reproduse din cauza interdicţiei poliţiei de moravuri.

În numărul viitor: VIAŢA ROMANŢATĂ A LUI MIRCEA ELIADE ŞI TRAGISMUL VÂNZĂTORILOR DE BILETE DE PAPAGAL

ÎN GENUL LUI... EUGEN IONESCU[158] [159]

I. Lucruri care nu se spun

Îmi suriază de mult să spun ce cred despre reprezentanţii Tinerei Generaţii. Mi-era c-o s-o gafez printr-o atitudine care se vrea intransigentă. Dar iată că a ieşit bine şi, cum spune Francezul, sunt peiat pentru ca s-o ştiu. Sunt delicioşi şi dulci domnii mici şi graşi de la *Vremea*, de la *Criterion*, de la *Cuvântul liber* etcelelaltetoate.

Care adică un maniac vesel n-ar putea decât tangenţial sau cercuoid să le intuiască gogoriţa totalitară. Gafă? Da, dacă nu m-aş fi plasat pe acelaşi teren al tragismului cu ei, bataliând autentic şi eu (ca şi ei). De ce cunoaşte metoda succes? Principiul undelor marine!

Şi – ia aşa, într-o zi nici bună, nici rea – mai de ici o vocalică, mai de colo un consonantism, rezultatul înseamnă că am început războiul celor 100 de articole cu literatura greţoşătoare. Tot cu dramă şi cu participare eu mai

pusesem la locul lui pe Racine, pe Ibsen şi Victor Hugo (Victor Hugo, Victor Hugo, Torgo, Go, Go… Ro, romantism, un om, un veac prost).

Mumele noastre sălbatice, ale tinerilor, se speriau (de) atâta temeritate, unde (mai) pui urlările de înfiorare meta mai ştiu eu ce ale criticei. Geniul meu nu se temea de puţină voltajare, temându-se (mai presus de orice) de o enuiare adâncă, dorind chiar o propulsiune anarhică; intuiţie şi tragism să fie, de rest în mod pompos je m'en fiche.

Ce bun „appât" de altfel pentru ironia mea muşcătoare acest abracadabrra al modernului eseism! – Să fiu lăsat în pace (nu vreau să ştiu de ei), mi-am zis eu în acest jardinaj pe care îl pot cu atâta uşurinţă copleşi. Avanti! avanti cu adevărul despre… – şi gama în întregimea ei. – Nu s-a ştiut admite pic de modestie! Dându-mi seamă eu de acest lucru, cu necontestabilele mele însuşiri de genialitate, de înţelegere, de viziune – recunosc că – sentenţios (!) mi-am jurat vorbirea pe şleau (şi apoi – foaie verde lobodă mă urcai în dud).

Autentic s-a cutremurat în mine un clopot sumbru. Slăbiciunea mea e tare ca un adevăr.

Ce voi fi? Tânărul care n-a admis Generaţia Tânără!?! Stupid! Trebuie să găsesc calea ce nu mă va separa de ei (pentru că neeladian, nevremian). Se compară ei cu mine?

II. Evrika!

Evrika (sau: me voici), ideea n-am găsit-o în baie (şi nici în bibliotecă), în locuri de nulă-valoare. Atacul cu frenezie echivalează non-critica. Mai bine să cleveteşti, să bârfeşti, să „potinezi", asta place – da, da, aşa sunt oamenii (bărbaţii inclusiv). Consideră titubaţii obraznice drept convingeri calde, de amploare mare, îţi zic (ţie) că eşti necugetat. Şi tot aşa te mult-puţinează în mediocritate şi se ridică – sus, sus! – aureola wagneriană, hiperînălţată a lui Petru Comarnescu. Tu rămâi jos cu dreptatea şi el sus cu colaborarea. Eu (hoţ fiind) ştiu la cancanuri o droaie. Şi ce-or mai zice apoi? (Ha! ha.)

Când am publicat în *Rapiţa sălbatecă* primele mele studii, am avut – într-o seară de beţie – prima şi ultima convorbire cu P.C.; am văzut unde e viitorul. Bine, bine, domnule Şuluţiu; ce să-i faci, coane Botta? Aşa e viaţa, are dreptate dl Ion Cantacuzino. Bine zice şi cuconu Ieronim Şerbu. Vai de mine, se poate? Am spus ceva despre dom' prof. Vianu? Mari poeţi, domnule, mari poeţi toţi… Trăiască şi coana Sanda că e damă bună şi duduca Marta să fie sănătoasă! Eu, ca omul, cu glumele, mai cu atacurile (?), aşa, să nu zică lumea că tot ne lăudăm între noi, nu strică un „glas sincer" o dată la săptămână, iese literatura mai plusvalutată. Şi producţia ce cercueşte şi fac eu pe nebunul (ce strică?!) şi opoziţia face des fiţe de formă.

III. Jurnal

Tam-Nesamuri banale şi originale.

Frumuseţea mea, gingăşia mea, ochii mei, părul meu, mintea mea, gura mea, corpul meu, privirea mea, auzul meu, problematica mea, eu.

Trebuie să scriu diferite alifâstâcuri despre puţoii anarfisto-reacţionari.

Aââââââââ…

Nenea Shakespeare vorbea de remuşcare. Şi ce sensibilă era eroina dnei de Lafayette, ce preţioasă. Exagerează oricum.

Hai, fă, madamo de Lafayette (fir-ai tu a dracului de vacă, că eşti stearpă! Pă Pă-ă. Zis şi făcut. Ora 3. De ce? Enfin madame, voici le docteur).

Sunt fericit?

6 iulie. Am luat un purgativ. De dimineaţă m-am spălat pe picioare. Am o bătătură care mă supără.

Un exemplu între multe altele: revista *Ulisse*, cuprins edificator.

Horia Groza: „Hî, hî, singur gândul hâd e frumos“. Ce falş! Ce falş! „Dodecadon floral.“ Ce pretenţios! *Ce prelucrat!*

V.B. (Duduca modestă şi ruşinoasă, Vorinca Bocan) scrie puţinel şi politicos-admirativ de maestrul M. El.

Arşavir Acterian – nume curios. Îmi vine să ţip Atraiamir! Atraiamir! În grădini arabe la apusul soarelui – se miră!

De ce nu s-ar mira şi Virgil Gheorghiu? Ştie ceva? Dar Em. Ungher, poetul cu reminiscenţe clasice, cu ochelari, cu idei revoluţionare şi faţa pală de visător cuminte şi liniştit?

Izolând transcrierile, depăşeşti uneori – poate. Poezia lui Simion Stolnicul. A lui V. Cristian.

Dacă o să ştiu să atac cum trebuie, pot realiza minimum 150.000 (osutăcincizecidemii) lei (socotiţi la legea de stabilizare din 7 februarie 1929). N-ar fi rău. Dobândă 6%, nu 10%, ce tot spun, 16%… Merge, merge.

Trebuie să mă duc mâine la cizmar.

IV. Istoricul aspirantului la modernismul critic

Să critici *Vremea* şi colaboratorii ei şi spiritul ei şi atmosfera ei şi să fii totuşi editat de *Vremea*, iată turul de force pe care suprema mea abilitate politică l-a realizat cu degetul cel mic. Cine ar mai fi putut? Hic rodează hic saltează cine poate!

Îi critic, dar tonul face muzica (literară). Nu sunt filosofi? Atunci sunt mari jurnalişti! Nu se spune: nu ştie. Se spune: a aprofundat până la ultima limită ideea intuiţiei pure. Mircea Vulcănescu va aproba.

Te duci regulat, săptămânal, şi nu-i perii, îi critici. Lauda a sfârşit prin a-i plictisi. Puţină critică le place. Cu grijă, nuanţa predomină. Şi Flaubert discută cu Maupassant (ţinta: revizuirea să se facă *în interior*, parmi nous).

Nu dorm nopţile, mă frământă gândurile… N-aş suferi – de crampe intestinale – dacă aş fi avut ocazia să fiu invitat la recepţia lui Sardanapal;

sau măcar (!) să fiu invitat în croazieră de tata Noe, să-i pot strânge mâna lui Adam, sau – da, sau – să mă jeluiesc la unison cu Ieremia, din ultimul etaj al turnului lui – Babel.

D.H.H. Stahl vrea la stat. Şi tot corul asistenţilor d-sale dlui Dim G. (vezi rubrica „Colţul de Batistă culturală“) idem.

V. Modele reductibile la unul singur

Calitatea analizei în producţia tânără? Variaţii de stil, c’est tout.

Să luăm, de binevoiţi, un exemplu (oarecare). – Absolut la întâmplare.

Deci, cocoana Leonora (cinstita eroină a lui Al. I. Brătescu-Voineşti) zice că: „Găina poate să trăiască două luni de zile fără să mănânce şi să bea absolut nimic“.

Situaţia e cum nu se poate mai simplă. Ştim ce spune cucoana Leonora.

Acum să transpunem cele de mai sus în stiluri esseiste.

Să vedeţi şi dvs. cum stau lucrurile.

Petru Comarnescu scrie un lung articol cu titlul: „Recentele experienţe ale profesorului american H. St. Thurston Bradville-Sommerville. Sinteza tipică a civilizaţiei energetice americane pointează rezultatul ştiinţific al experienţialismului“... urmare.

În *Cuvântul liber*, Sahia, Perahim, Robot, Păun sau altul, un studiu scurt şi întristat despre „Animalele care suferă“ sau „Criza şi printre animale“ cu consideraţii sociale şi revoltate despre inechitate, foamete, răutate şi cei bogaţi.

Eliade plânge alchimic, superior: „Ghrăine, simbol al unei bunătăţi dulci, suprainteligente, pe care n-o prehendează animale bipede raţionaliste“... de şapte ori câte şapte eţeterauri.

Dl Şerban Cioculescu (Ciobanul Şeiculescu) recenzează proclamând cu nemiluita genii, de rămâi trăznit.

În *Reporter*, dl Dinu Roco scrie impersonal şi serios „Bilanţul găinii“. Niciun nume propriu, niciun citat, gânduri generale, monoton, de-ţi vine să ţipi la atâta fadoare, atât praf în gură şi în ochi.

Dar – problema e alta. Cum am rezolvat-o? V-am spus şi vezi mai jos (în orice caz).

P.S. (explicativ). Esseiştii? Criticul lor? Totuna. Uite popa nu e popa. Sau uite critica nu e critica.

152 *După cum se menţionează în studiul introductiv, tirul parodic al lui Antisthius (N. Steinhardt) a continuat, după publicarea volumului de debut, în paginile *Revistei burgheze*. Astfel, în numărul 2 al revistei a apărut textul „În genul... revistei *Criterion*“ (în acelaşi număr este deja anunţată, pe cea de-a treia copertă, apariţia volumului *În genul... tinerilor*), în nr. 3 „În

genul... ziarului *Vremea*“, iar în nr. 4-5 „În genul... lui Eugen Ionescu“. Deoarece aceste texte sunt, în opinia noastră, inseparabile de *În genul... tinerilor*, considerăm justificată apariţia lor în ediţia de faţă, chiar dacă ele sunt incluse şi în volumul *Articole burgheze*, Editura Polirom, Iaşi, 2008.

153 *Apărut în *Revista burgheză*, nr. 2, 20 nov. 1934, pp. 33-34.

154 **CRITERION. Revistă de arte, litere şi filosofie*. A apărut la Bucureşti între 15 octombrie 1934 şi ianuarie-februarie 1935 (şapte numere în total, ca *Revista burgheză*). Redactori: Ion I. Cantacuzino, Petru Comarnescu, Mircea Eliade, Constantin Noica, H.H. Stahl, Alexandru-Christian Tell, Mircea Vulcănescu. Conceptele de *nouă spiritualitate* şi de *generaţie* sunt printre cele mai cunoscute teme ale publicaţiei. Alţi colaboratori: Dan Botta, Anton Golopenţia, Octav Şuluţiu. O ediţie anastatică a revistei, îngrijită de Marin Diaconu, a apărut în 1990. Despre polemica dintre *Revista burgheză* şi *Criterion*, respectiv dintre N. Steinhardt şi Mircea Vulcănescu, vezi Nicolae Mecu, „Portretul înţeleptului la tinereţe“ (I)*(Revista de istorie şi teorie literară*, anul XI, 1992, nr. 1-2, pp. 57-66), şi Florian Roatiş, „Mircea Vulcănescu şi Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată“ (în vol. *Pledoarie pentru filosofia românească,* ed. cit., pp. 37-40), din care s-au reprodus fragmente în dosarul de referinţe critice.

155 Germaine Davis, Vorinca Bocan, Bodea Marinescu etc.

156 *A apărut în *Revista burgheză*, nr. 3, 5 dec. 1934, pp. 19-21.

157 **VREMEA. Politică, socială, culturală.* A apărut la Bucureşti, săptămânal, între 1928 şi 1938, 1940 şi 1944. Director: Vladimir A. Donescu. Colaboratorii revistei oferă acesteia o imagine destul de eterogenă din punct de vedere ideologic şi cultural: Camil Petrescu, E. Lovinescu, Petru Comarnescu, Dan Botta, O. Şuluţiu, H.P. Bengescu, G. Călinescu, Şerban Cioculescu, L. Blaga, Pompiliu Constantinescu, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Ovidiu Papadima, T. Vianu, Ion Pillat, Saşa Pană, Ilarie Voronca, Geo Bogza, Al. Sahia, Tudor Teodorescu-Branişte etc. Cu revista *Vremea* se polemizează şi în cadrul rubricii „Da şi Nu“ din nr. 2 al *Revistei burgheze*, p. 36.

158 *A apărut în *Revista burgheză*, nr. 4-5, 20 ian. 1935, pp. 17-21.

159 *Eugen Ionescu (1909-1994). Dramaturg, eseist, critic literar, poet, prozator, memorialist. Debutează în *Revista literară* a Liceului „Sfântul Sava“ (1927), colaborând apoi la *Bilete de papagal, Ultima oră, Rampa, Epoca, Fapta, Viaţa literară, Excelsior, Zodiac, Floarea de foc, România literară, AZI, Ulisse, Axa, Discobolul, Credinţa, Meridian, Reporter* etc. Obiectul ironiei lui Antisthius este, evident, volumul *NU*, apărut în 1934 la Editura Vremea, volum premiat, după aprinse dezbateri, de către Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri needitaţi. Dintre cei şapte membri ai Comitetului – după cum reiese de pe contrapagina de titlu –, doi s-au împotrivit premierii: Tudor Vianu şi Şerban Cioculescu. Ceilalţi membri erau: Mircea Vulcănescu (care – în pofida faptului că este el însuşi ironizat în *NU* – a întocmit un raport de susţinere în cadrul lucrărilor Comitetului din februarie 1934), Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Ion I. Cantacuzino, Romulus Dianu. Volumul nu a putut fi publicat la Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II“ – în cadrul unei colecţii speciale destinate tinerilor scriitori –, din cauza opoziţiei lui Al. Rosetti, directorul editurii. Eugen Ionescu este citat şi în numărul 2 al *Revistei burgheze*, la rubrica „Da şi NU“, p. 35.

REFERINŢE CRITICE

„Vineri, 16 nov. 1934

Steinhardt-Antisthius, cu cartea lui de parodii împotriva generaţiei tinere. Excelent.“

E. Lovinescu, *„Sburătorul“. Agende literare*, vol. IV, Editura Minerva, Bucureşti, 2000, p. 121

*

„Din acelaşi cuib pare să fi zburat şi cartea lui Antisthius despre scrisul tinerilor de azi. Un băiat inteligent, atent şi talentat, care ştie să surprindă caracteristicul şi să nuanţeze humorul s-a amuzat să parodieze scrisul câtorva protagonişti ai «tinerei generaţii». Că s-a distrat, lucrul pare evident oricui îi citeşte cartea! De ce atunci simulacrul acela de ton grav şi moralist, care introduce amuzamentul sub o scuză? A vrut oare Antisthius să parodieze cu anticipaţie tonul *Revistei burgheze?“*

Mircea Vulcănescu, „Antisthius: *În genul... tinerilor*“, în revista *Criterion*, an I, nr. 5, 15 dec. 1934, p. 4

*

„Autorul care se ascunde, sugestiv, după mitul lui Antisthius... este un spirit cu o frumoasă capacitate de ironie – ceea ce îi salvează genul oarecum banalizat al schiţelor *à la manière de...*, frecvent în apus. Ne bucură apariţia acestei cărţi, mai ales că legitimează realitatea «generaţiei» celor şarjaţi. Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Emil Cioran, C. Noica etc. sunt, în ciuda lui Antisthius, tineri care depăşesc defectele «beţiilor de cuvinte», care au creat şi creează valori româneşti. De aceea prefaţa «moralistă» a autorului e deplasată. Ea ne aminteşte că observaţiile crude asupra «Beţiei de cuvinte» ale lui Maiorescu sunt astăzi mai reale ca oricând. Foarte adevărat – dar numai când e cazul unor băieţi ca Mihail Ilovici, şi nicidecum când e vorba de anumite superficialităţi temperamentale ale tinerilor culţi ai generaţiei.“

Dan Petraşincu (d. p.), *„În genul... tinerilor* de Antisthius“, în *Viaţa literară*, anul IX, nr. 164, 1-15 dec. 1934

*

„Exemplele alese de *Antisthius* sunt destul de convingătoare pentru a se vedea că într-adevăr boala denunţată de Maiorescu şi-a atins apogeul în vremea noastră.

«Astăzi, ca şi la 1872, cultura română e la o răscruce; astăzi, ca şi atunci, o *direcţie nouă* îşi face apariţia. Boala se prezintă sub acelaşi aspect, cu aceleaşi simptome, numai că sunt mai grele, mai îngrijorătoare. Înapoia verbalismului dezlănţuit stă prostia triumfătoare»... Ni se pare că singura formă compatibilă cu aceste exibiţii şi caricaturi dezgustătoare este cea aleasă de autorul acestei cărţi: luarea în bătaie de joc. Şi fără îndoială că o

face cu mult talent şi foarte reuşit. Cine a citit cartea aceasta cu eroii cei mai tipici ai «tinerei generaţii» acela nu va mai citi un rând din producţia acestora fără a râde cu hohote.“

„Antisthius: *În genul... tinerilor*“, articol nesemnat, în *Adevărul literar şi artistic*, anul XIII, seria a II-a, nr. 733, 23 dec. 1934

*

„Acela care se ascunde într-un mod foarte nejustificat şi laş sub pseudonimul Antisthius – mă întreb ce era dacă iscălea cu numele lui? Ce pericol? Ce ruşine? Niciuna! – păcătuieşte prin faptul că «ia atitudine». În primul rând e prefaţa, unde aminteşte articolul lui Titu Maiorescu despre «Beţia de cuvinte» şi-l aplică vremei noastre. Nu se poate spune că autorul n-are dreptate: avem şi azi o gravă beţie de cuvinte. Dar a-i acuza pe Ion I. Cantacuzino – care tocmai el luptă pentru o precizare a noţiunilor şi o clarificare a termenilor –, pe C. Noica – un scriitor atât de limpede şi de pur în expresie –, pe Mircea Eliade – care scrie prost, e drept, dar scrie propriu şi lipsit de bombastic – este a fi de rea-credinţă. E drept că toţi aceştia pot face uneori – rareori – anumite greşeli stilistice. Cine-i infailibil? Dar chiar Emil Cioran, cel mai bombastic în expresie dintre tinerii scriitori români, nu e decât parţial acuzabil de beţia de cuvinte. Deoarece frazele şi expresiile lui au un anumit fond şi sunt adecvate lui. Tinerii de azi nu mai dau nicio importanţă scrisului, adică scrisului frumos, scrisului perfect sau cel puţin scrisului corect. Pe ei îi preocupă ideea, fondul, substanţa, nu haina ei trecătoare. Că e un rău, aceasta nimeni n-o contestă. Dar e un fenomen general, e o caracteristică a vremii şi nu trebuie să fie nimeni acuzat de ea.

Dar nu pentru a apăra lipsa de stil corect sau perfect a tinerilor îl recuz pe Antisthius, ci pentru că a luat atitudine. Într-o carte de parodii nu e permis acest lucru, şi mai ales pentru faptul că o parodie nu dovedeşte nimic. Ne-a dovedit Antisthius prin parodiile lui că tinerii scriu prost? Nu! Numai printr-o lectură a tinerilor ne putem convinge, iar nu prin aceea a unei parodii care e totdeauna o exagerare. Pentru că exagerarea e însuşi principiul parodiei.

Dar toate parodiile lui Antisthius dovedesc pornirea, adversitatea şi reaua-credinţă. Autorul nu e scuzat de tinereţea pe care o agită ca o scuză. El n-a păcătuit contra tinereţei, ci contra obiectivităţii, şi obiectiv el nu era ţinut să-şi bată joc, ci să glumească. Antisthius bagatelizează fără niciun spirit şi adesea cu aluzii pornografice şi cu multe predilecţii coprofile. E domeniul în care se simte mai bine autorul. Doar reuşite parţiale, în câteva pasagii, în bucăţile à la Eliade, à la Comarnescu, à la Cantacuzino. Bună în întregime e parodia de manifest a *Cuvântului liber*. E admirabilă şi ca idee, şi ca realizare. Ea dovedeşte că autorul are spirit totuşi, dar că l-a pus foarte rar la contribuţie. Bună, de asemenea, parodia lui Petre Bellu. Dar pentru a arăta în ce ton, de umor binevoitor şi simpatic, ar fi trebuit să se menţină cartea pentru a fi o creaţie, transcriem această bună parodie a unui pasaj din *Mathesis* de C. Noica:

«Ajută-mă, Unicule, să ajung un triunghi echilateral! Fă-mă, Unicule, un trapez a cărui bază mare să fie exact de două ori cât baza lui mică. Ajută pe copiii mei să ajungă nişte triunghiulaşe regulate de toată frumuseţea, iar pe bătrâna mea bunică să o mai văd mulţi ani-lumină de azi înainte, sub forma unei prisme octogonale de toată venerabilitatea» (p. 83).

În acest ton spiritual ar fi putut parodia Antisthius pe toţi. N-a făcut-o şi a ratat un volum."

Octav Şuluţiu, „Antisthius: *În genul... tinerilor*", în *Familia* (rubrica „Scriitori şi cărţi"), seria a III-a, anul I, nr. 9, ian. 1935, pp. 110-112

*

„Întorcându-ne la ireductibilul contestatar şi mai ales la «antigeneraţionistul» N. Steinhardt, e cazul să ne întrebăm de ce această reacţie atât de violentă. Un prim răspuns la întrebare ni-l oferă prefaţa la volumul *În genul... tinerilor*. Revendicându-se de la Maiorescu, idol de tinereţe al lui N. Steinhardt (Maiorescu «incomparabilul», cel care «a spus totul şi nu se mai poate adăuga nimic»), Antisthius trage semnalul de alarmă împotriva a ceea ce el numeşte o nouă «beţie de cuvinte»: mai gravă şi mai periculoasă însă decât aceea denunţată în urmă cu şase decenii de mentorul junimist. Atunci «bolnavul era compătimit, incultul dispreţuit şi ţinut la locul lui, nebunul închis», pe când acum «omul normal e privit de sus, nebunia îşi proclamă dreptul la conducere, inteligenţa e lucru de ruşine». Noua «beţie de cuvinte» s-ar traduce în «împerecheri ciudate şi nefireşti de cuvinte, împleticiri şi rostogoliri beţive de idei», schingiuire a logicii, «dar mai ales a sintaxei». Acest ultim fenomen îi pare simptomul unei maladii mai adânci: «semnul unui gând bolnav», al «falsei culturi», de nu chiar al inculturii ori chiar al «lipsei de bună-cuviinţă socială şi intelectuală». Ajungem astfel destul de repede la adevăratul mobil al campaniei purtate de tânărul N. Steinhardt (căci o campanie a fost): «înapoia verbalismului dezlănţuit» el identifică «prostia triumfătoare şi alături de ea *gândul care însufleţeşte producţiunea ce se numeşte tânără: lupta împotriva virtuţilor şi însuşirilor burgheze*» (s. n.). Miza acestei campanii, care depăşeşte perimetrul literaturii şi chiar pe acela al culturii în genere, este crearea unei alte «direcţii noi», urmărind, de data aceasta, apărarea şi fortificarea instituţiilor, «virtuţilor» şi «însuşirilor» «burgheze». Sensul major al întregii activităţi de juneţe a lui N. Steinhardt este restaurarea şi impunerea principiilor *liberalismului clasic*. Aceasta este replica lui la naţionalismul şi tradiţionalismul antiliberal, ca şi la «colectivismul» socialist şi comunist."

Nicolae Mecu, „Portretul înţeleptului la tinereţe" (I), în *Revista de istorie şi teorie literară*, anul XI, nr. 1-2/1992, pp. 67-83

*

„În sfârşit, să ne ferim de reducţionism şi să luăm aminte că *În genul... tinerilor* nu este o mono-, ci o omni-parodie: nu doar tânăra dreaptă, ci şi tânăra stângă e tratată aici cu apă tare. Nu doar poza savantului călător şi

şef de generaţie Mircea Eliade, dar şi publicistica demagogică de la *Cuvântul liber*. Nu numai fioroasele abisalităţi cioraniene, ci şi mahalaua verbală a lui Geo Bogza. Nu numai sofistica teorie a chibritului de tip Noica, dar şi proletarismul verbios de tip Panait Istrati – Petre Bellu. Nu doar vitalismul patetic şi iraţionalist al lui I.I. Cantacuzino, ci şi grandilocvenţa universalistă a unui Eugen Relgis. Curentul de la *Criterion*, dar şi socialismul de la *Şantier*. Ca şi antologia poeţilor tineri alcătuită de Zaharia Stancu ori avangardismul lui Saşa Pană.

Prin urmare, *În genul... tinerilor* – carte apărută în acelaşi an cu *NU*-ul ionescian (şi care, poate, în lipsa acesteia din urmă ar fi beneficiat, ea, de scandal, în locul indiferenţei cu care a fost receptată) – nu este o şarjă anti... năistă, să zicem, ci o *revoltă ludică* faţă de dogmă în general, faţă de autoîmbătarea-n formulă, de orice înseamnă claustrare-n manieră şi retorism, indiferent de orientare spirituală, marcă stilistică şi culoare politică.“

Dan C. Mihăilescu, „Pledoarie pentru o lectură descruntată“, postfaţă la volumul N. Steinhardt (Antisthius), *În genul lui Cioran, Noica, Eliade...,* Editura Humanitas, Bucureşti, 1996, pp. 187-194

*

„Compuse în genul franţuzescului *à la manière de...*, spumoasele pastişe ale lui N. Steinhardt au trecut aproape nebăgate în seamă – contrar succeselor de care s-au bucurat unii din cei de mai sus, premiaţi pentru debut –, privite cu îngăduinţă şi tratate ca simple exerciţii de stil, cum de altfel se şi subintitulau ele.

Sunt surprinse însă şi parodiate aspecte care ţin de opera şi preocupările celor vizaţi, şi anume: disperările lui Cioran, cultul ideilor abstracte la Noica, legăturile lui Mircea Eliade («Mircea Fakiriade») cu India, ale lui Petru Comarnescu («Petru-cel-American») cu S.U.A. etc. Cel mai amuzant text este, poate, cel intitulat «Balada celor trei smintiţi şi a altor mulţi pârliţi», scris în maniera lui Geo Bogza. Şi aici, ca şi în parodiile la romanele lui Petru Bellu, este vizibilă, sub masca ireverenţei lucide, propensiunea lui Steinhardt pentru limbajul colorat, argotic, întâlnit nu de puţine ori şi în eseistica sa ulterioară.

Pentru cei care au citit *Jurnalul fericirii* şi s-au împărtăşit din spiritul de bunătate şi de toleranţă la care îndeamnă N. Steinhardt, cartea sa de debut, aflată sub semnul unei juvenile, dar vehemente negaţii, va constitui o veritabilă surpriză, întrucât acest episod din biografia sa spirituală este puţin cunoscut.

N. Steinhardt nu şi-a renegat cartea de debut – acest «păcat al tinereţilor» –, moment al unui destin sinuos, pe care şi l-a asumat în întregime, dar, spre zenitul vieţii, într-o scrisoare către poetul Nicolae Băciuţ, recunoştea că a fost nedrept cu colegii săi de generaţie şi că n-ar mai debuta cu această carte: «N-aş debuta cu aceeaşi carte, o carte în care am fost nedrept şi violent cu Eliade, Cioran, Noica. N-am avut dreptate. M-

au iertat. Dar nu aş reîncepe!». Iar despre monografia dedicată lui Geo Bogza (Editura Albatros, 1982), spunea că a urmărit prin ea o împăcare cu sine, cel de altădată, care-l atacase violent... Gest de reparaţie morală tardiv, dar atât de firesc pentru discreţia şi măreţia sufletească a celui care a fost părintele Nicolae de la Rohia.“

Florin Roatiş, „De la contestare la toleranţă“, în *Graiul Maramureşului*, 2 dec. 1994 (reluat în *Caietele de la Rohia*, vol. I, Editura Helvetica, Baia Mare, 1999, pp. 23-25)

*

„În scurta lor polemică, M. Vulcănescu şi N. Steinhardt dovedesc disponibilităţi şi stiluri diferite. Pe când tânărul Steinhardt critică în dreapta şi în stânga, ironizează, parodiază căutând să contrarieze, M. Vulcănescu – trecut prin experienţa «symposioanelor» organizate de Asociaţia *Criterion* – priveşte lucrurile mai detaşat, cu comprehensiune, evitând jignirea conlocutorului. Nu miră, desigur, tonul calm, stilul sobru, cu o abia sesizabilă nuanţă de sarcasm al lui Vulcănescu, ştiind că, la începutul aceluiaşi an, cooptat în Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri, needitaţi, prin «dreaptă socotinţă» – ca să folosim expresia de mai târziu a lui N. Steinhardt –, a impus, argumentat, includerea printre premianţi a lui Eugen Ionescu şi Emil Cioran, primul fiind «repudiat» de Şerban Cioculescu şi Tudor Vianu.

Peste ani, trecut prin experienţa închisorii şi renăscut prin convertire, N. Steinhardt îşi va regreta ieşirile nedrepte şi violente – în limbaj – în arena publică din tinereţe, dar se va consola cu gândul că a fost iertat de Cioran, Eliade, Noica şi ceilalţi.“

Florian Roatiş, „Mircea Vulcănescu şi Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată“, în *Biruirea de sine. Volum omagial Mircea Vulcănescu*, Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu“, Baia Mare, 2004, pp. 77-83 (reluat în vol. *Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice*, Editura Aius, Craiova, 2006, pp. 37-42)

*

„Poate Mircea Vulcănescu are dreptate, poate are dreptate N. Steinhardt. Cert este că prefaţa din *În genul... tinerilor* recuperează pentru moment instrumentarul criticii maioresciene. Nu întâmplător ea pulverizează ocazional mitul înţelepciunii cu orice preţ. Înfăţişarea şi parada seriozităţii fudule şi, de ce nu, «beţia de cuvinte» a tinerei generaţii interbelice. Se pot afla o mulţime de sensuri notiţei acesteia din *Criterion*, precum se pot afla, aşijderea, cărţii acesteia de debut semnată Antisthius. Important pentru mine, pornind de la acest episod evocat, este însă altceva: punctul de ruptură, transcenderea, «escalele în timp şi spaţiu» definite de destinul operei şi vieţii lui N. Steinhardt. Ambele stând sub semnul paradoxului. Între comportarea «proletară» şi burgheză din *În genul... tinerilor* şi, să zicem, comportarea creştin-ortodoxă din *Dăruind vei dobândi* stau scrisul şi convertirea lui N. Steinhardt. Între Antisthius şi Monahul Niculae. Neseriozităţii, artefactului, jocului în sine promovat de spiritul libertin al lui

Antisthius li se opune, în *Între viaţă şi cărţi*, *Critică la persoana întâi*, *Jurnalul fericirii*, *Prin alţii spre sine*, duhul înţelepciunii lui N. Steinhardt.“

Ioan Pintea, „De la «burghezul proletar» Steinhardt la monahul Nicolae“, în *Convorbiri literare*, nr. 6, iunie 1999, p. 26, reluat în *Caietele de la Rohia*, vol. 2, Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, pp. 137-140 (şi în vol. *Admiraţii ortodoxe*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003, pp. 21-23)

*

„Ceea ce surprinde, întrucâtva, în cărţulia aceasta este prefaţa autorului: «Beţia de cuvinte 1934» (prevestind parcă versatilităţile axiologice ale seniorului de după război şi puşcărie), în care junele scrutător al generaţiei sale se aşază pe o poziţie scorţos-vituperantă, aulică fără pic de surâs (parcă-ar fi scrisă de altcineva) şi, cu cnutul studiului maiorescian «Beţia de cuvinte», dă iama în «îngrijorătoarele simptome» de «verbalism dezlănţuit» şi «prostie triumfătoare» ce ar caracteriza, după apocaliptic îngrijorata sa opinie, producţia intelectuală a tinerilor contemporani (titlul original este *În genul... tinerilor*). O explicaţie politică a acestei asprimi (reacţia apărătorului ideologiei liberale împotriva exceselor dreptei sau ale stângii), spune postfaţa, plasează totul într-o lumină mai gravă.

Fapt e că textele parodice propriu-zise strălucesc de *witz* şi umor sagace, într-o optică infinit mai destinsă decât cea a prefeţei. Buna dispoziţie iradiantă din aceste pagini ale viitorului gânditor de adâncime şi autoritate moral intelectuală dă apă la moară crezului meu încăpăţânat că umorul e o componentă *sine qua non* a inteligenţei, că poţi fi savant păstrându-ţi hazul, ironia, surâsul; de aceea-mi şi plac literaţi ca Zarifopol, Paleologu, Cosaşu, Dan C. Mihăilescu, Pleşu – fiindcă ştiu să pună probleme serioase şi chiar capitale fără să devină lugubri. Râsul cuminte poate căptuşi aproape orice.“

George Pruteanu, „Steinhardt, demon jucăuş“, în *Dilema*, anul IV, nr. 163, 23-29 febr. 1996, p. 13

*

„La un an distanţă, Antisthius, tânăr fără nume (la figurat şi la propriu, acoperit, el, Steinhardt, de La Bruyère...), scrie, spre oftica (aţa!) lui Vulcănescu, *În genul... tinerilor*. Publică la Cultura Poporului. Teribilisme de juneţe, veţi zice, lăsaţi-ne... Da, însă frondele unui debutant care citea, mai ales – din nou – gazete. Sau, să spun altfel, citea ca pentru revista presei. Cartea asta, albă la faţă (presupun că a fost albă, înainte să-i iasă petele maro de bătrâneţe), cu chenar albastru, face blau. Chicoteşte, adică, sătulă, ca amploiaţii după sărbători. Fiesta nu-i alta decât noua spiritualitate, cu noile căutări, sastisiri şi refuzuri. Plină de cusururi, pe care nimic nu le arde ca parodia. Privită de la distanţă, toată mişcarea de la ’30 trecute a fost un «scandal» în ziare şi reviste. Răscoala, fireşte, a avut şi capi, pe care Steinhardt-Antisthius îi ia la refec în primul rând: Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Eliade. Ceea ce nu înseamnă că «nesuferitul» care stă treaz când toată lumea se îmbată cu cuvinte trage, neapărat, într-o direcţie. Cad,

deopotrivă, tradiţia şi avangarda, stânga şi dreapta, medici şi literaţi pripiţi, băieţi serioşi şi scriitori de proză cu tripouri.“

Simona Vasilache, „Fără adresă“, în *România literară*, nr. 16, 21 apr. 2006, p. 9

INDICE DE NUME[160] [161]

A

Acterian, Arşavir 266 (n.), 302
Adam 304
Adamov, Guţă 189
Adania, Alfons 266, 287
Aderca, Felix 33, 37 (n.), 249 (n.), 278
Alain-Fournier 237
Alexandrescu, Petrică 192 (n. 1)
Ana 242
Antisthius 73 (n.), 127 (n.), 237 (n. 1), 281 (n.), 283, 289, 297
Armand, E. 187-189, 190 (n. 1)
Avarcenko, Arcadi 113 (n.)
Avram, D. 202
Avramescu, Marcel (Fakirul Avramescu) 36, 37 (n.)

B

Babel 304
Baltazar, Camil 121 (n.), 145 (n.), 249 (n.)
Bang, Herman 113 (n.)
Banuş, Maria 93 (n.), 108 (n. 5), 131 (n.), 292
Barnoschi, D.V. 271 (n. 1)
Basedow 174
Basil 231
Bautraz, Léonie de 174
Beaumarchais, Pierre-Augustin Caron de 69

Bellu, Petre 233, 235, 236 (n.), 237
Berdiaev, Nikolai 278
Bergson, Henri 78, 177, 266, 287
Bocan, Vorinca 286 (n. 1), 302
Bocquet, Anne 191
Bogza, Geo 57, 58 (n. 1), 59, 102, 132 (n.), 137, 139-140, 143, 249 (n.), 270, 293
Bontăş, Adrian (Ţucu) 95
Bordeaux, Henry 278
Botez, Demostene 249 (n.)
Botta, Dan 93 (n.), 270, 283 (n.), 289 (n.)

Botta, Emil 266 (n.)
Boureanu, Radu 93 (n.)
Boz, Lucian (Boz Sahib) 133, 143, 266 (n.)
Brazdă, Moritz 181 (n. 1)

Brătescu-Voineşti, Al. 304
Brezianu, Barbu 93 (n.), 121 (n.)
Brown, Thomas C. (Tommy) 145, 148
Bujor, M.Gh. 287
Buzatti, Sardi 189

C

Calvin 168
Cantacuzino, Ion I. 42-43, 47, 153, 213, 215 (n.), 283 (n.), 299 (n.), 301
Capitonovici, Barbara 189, 191
Caragiale, Ion Luca 46, 253, 257
Carmen, zisă Spaniola 242
Caterina II 189
Caţavencu, Nae 249
Călinescu, G. 21, 266 (n.), 289 (n.)
Călugăru, Ion 293
Cărtărescu, Mircea 44
Celarianu, Mihail 249
Cendrars, Blaise 113 (n.)
Cernea, Silviu 266 (n.)
Cesar 270, 274-275
Ciocâlteu, V. 93 (n.)

Cioculescu, Şerban (Ciobanul Şeiculescu) 132 (n.), 249 (n.), 289 (n.), 297 (n.), 305
Cioran, Emil 68, 71, 89 (n. 4), 153, 167 (n.), 266, 269-270, 287
Coca 230
Coca, Ghedeon 266 (n.)
Cocea, N.D. 249 (n.), 268,
Cohen, Hermann 40, 88
Comarnescu, Petru (Petru-cel-American, Peter Comarnescu, Peter, Mister Comarnescu, Petrică) 23, 33, 41-42, 47, 109 (n. 3-5), 121 (n.), 132, 145, 147 (n.), 148, 151-156, 157-162, 266, 268-269, 271, 277, 283 (n.), 289 (n.), 299 (n.), 301, 304
Constant, Benjamin 257
Constantinescu, Mac 278
Copelman, Louis 110 (n. 2)
Cosaşu, Radu 318
Cotruş, Aron 202 (n.), 249 (n.)
Cristian, V. 303
Cuţescu, T. 174 (n. 2)

D

D.A. Popescu, Tismana-Temişana 108 (n. 4)
Daudet, Léon 65

David, Jean 197

Davis, Germaine 286 (n. 1)
Dianu, Romulus
Dima, F. 292
Dobrescu, Dem I. 202 (n.)
Donescu, Al. (Donescu Sahibs) 33, 40, 131, 289 (n.)
Dorel 228
Dragomirescu, Zenaida C. 193
Drăguşanu, Sidonia 293
Dumbravă, Sterian 202 (n.)

E

Ehrenburg, Ilia 113 (n.)
Einstein, Albert 91
Eliade, Mircea (Eliade de la Mirandola, Mircea Fakiriade, Krishanamurti-Mircea Eliade, Mafalda Eliade) 109 (n. 4-8), 125, 127 (n.), 134 (n.), 153, 159, 231, 265, 266 (n.), 267, 269-277, 271 (n.), 279, 283 (n.), 287, 289 (n.), 296, 299 (n.), 305
Euclid 86

F

Farrère, Claude 220
Farfuridi 253
Fâşie, Florian 23
Felicia 245
Fermat (Teorema lui...) 86
Flaubert, Gustave 304
France, Anatole 275
Fulger, Horia 266 (n.)

G

Galilei, Galileo 85, 91
Gandhi 134
Geigerspann, Max-Othmar-Theodor 110 (n. 1)
Georgescu, M. 266 (n.)
Georgevschi-Paschievici, Păpuşica 108 (n. 3)
Ghârgheţeanu, Filip 193 (n. 3)
Gheorghiu, Virgil 303
Gide, André 173, 270
Gigi 227
Glücksberg-Bârlad, M. 192 (n. 1)
Grandmaison, Jean-Jacques 169
Gresham 191
Grigorescu, Mircea 293
Groza, Horia 302
Gruia, Bazil 202 (n.)
Gulian, Emil (Emil Gulian Sahib) 132, 271, 273
Gulliver 41
Gusti, Dimitrie (Gusti Sahib, Dim. Gusti) 109 (n. 1), 133-134

Gyr, Radu 93 (n.)

H

Hangiu, I. 115 (n.), 132 (n.)
Hartman, Nicolai 108, 287
Hasek, Jaroslav 113 (n.)
Haţieganu, Emil 202 (n.),
Hauptman, Gherhard 113 (n.)
Heidegger, Martin 108
Herseni, Traian 108 (n. 1), 163 (n. 1), 270, 293
Hertz, Marton (Ig. Hertz) 235, 236 (n.), 237, 245
Hoffman, E.T.A. 113 (n.)
Holban, Anton 131 (n.), 249 (n.), 266
Huch, Richarda 113
Hugo, Victor 300
Husserl, Edmund 177

I

Ibsen, Henrik 300
Ilovici, Mihail 259, 261-262, 263 (n.), 266 (n.)
Ionescu, Eugen 21, 38, 47, 49, 93 (n.), 266 (n.), 281 (n.), 287-288, 297
Ionescu, Ghiţă 285
Ionescu, Nae 286
Ionescu-Căpăţână 187
Istrati, Panait 132 (n.), 235, 236 (n.), 237 (n. 1), 238, 246, 287-288

J

James, J. Chandidassa 193 (n. 3)
Jebeleanu, Eugen 93 (n.), 131 (n.), 249 (n.), 266 (n.)
Jianu, Ionel 145 (n.)

K

K., dra. 230
Keyserling, Hermann (Contele H. de Keyserling, *groful* de Keyserling) 159, 267, 279
Kipling, Rudyard 275
Knick, Logan Solstad 193
Kundrars, Karl 174

L

La Bruyère 61
Lafayette, dna de 302
Langenstein-Kolber, Gustav v. 170
Leibniz, G.W. 88
Lemnaru, Oscar 276
Lenin, Vl. Ilici 270
Leonora 304
Lesnea, G. 93 (n.)
Lexi 230

Lichingenwurtzteil, W. 169
Liman, Horia 266 (n.)
Lola 230
Loti, Pierre 274
Ludovic XIV 189

M

Mabre-Ribemont 171
Macedonski, Alexandru 277 (n.)
Madame Pudicescu 295
Maiorescu, Titu 22, 24, 63-68, 251
Malonescu, Ig. 169 (n. 2), 170 (n. 1), 171 (n.)
Mann, Heinrich 113 (n.)
Manoliu, Petru 131 (n.), 266 (n.), 270 (n. 1),
Marchbanks-Blenerhasset, Mrs. Hannah 190
Marghita, E. 113
Marinescu, Bodea 286 (n. 1)
Martinescu, Pericle 105 (n.), 292
Martinescu, Victor-Valeriu 287
Marx, Karl 285
Maupassant, Guy de 304
Maurois, André 257 (n.)
Mayendorff-Shof, Meila 286
Mecu, Nicolae 22 (n. 1), 25 (n. 1), 27, 48 (n. 1), 50, 54, 283 (n.)
Mesalinda 189
Mille, C. 115
Moeribeau, Philibot-Alaysins 169
Molière 220
Montaky-Beiu, Ulisse 174 (n. 3)
Montépin, Xavier de 175
Montval, Francisc 171
Movilă, Sanda (coana Sanda) 93 (n.), 292, 301
Mussolini 271
Muşuroiu, Vespasian 193

N

Narcis 155
Negrutzi, Sorin 202
Newton, Isaac 85
Nietzsche, Friedrich 122, 287
Nistor, Bazil V. 266 (n.)
Nişcov, Viorica 29 (n. 2)
Noe 304
Noica, Constantin 79 (n.), 81, 83 (n. 1), 86 (n.1), 87 (n. 1), 89 (n. 2-4), 90 (n. 1), 145 (n.), 153, 269, 283 (n.), 286

O

Otto, Rudolf 59

P
Pană, Saşa 23, 195, 197, 289 (n.)
Pandelache, Hristodor 173 (n. 2)
Pandrea, Petre 202 (n.), 268, 276
Papahagi, Marian 127 (n.)
Papu, Edgar 266 (n.)
Parzerparini, J.P. 172
Pas, Ion 185 (n.), 294
Passodoble, Iohann 191
Pavel, Pavel 286
Păun, Paul 305
Peltz, I. 294
Perahim, Jules 305
Petraşcu, Miliţa 121 (n.)
Petraşincu, Dan (Angelo Moretta) 48, 266
Pillat, Ion 93 (n.), 131 (n.), 289 (n.)
Pitigrili 175
Platon (Plato) 287
Poltzer, Eugenia 192, 193 (n. 4)
Portopault, Antonin 171
Protosinghel, Riki 122 (n. 1), 123, 181 (n. 1)
Ptolemeu 91
R
Racine, Jean 300
Rahimsedwarthan, Penga 128
Rasputin 189
Rădulescu, Marta 274, 301
Răşcanu, Ioan 202
„Regina“ 243, 245
Relgis, Eugen 153, 185, 188 (n. 1)
Robot, Al. 266 (n.), 272, 292, 305
Roco, Dinu 305
Roll, Stephan 93, 132 (n.), 249 (n.)
Rolland, Romain 188
Romains, Jules 25
Rousseau, Jean-Jacques 173
Royer-Collard, Albert-Paul 56
S
Sadoveanu, Mihail 115 (n.)
Sahia, Al. 131 (n.), 249 (n.), 289 (n.), 305
Sahib, N. 266 (n.)
Sandu 228
Sardanapal 304
Sasu, Aurel 127 (n.)
Scheler 108

Schipra, V. 266 (n.)
Schnitzler, Arthur 113 (n.)

Schopenhauer, Arthur 287
Sebastian, Mihail 37 (n.), 132 (n.), 272, 286, 289 (n.), 294
Semiramida Nordului 189
Shakespeare, William 302
Sorel 266
Spengler, Oswald 266
Stamatiad, Al.T. 249 (n.)
Stamatu, Horia 93 (n.)
Stanciu, V.V. 202 (n.)
Stancu, Zaharia (Zaharia Stancu Sahib) 93 (n.), 131
Steinhardt, N. 71 (n.), 73 (n.), 79 (n.), 115 (n.), 121 (n.), 139 (n.), 271 (n.), 281 (n.), 283 (n.)
Sterian, Margareta 93 (n)
Stern, Leopold 257 (n.)
Stewart (Teorema lui ...) 85
Stahl, H.H. 283 (n.), 304
Stirner, Max 287
Stoicea, Ana-Luana 55 (n. 4)
Stolnicu, Simion 93, 266 (n.), 268 (n.), 303
Stourm-Houbbern 168-169
Streinul, Mircea 37, 266 (n.)
Striebel, Mme Magdalena 168-171

Striebel, Otto 170-171
Strihan, P. 202 (n.)
Şerbu, Ieronim 266 (n.), 301
Şuluţiu, Octav 48, 283 (n.), 289 (n.), 301

T

Tagore, Rabindranath 128, 134, 159, 193, 279
Talanţopf, Iosif 191
Talex, Al. 266 (n.)
Tamerlan 270
Tapundranath-Tasu 191
Tătaru, Teobald 292
Temistocle, Vergotoulos (zis Haidarada, zis Măsea) 141
Teodorescu, Radu 202
Teodorescu-Branişte, Tudor 249 (n.), 257, 289 (n.), 294
Terepentinescu, Vladimir 174 (n. 1)
Teresa del Valle Perse’all 193
Torgo 300
Tzara, Tristan 132 (n.)

Ţ

Ţuţea, Petre 202 (n.)

U

Ullea, Martin 181
Ungher, Em. 303
Urechia, V.A. 262
Urmuz 40

V

Valerian, I. 93 (n.)
Valéry, Paul 159, 267, 279

Velesinskaia, Mme Dr. Juliette 168, 170-172
Vasiliu, I. 266 (n.)
Vasiliu, N.N. 202 (n.)
Vălimărescu, A. 202 (n.)
Vera, Puiu 123
Vianu, Tudor 108 (n. 2), 174 (n. 2), 277, 289 (n.), 297 (n.), 301
Vlădescu-Răcoasa, G. 109 (n. 2)
Voronca, Ilarie 93 (n.), 121 (n.), 132 (n.), 182, 289 (n.)
Vulcănescu, Mircea 283 (n.), 288, 297 (n.), 303

W

Waldemar, conte de Lapis-Lazulli 246

Y

Ygrec, dr. 167 (n. 2)

Z

Zaciu, Mircea 22 (n. 1), 127 (n.),
Zamfirescu, G.M. 130 (n.)
Zarathustra 122-123

160 *Numărul paginilor se referă la ediţia tipărită a cărţii.

161 *De vreme ce *În genul... tinerilor* de N. Steinhardt este un volum parodic, este uşor de înţeles că o mare parte dintre numele, titlurile şi locurile consemnate în acest indice sunt inventate. În asemenea circumstanţe, indicele însuşi se contaminează de un aer uşor... parodic.

INDICE DE TITLURI[162] [163]

(volume, articole, reviste, colecţii, asociaţii etc.)

A

Aceste mâini, aceste pupile 182
ACŢIUNE ŞI REACŢIUNE. Caiete semestriale de sinteză naţională din cadrul secolului XX 79 (n.), 145 (n.)
Adăpostul calicilor 233 (n.)
Adevărata călăuză a mamei căreia nu îi e frică de avort 188
Adevărul 115, 167 (n. 2), 249 (n.)
Adevărul literar 125 (n.), 174 (n. 2)
Adevărul literar şi artistic 131 (n.)
Admiratorii Fetei Moderne 228 (n.), 271 (n.), 277 (n.)
Admiratorii şi admiratoarele socialismului 228 (n.)
Adolphe 257 (n.)
Alchimie asiatică 125 (n.)
Almanahul literar 105 (n.)
Am furat miresme 101
America văzută de un tânăr de azi 145 (n.), 147
Amintiri din Slănicul Moldovei 174 (n. 1)
Andromaca 228
Anii ’30 133 (n.)
Animale care suferă 305
Antologia poeţilor tineri 93 (n.), 95 (n.), 108 (n. 5), 131 (n.), 278
Apărarea are cuvântul 233 (n.), 236 (n.), 237 (n. 1)
Apocalips terestru 272 (n.)
Arta actorului 277 (n.)
Arta şi frumosul. Din problemele constituţiei şi relaţiei lor 174 (n. 2), 277
Aur părăsit 99
Aur şi sabotaj 268 (n.)
Aurul Rinului 275 (n.1)
Autenticiţianismul 268 (n. 2)
Aventurile Rosinei, femeia în roşu 75
Avort 271
Axa 79 (n.), 297 (n.)
AZI 71 (n.), 79 (n.), 102, 108 (n. 1), 109 (n. 4-5), 131 (n.), 168 (n. 1), 174 (n. 3), 182, 269 (n. 1), 271 (n. 4), 272, 276 (n. 4), 297 (n.)

B

Bărbat cu trei neveste 233 (n.)
Beţia de cuvinte 62-64, 67

Biblioteca adventistă 193 (n. 2)
Bilanţul găinii 305
Bilete de papagal 137 (n.), 297 (n.)
Brazi şi găluşte cu brânză 95

C

Câine vagabond 133 (n.)
Calendarul 71 (n.)
Cancerul provine din fructe 193 (n. 2)
Les Caractères 61
Cartea lui Moftuleţ 113 (n.)
Câteva cărţi medicale noi 169 (n. 2)
Cazul doamnei Predescu 233 (n.)
Cazuri de isterie la sugacii de azi 165
Călătorie cu funicularul 195 (n.)
Ce, ţi-ai pierdut minţile, femeie? 191
Ceas amurg 96
Cidul 228
Cinna 220
Clemenceau 257 (n.)
Colecţia celor 17 lei 235, 236 (n.)
Colecţia femeilor celebre 278 (n.)
Coloana printre ruini 185 (n.)
Consideraţii asupra actului de cultură românesc 259 (n.)
Constructivismul tinerei generaţii 261
Contimporanul 79 (n.)
Contrapunct teatral 153 (n.), 213 (n.)
Contribuţii la istoria cinematografiei în România 153 (n.), 213 (n.)
Convorbiri literare 79 (n.)
Cosmogonia supranaturală a dinamismului 277
Credinţa 79 (n.), 125 (n.), 131 (n.), 297 (n.)
Credinţa noastră (manifest-program) 253
Creşterea părului prin eliberarea de sub jugul tiraniei morale 192 (n. 1)
Cristalul 173 (n. 2)
Criterion (asociaţia şi revista) 79 (n.), 125 (n.), 145 (n.), 153 (n.), 213 (n.), 270, 283 (n.), 285, 299
Critice 251
Criza şi printre animale 305
Cugetul liber 185 (n.)
Cultul Soarelui 191
Cum am găsit piatra filosofală 125
Cunoaştere şi acţiune în serviciul naţiunii 133
Cunoaşterea substanţial, patologic, gnoseologic şi ilogic trăită 268
Cuvântul 125 (n.), 272 (n.)

Cuvântul liber 23, 45-46, 95, 99, 188, 249, 253 (n. 1), 256, 257 (n. 1), 269, 287, 299, 305
Cuvântul talisman 195 (n.)

D

Das Wertungsproblem in Schillers Poetik 277
De aiurea şi de azi (rubrica) 115
De amore 153 (n.), 213 (n)
De ce mâncaţi fructe fără să le spălaţi 193 (n. 2)
De două mii de ani 272 (n.)
De l'état mental 172 (n. 1)
Declaraţia de drepturi a copilului conceput 188
Democraţia pe înţelesul tuturor 257 (n.)
Despre culturile de tip geometric 83 (n.)
Despre imposibilitatea de a face orice 83 (n.)
Despre imposibilitatea de a mânca 83 (n. 2)

Diagrame 195 (n.)
Dicţionarul presei literare româneşti. 1790-1990 115 (n.)
Dicţionarul scriitorilor români 127 (n.), 145 (n.), 185 (n.), 195 (n.)
Dimineaţa 115, 173 (n. 1), 175 (n. 1), 249 (n.)
Discobolul 71 (n.), 266, 270 (n. 1), 287, 297 (n.)
Doctrina bâtei 257 (n.)
Dramatismul stabilităţii umane 108 (n. 1)
Dualismul artei 277 (n.)
Duh de basm 271 (n.)
Duşmanul viermelui de mătase 125 (n.)

E

Emile 173
Eminescu. Încercare critică 133 (n.)
Epoca 297 (n.)
Esenţialismul spaţiului şi substanţialitatea impenetrabilităţii 268
Eseuri despre iudaism 185 (n.)
Essai d'une interprétation physiologique du test Psychologique de Rorschach, son application à l'étude de la dynamique cérébrale des jumeaux 110
Esseu 139
Estetica 277 (n.)
Ethos-Pathos-Nomos-Kosmos-Logos 109 (n. 1)
Eu sunt ţinta 139 (n.)
Eulalii 270 (n)
Europa cea tânără 188 (n)
Excelsior 297 (n.)

F

Fapta 297 (n.)
Fata din Zlataust 175
Făclia (Facla) 276 (n.), 277 (n.)
Fecior de slugă 268 (n.)
Femei 272 (n.)
Filosofia politică-judiciară a lui Simion Stolnicu 268 (n.)
Fiţuica 275 (n. 1)
Floarea de foc 71 (n.), 297 (n)
Foaia tinerimii 125 (n.)
Forma socială a zilei de mâine 109 (n. 1)
Forma societăţii de azi în şase luni şi trei zile văzută de un tânăr metafizician 109 (n. 3-5)
Fragmente dintr-un carnet găsit 272 (n.)
Fragmente moderne 277 (n.)
Frontul verde 201 (n. 1), 287
Fumée d'opium 220
Fundaţia Carnegie 170 (n. 2)
Fundătura cimitirului nr. 15 257 (n.)

G

Gândirea 131 (n.)
Gazeta jocurilor 268
Gazeta Maramureşului 268 (n. 3)
Geneva şi forma socială a săptămânii viitoare 109 (n. 2)
Germania hitleristă 268 (n.)
Le Grand Meaulnes 237 (n. 1)

H

Helvetizarea României 268 (n.)
Homo Americanus 121 (n.), 145 (n), 147, 154 (n. 1-2), 157 (n. 1-2)
Hop şi eu 95

I

IAROUI sau Comprehensiunea indică a metabolismului pământesc 109 (n. 8)

Idealul clasic al omului 277 (n.)
Imagini italiene 277 (n.)
India 125 (n.)
Influenţa lui Hegel în cultura română 277 (n.)
Internaţionala Moaşelor 190
Internaţionala neadmişilor la bacalaureat 190
Internaţionala pacifistă 188 (n.)

Ioannis Grammatici Philoponi Alexandrini contra Proclum de Mundi aeternitate libri XVIII 275
Ironii sentimentale 113 (n.)
Isabel şi apele diavolului 125 (n.), 273
Istoria esteticii de la Kant până în zilele noastre 277 (n.)
Istoria sexuală a omenirii 185 (n.)

Î

În abisurile haosului nesfârşit 73, 90 (n.)
În contra direcţiei de astăzi în cultura română 63
În genul lui... Eugen Ionescu 297-305
În genul... revistei Criterion 281 (n.), 283-288
În genul... ziarului Vremea 131 (n.), 289-296
Îngenuncherea moravurilor vechi 271
Întoarcerea din rai 125 (n.), 272-273
Întoarcerea rămăşiţelor lui Napoleon I 103
Între presă şi literatură 257 (n.)

J

Johnny 95
Johnny şi Zdup 268
Jurnal de sex 137 (n.)
Jurnalul 257 (n.)
Jurnalul de dimineaţă 257 (n.)
Jurnalul fericirii 115 (n.)

K

Karastrakruopatâvana 128

L

La garçonne 175
La închisoarea de hoţi din Doftana 141 (n.)
La Parole est à la défense 236 (n.)
Leatul blând 101-102
Lectura. Floarea literaturilor străine f113 (n.)
Leon Gambetta 257 (n.)
Les éléments affectifs à la base du reflexe psychogalvanique 110-111 (n.)
Les prosateurs étrangers modernes 236 (n.)
Liga Antipurgativistă 193
Liga liberavortismului şi liberconcepţionismului asociate 190
Liga pentru descătuşarea femeii de sub jugul maternităţii 190
Limba română în jurnalele din Austria 63
Limite 270 (n.)
Literatorul 277 (n.)

Lumea 125 (n.), 272 (n.)
Lumina ce se stinge 125 (n.), 273
Luminile Cosmosului 191
Luminile mahalalei 233 (n.)
Luptătorul 195 (n.)

M

Mahabarata 134
Maitreyi 125 (n.), 273
Mandciurea 95, 101
Mari curtezane şi vestiţi libertini (Expunere sexualistă a istoriei omeneşti, spre o nouă morală sexuală) 187
Masca timpului. Schiţe de critică literară 277 (n.)
Mathesis sau bucuriile simple 79 (n.), 81, 83 (n. 1)
Meridian 293, 297 (n.)
Mircea Vulcănescu şi Nicolae Steinhardt sau o polemică uitată 283 (n.)
Misiunea Femeii în Statul Mondial de Mâine 192 (n. 2)
Moartea abstractă şi alte trei nuvele 133 (n.)
Moartea omului de mâine 79 (n.)
Monitorul şcoalelor profesionale din Aiud 275 (n. 1)
Monografia unei colonii de copii degeneraţi 168 (n. 1)
Murmurul Bistriţei 268 (n. 4)

N

Nebulosul individuaţiei specifice în Africa şi Asia de azi şi de mâine 268 (n. 1)
Nebunia 185 (n.)
Negativismul tinerei generaţii 259 (n.), 261, 263 (n.), 278 (n. 2)
Nemaiauzitele dezmăţuri de la Aranjuez 271 (n. 1)
Nonbunulsimţismul tinerei generaţii 261-279
Note pentru azi 153 (n.), 213 (n.), 215 (n.), 219 (n.)
Note pentru ceasul acesta 215-224
Noua spiritualitate românească (Constructivismul) 259 (n.)
NU 297 (n)
Nudismul pur 191 (n.)

O

O crimă lângă Braşov 233 (n.)
O lungă scrisoare de la Paris 227
O poveste 79 (n.)
O scrisoare de dragoste pentru miliţa (poem amorf) 121
Oameni şi cărţi 257 (n.)
Oamenii mănâncă putrefacţii 191 (n. 2)
Oarba din Paris 175
Oceanografie 125 (n.)

Oglinda lumii 268
Originele frumosului şi frumuseţea originilor 108 (n. 2)
Orizontul 125 (n.)

P

Pacea prin revelaţia luminoasă a biologismului 191 (n. 2)
Palm-Beach 102
Pamflete antidinastice 268 (n.)
Paroxismul eroticului diabolic 73-79, 90 (n.)
Patul lui Procust 228
Păstrăvi şi canapele 95
Pe culmile disperării 71 (n.), 73 (n.), 76 (n. 1), 77 (n.)
Pentru un petec de negreaţă 268
Peregrinări europene. Bulgaria necunoscută 185 (n.)
Phallus 95
Pledoarie pentru filosofia românească. Eseuri aproape polemice 283 (n.)
Ploaie 97-98
Poem ultragiant 141 (n.)
Poeme simple 131 (n.)
Poemele lui Edgar Poe 271 (n.)
Poemul invectivă, cu amprentele digitale ale autorului 139 (n. 1)
Poet-Poetă 268 (n.)
Poezia lui Eminescu 277 (n.)
Poimâine 125 (n.)
Politica 145
Pornografia ridicată la rangul de teorie 189 (n. 1)
Portretul înţeleptului la tinereţe 283 (n.)
Poveste banală 195 (n.)
Prietene gândac 98-99
Primatul fecundării revoluţionare 268
Principiile umanitariste 185 (n.), 187 (n. 1)
Prinţul 257 (n.)
Problema lucrului în sine la Kant 79 (n.)
Problema răului în filosofia indiană 134 (n.)
Proclamaţia cocinoşilor ironici 181
Programul Facultăţii de Filosofie din Bucureşti 105 (n.)
Psihanaliza judiciară 268 (n.)
Psihodiagnosticul lui Rorschach în lumea activităţii dinamice a scoarţei cerebrale 110-111 (n.)
Psihologia amorului contemporan 257 (n.)
Psihologia vremurilor de azi 219
Psychopatologia socială a sugaciului modern 110 (n. 2)

R

Rampa 71 (n.), 145 (n.), 195 (n.), 297 (n.)

Rapiţa sălbatecă 301
Ravagiile corsetului 193 (n. 1)
Răboj 266
Răbojul unui muritor 195 (n.)
Răcnetul Carpaţilor 275 (n. 1)
Răstigniţii !... 233 (n.)
Realitatea socială. Încercare de ontologie regională 270 (n.)
Rebus magazin 268
Recentele experienţe ale profesorului american H.St. Thurston Bradville-Sommerville. Sinteza tipică a civilizaţiei energetice americane pointează rezultatul ştiinţific al experienţialismului 304-305
Recherches sur la psychonévrose constitutionnelle fonctionnelle et somatique des nourrissons en psychiatrie 170 (n. 1)
René Clair 153 (n.), 213 (n.)
Reporter 276 (n.), 297 (n.), 305
Revista Antivivisecţionistă şi Vegetariană 193 (n. 1)
Revista burgheză 79 (n.), 125 (n.), 228 (n.), 277 (n.), 283 (n.), 289 (n.), 297 (n.)

Revista de filosofie 127 (n.), 169 (n. 2)
Revista Fundaţiilor Regale 145 (n.), 276 (n.)
Revista literară a liceului „Sf. Sava“ 297 (n.)
Revista Societăţii de mâine 108 (n. 2)
Revista Societăţii de poimâine 108 (n. 3)
Revista Societăţii de răspoimâine 108 (n. 4)
Revista Societăţii de Sociologie Estetică 107 (n. 1)
Revista universitară 125 (n.)
Revizuire critică 277
Ricerche religiose 127 (n.)
Romain Rolland şi Uniunea Sovietică 185 (n.)
România literară 71 (n.), 297 (n.)
România văzută de un tânăr american 147

S

S.A.R. pe acţiuni 95
Sănătatea 193 (n. 2)
Sănătatea prin Soare şi Apă 192 (n. 1)
Sburătorul 277 (n.)
Scènes de la vie future 269
Scrieri (Dan Botta) 270 (n.)
Scrieri alese (Al. Robot) 272 (n.)
Secţiunea Educaţia Copiilor Nervoşi după Noile Principii Umanitare 111 (n. 3)
Social nonsense or literature run mad 287
Socialitatea omului 107

Societatea Antivivisecţionistă şi Vegetariană 191
Societatea de mâine 101
Societatea Femeilor Libere Dornice de Cultură în Scop de Binefacere (S.F.L.D.C.S.B.) 110 (n. 2)

Sociologia militans. Introducere în sociologia politicii 133 (n.)
Sociologia războiului 133 (n.)
Sociologie şi etică 270 (n.)
Solilocvii 125 (n.)
Somnul singurătăţii 272 (n.)
Sonetele nebuniei 185 (n.)
Sorcova 268 (n. 1)
Spiritul activ 185 (n.)
Stânga 103
Suferinţele unui tânăr proletar sau Nevinovăţia şchiopului 235, 239
Suflet de femeie 257 (n.)
Sufletul emoţional al fetelor moderne 270

T

Tânărul scriitor român 147, 149, 151
Temniţă. Poem dramatic cu masse 201-211
Teoria monografiei sociologice 270 (n.)
Teozofia 191
The antiaperient league and its purpose 193 (n. 3)
The Roumanian Young Writer 149, 151
Thempesis sau prostiile neobişnuite 83
Tinereţea lui Camil Petrescu 259 (n.)
Tiparniţa literară 145 (n.)
Tragismul vânzătorilor de bilete de papagal 296
Trăirea în colectivizare 271
Triumful nefiinţei 185 (n.)

Ţ

Ţara fără bătrâni 262

U

Ulisse 95, 98, 174 (n. 3), 297 (n.), 302
Ultima oră 79 (n.), 145(n.), 297 (n.)
Ultimos poemas 185 (n.)
Umanitarismul 185 (n.)

Umanitarismul biblic 185 (n.), 187 (n. 1)
Umanitarismul şi internaţionala intelectualilor 185 (n.), 187 (n. 1), 192 (n. 2)
Umanitatea 185 (n.), 187 (n. 1)

Universul 125 (n.)
Unu 137 (n.), 195 (n.)
Urmuz 137 (n.)

V

Vegetarismul integral şi maltusianismul activ 188
Verişoara slabă a zăpezilor 95
Viaţa literară 79 (n.), 297 (n.)

Viaţa lui Disraeli 257 (n.)
Viaţa romanţată a lui dumnezeu (viaţa romanţată a lui dumnezeu) 195 (n.), 197
Viaţa romanţată a lui Mircea Eliade 296
Victoria 131 (n.)
Vieaţa nouă 277 (n.)
Vinul de viaţă lungă 268 (n.)
Viţelul de aur 268 (n.)
Vlăstarul 79 (n.), 125 (n.)
Vremea 71 (n.), 79 (n.), 125 (n.), 131, 145 (n.), 153, 215 (n.), 278 (n.), 286, 289 (n.), 297 (n.), 299, 303

Z

Zgârie-norii New-York-ului 145 (n.), 147 (n. 1)
Zi şi Noapte 268
Zodiac 297 (n.)

162 Numărul paginilor se referă la ediţia tipărită a cărţii.
163 S-au cules cu litere italice titlurile de volume şi de articole, cu bold-italic, numele de reviste şi de colecţii, cu bold drept, numele de asociaţii, societăţi, ligi etc.)

INDICE DE LOCURI[164]

A

Allahabad (India) 193
Anglia 256
Arosa (Elveţia) 193

B

Berck-Plage 228-229
Braşov 95
Brno 175
Bucureşti 81 (n. 1), 95, 105, 115 (n.), 116, 127 (n.), 131 (n.), 133 (n.), 134 (n.), 151, 157-158, 177, 193 (n. 4), 201 (n.), 228, 249 (n.), 266 (n.), 270 (n.), 273, 277 (n.), 283 (n.), 289 (n.)
Bulevardul Formelor Pure 88
Buşteni 230

C

Cafenelele Corso 237
Calcutta 127 (n.), 129
China 266
Craiova 283 (n.)

D

Dresda 95

E

Europa 253-254

G

Galaţi 193 (n. 4)
Gara de Nord (Bucureşti) 151
Germania 95

I

Iaşi 256, 272 (n.)
India 127, 129, 134, 191, 193, 273
Italia 255

L

Liliput 41
Los Angeles 147 (n. 1)

M

Marawharwar 128
Marele restaurant „Kant“ 88
Memphis (South-Dakota) 148
Montevideo 182 (n.)

P

Paris 111 (n), 227, 229-230, 236 (n.)
Piatra Neamţ 139

Port-Said 130

R

Răsturnaţii de Jos, Judeţul Ilfov 95
Roma 127 (n.)
România 110 (n.), 147, 162, 193 (n. 4), 213 (n.), 245, 253
Rusia 254, 265, 278

S

Satu Mare 20 (n. 1)
Statele Unite ale Americii (America) 132, 147, 152 (n. 1), 161
Strada Zaverei 292
Sydney 133 (n.)

T

Tache Friptu 293
Tarapanaua Antimului 237
Tg. Ungheni 175 (n. 1)
Transilvania 64

U

Uzina de sifoane 294

V

Valea lungă 141

Z

Znatin 175 (n. 1)

164 Numărul paginilor se referă la ediţia tipărită a cărţii.